

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ
ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗΣ, ΒΥΡΩΝΟΣ ΚΑΙ ΥΜΗΤΤΟΥ
Φορμίωνος 83, Καισαριανή, τ.κ. 161 21. Τηλ. 210-7224123 fax.: 210-7223584
(Internet) <http://www.imkby.gr> - (e-mail) info@imkby.gr

Άριθμ. Πρωτ. Φ.1/3/280 Έν Καισαριανῇ τῇ 23ῃ Μαΐου 2022

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ 258η

Πρός

τούς Πανοσι(ολογι)ωτάτους καί Αἰδεσιμ(ολογι)ωτάτους

Πρεσβυτέρους,

τούς Ἱεροκήρυκες καί τούς Ἐφημερίους,

τούς Ἱερολογιωτάτους Διακόνους

καί τά Ἡγουμενοσυμβούλια τῶν Ἱερῶν Μονῶν

τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεώς μας.

Ἀγαπητοί Πατέρες καί Ἀδελφοί,

Ὅσιώτατες Ἀδελφές,

Χριστός Ἀνέστη-Ἀληθῶς Ἀνέστη

Χαίρετε ἐν Κυρίῳ.

Διανύοντες τήν Πασχάλιον περίοδον κρίνουμε ἀναγκαῖον καί ἐπωφελές γιά τήν πνευματική οἰκοδομή πάντων νά ὑπομνήσωμεν ὅσα ἡ ἀγία Ἐκκλησία μας παραφυλάσσει καί διδάσκει περί τοῦ νοήματος τῆς περιόδου.

Ὁ χρόνος ἐορτασμοῦ τοῦ Πάσχα

Τό Ἅγιον Πάσχα εἶναι κινητὴ ἐορτή. Ἡ Ἐκκλησία μας ὥρισε, διὰ τῆς Α' Οἰκουμενικῆς Συνόδου, νά ἐορτάζεται τήν πρώτην Κυριακὴν μετὰ

τὴν πανσέληνον τῆς ἑαρινῆς ἰσημερίας. («*Ίσημερία*» λέγεται τὸ χρονικὸν σημεῖον κατὰ τὸ ὁποῖον ἡ ἡμέρα εἶναι ἴση μὲ τὴν νύχτα. Ἰσημερίας ἔχομεν δύο: Μίαν τὴν Ἀνοιξιν - ἑαρινή Ἰσημερία - καὶ μίαν τὸ Φθινόπωρον - φθινοπωρινή ἰσημερία. Ἡ πρώτη γίνεται τὴν 21ην Μαρτίου καὶ ἡ δευτέρα τὴν 23ην Σεπτεμβρίου.) Ἐπειδὴ ἡ πανσέληνος τῆς ἑαρινῆς ἰσημερίας δὲν εἶναι σταθερά, δηλαδὴ δὲν συμπίπτει πάντοτε τὴν αὐτὴν ἡμερομηνίαν, δι' αὐτὸ τὸ Πάσχα ἐορτάζεται εἰς διάφορον κατ' ἔτος ἡμερομηνίαν. Ἀφοῦ λοιπὸν τὸ Πάσχα εἶναι κινητὴ ἐορτὴ, εἶναι φυσικὸν νὰ εἶναι κινηταὶ καὶ ὅλαι ἐκεῖναι αἱ ἐορταὶ αἱ ὁποῖαι ἐξαρτῶνται ἐξ αὐτοῦ. Αἱ ἐορταὶ αὐταὶ ἀπαρτίζουσιν δύο κύκλους: Τὸν κύκλον τοῦ Τριωδίου καὶ τὸν κύκλον τοῦ Πεντηκοσταρίου.

Πεντηκοστάριον

Πεντηκοστάριον λέγεται τὸ λειτουργικὸν βιβλίον ποὺ περιέχει τὰς Ἀκολουθίας τῆς Ἐκκλησίας μας, τὰς τελουμένας κατὰ τὴν περίοδον ποὺ ἀρχίζει ἀπὸ τὴν Κυριακὴν τοῦ Πάσχα καὶ τελειώνει τὴν Κυριακὴν τῶν Ἀγίων Πάντων. Κανονικῶς τέρμα τῆς περιόδου τοῦ Πεντηκοσταρίου εἶναι ἡ Κυριακὴ τῆς Πεντηκοστῆς. Ἐπειδὴ ὅμως ἡ ἐπομένη ἐβδομὰς ἀποτελεῖ συνέχειαν τῆς ἐορτῆς τῆς Πεντηκοστῆς, κατὰ τὸ Σάββατον δὲ τῆς ἐβδομάδος αὐτῆς γίνεται ἡ ἀπόδοσις τῆς ἐορτῆς τῆς Πεντηκοστῆς, συμπεριελήφθη καὶ ἡ ἐβδομὰς αὕτη εἰς τὸ Πεντηκοστάριον.

εἶναι αὐτονόητον ὅτι ἡ λέξις Πεντηκοστάριον προέρχεται ἀπὸ τὴν λέξιν Πεντηκοστή. Πεντηκοστή εἶναι ἡ ἡμέρα κατὰ τὴν ὁποίαν ἐγένεν ἡ ἐπιφοίτησις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος εἰς τοὺς Ἀποστόλους τοῦ Χριστοῦ, λέγεται δὲ Πεντηκοστή, διότι εἶναι ὄντως ἡ πεντηκοστή ἡμέρα ἀπὸ τὴν ἡμέραν τοῦ Πάσχα. Δηλαδὴ ἀπὸ τὸ Πάσχα μέχρι τῆς Καθόδου τοῦ Ἁγίου Πνεύματος μεσολαβοῦν πεντήκοντα ἡμέραι. Πεντηκοστή δὲ εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἐκκλησίαν δὲν ἐλέγτο μόνον ἡ τελευταία ἡμέρα τοῦ χρονικοῦ αὐτοῦ διαστήματος τῶν πεντήκοντα ἡμερῶν, ἀλλὰ καὶ ὁλόκληρον τὸ χρονικὸν αὐτὸ διάστημα, ὅλη ἡ περίοδος τῶν πεντήκοντα αὐτῶν ἡμερῶν. Ἦτο λοιπὸν φυσικὸν νὰ ὀνομασθῇ Πεντηκοστάριον τὸ βιβλίον ποὺ περιελάμβανε τὰς ἱερὰς Ἀκολουθίας τῆς Πεντηκοστῆς ἥτοι ὅλης τῆς χρονικῆς περιόδου τῶν πεντήκοντα ἡμερῶν.

Ἡ ἐορτὴ τῆς Πεντηκοστῆς ὑπῆρχε καὶ εἰς τοὺς Ἰουδαίους, νομοθετημένη ὑπὸ τοῦ θεοπνεύστου Μωϋσέως, ἐθεωρεῖτο δὲ ὡς μία τῶν μεγαλυτέρων ἐορτῶν. Ὠνομάζετο καὶ «ἐορτὴ ἐβδομάδων» (Ἔξοδος λδ', 22), καθὼς καὶ «ἐορτὴ θερισμοῦ πρωτογεννημάτων» (Ἔξοδος κγ' , 16). Ἡ σημασία της ἦτο διπλῇ. Πρῶτον, ἀπετέλει ἀνάμνησιν τῆς παραδόσεως τῶν πλακῶν τοῦ Νόμου ὑπὸ τοῦ Θεοῦ εἰς τὸν Μωϋσῆν ἐπὶ τοῦ ὄρους Σινᾶ, ἡ ὁποία (παράδοσις) ἐγένε πεντήκοντα ἡμέρας μετὰ τὴν ἔξοδον τῶν Ἰσραηλιτῶν ἐκ τῆς Αἰγύπτου. Καὶ δεύτερον, ἐπειδὴ συνέπιπτε μὲ τὴν

ἐποχὴν τοῦ θερισμοῦ, ἀπετέλει ἔκφρασιν εὐχαριστιῶν πρὸς τὸν Θεὸν διὰ τὴν συγκομιδὴν τῶν προϊόντων τῆς γῆς. Δι' αὐτὸ μάλιστα καὶ προσεφέροντο ὡς θυσία εἰς τὸν Θεὸν τὰ πρωτοθεριζόμενα γεννήματα. Ἐωρτάζετο τὴν πεντηκοστὴν ἡμέραν ἀπὸ τῆς δευτέρας ἡμέρας τοῦ Πάσχα (Ἀριθμοὶ κ'γ' , 15 κ.έ., Δευτερ. ισ' , 9 κ.έ.), δι' αὐτὸ καὶ ἐλέγετο Πεντηκοστή. Ἡ ἐορτὴ αὕτη εἰς τὸν Ἰουδαϊσμόν εἶχε διάρκειαν μιᾶς μόνον ἡμέρας, ἐνῶ ἡ ἐορτὴ τοῦ Πάσχα καὶ τῆς Σκηνοπηγίας εἶχον διάρκειαν ὀκτῶ ἡμερῶν. Τόσον τὸ Πάσχα ὅσον καὶ ἡ Πεντηκοστή τῶν Ἑβραίων ἦσαν τύπος τοῦ ἰδικοῦ μας -τοῦ χριστιανικοῦ δηλαδὴ - Πάσχα καὶ τῆς ἰδικῆς μας Πεντηκοστῆς. Οἱ Ἑβραῖοι ἐώρταζαν τὴν ἡμέρα τῆς ἐξόδου των ἐκ τῆς Αἰγύπτου καὶ τῆς ἀποτινάξεως τοῦ ζυγοῦ τῆς δουλείας, ἀπὸ τοὺς Αἰγυπτίους ἡ δὲ Πεντηκοστή των ἦτο ἡ ἡμέρα τῆς παραδόσεως τῶν πλακῶν τοῦ Νόμου μέ τις ἐντολές. Τὸ ἰδικόν μας Πάσχα εἶναι ἡ ἡμέρα τῆς ἐξόδου μας ἀπὸ τὴν χώραν τῆς σκιᾶς καὶ τοῦ θανάτου, τῆς ἀποτινάξεως τοῦ ζυγοῦ τῆς ἁμαρτίας καὶ τῆς ἀπαλλαγῆς μας ἀπὸ τὴν τυραννίαν τοῦ Διαβόλου, καθὼς καὶ τῆς εἰσόδου μας εἰς τὴν χώραν τῆς ζωῆς καὶ τῆς ἀφθαρσίας, εἰς τὴν ὀλόφωτον Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ ἡ δὲ ἰδική μας Πεντηκοστή εἶναι ἡ ἡμέρα τῆς καθόδου Αὐτοῦ Τούτου τοῦ Τρίτου Προσώπου τῆς ἀγίας Τριάδος, τοῦ Ὁμοουσίου καὶ Ζωοποιοῦ Πνεύματος, τὸ Ὅποῖον «ὄλον συγκροτεῖ τὸν θεσμόν τῆς Ἐκκλησίας» καὶ διὰ τῆς χάριτός Του ἀνακαινίζει τὰς καρδίας μας καὶ μᾶς καθιστᾷ «λάμποντας, ἀστράπτοντας, ἡλλοιωμένους». Οἱ Ἑβραῖοι, κατὰ τὸ Πάσχα, ἐξῆλθον, μὲ πρόσταγμα τοῦ Θεοῦ, ἀπὸ τὴν Αἴγυπτον διὰ νὰ εἰσέλθουν εἰς τὴν Γῆν τῆς Ἐπαγγελίας, τὴν πλουσίαν καὶ εὐφορον, ἀλλὰ φθαρτὴν καὶ ὑλικὴν Χαναάν. Ἐμεῖς ἐξῆλθομεν, διὰ τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ, ἀπὸ τὸ βασίλειον τοῦ θανάτου διὰ νὰ εἰσέλθωμεν εἰς τὴν ἀτελεύτητον καὶ οὐράνιον καὶ μακαρίαν ζωὴν. Οἱ Ἑβραῖοι ἔλαβον, κατὰ τὴν Πεντηκοστὴν, ἀτελῆ καὶ προσκαίρου ἰσχύος Νόμον. Ἐμεῖς ἐλάβομεν Πνεῦμα Ἅγιον, τὴν μεγάλην Ἐπαγγελίαν τοῦ Πατρός, τὸν Παράκλητον, τὸν ἐκ τελείου τέλειον Θεόν, τὸν βασιλεύοντα εἰς αἰῶνας αἰώνων, ὁ Ὅποῖος, παραμένων ἐκτοτε συνεχῶς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ὁδηγεῖ αὐτὴν «εἰς πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν», δηλαδὴ εἰς ἀπαρασάλευτον τήρησιν τῆς Ὁρθοδόξου Πίστεως. Πόση ἡ ὑπεροχὴ τοῦ ἰδικοῦ μας Πάσχα καὶ τῆς ἰδικῆς μας Πεντηκοστῆς!...

Κυριακὴ τοῦ Ἁγίου Πάσχα

Ἡ ἡμέρα τοῦ Μεγάλου Σαββάτου ἀποτελεῖ τὴν τελευταίαν ἡμέραν τῆς περιόδου τοῦ Τριωδίου. Ἡ ἡμέρα τοῦ Ἁγίου Πάσχα, ἡ «κλητὴ αὕτη καὶ ἀγία ἡμέρα, ἡ μία τῶν Σαββάτων, ἡ βασιλὶς καὶ κυρία», «ἡ ἡμέρα αὕτη ποὺ εἶναι ἐορτῶν ἐορτὴ καὶ πανήγυρις πανηγύρεων», ἀποτελεῖ τὴν ἀρχὴν τοῦ Πεντηκοσταρίου.

Ἡ λέξις Πάσχα εἶναι Ἑβραϊκὴ καὶ σημαίνει τὴν διάβασιν, τὸ πέρασμα. Ὁ τρόπος ποῦ συστήθηκε ἀναφέρεται στό βιβλίον τῆς Ἑξόδου ὡς ἀκολουθῶν (Ἑξόδου ια΄, 1-ιδ΄, 31). Ὄταν ὁ Ἄγγελος ἐπάταξε τὰ πρωτότοκα τῶν Αἰγυπτίων, διέβη ἔμπροσθεν τῶν Ἑβραϊκῶν οἰκιῶν, χωρὶς νὰ εἰσέλθῃ ἐντὸς αὐτῶν καὶ νὰ φονεύσῃ τὰ πρωτότοκα τέκνα τῶν Ἑβραίων, ἐμποδιζόμενος ἀπὸ τὸ αἷμα τοῦ θυσιασθέντος ἀμνοῦ μὲ τὸ ὁποῖον εἶχον βαφῇ τὰ ἀνώφλια καὶ αἱ παραστάτες τῶν θυρῶν. Οἱ Ἑβραῖοι ἐτέλουν τὴν ἐορτὴν τοῦ Πάσχα εἰς ἀνάμνησιν αὐτοῦ τοῦ γεγονότος, καθὼς καὶ τοῦ γεγονότος τῆς κατὰ θαυματουργικὸν τρόπον διαβάσεως τῆς Ἑρυθρᾶς Θαλάσσης καὶ σωτηρίας των ἐκ τῆς δουλείας τοῦ Φαραώ. Ἀλλὰ τὰ γεγονότα αὐτὰ ἦσαν συγχρόνως καὶ τύπος ἄλλων ὑψηλῶν ἐννοιῶν. Αἴγυπτος εἶναι ἡ ἁμαρτία καὶ τύραννος Φαραώ ὁ Διάβολος. Ὁ Κύριός μας, ὁ Ἀμνὸς τοῦ Θεοῦ, κατελθὼν ἐξ οὐρανοῦ εἰς τὴν γῆν καὶ σταυρωθεὶς καὶ ταφεὶς καὶ ἀναστὰς, μᾶς ἔσωσεν ἐκ τῆς δουλείας τῆς ἁμαρτίας καὶ μᾶς ἐπέρασεν ἀπὸ τὴν χώραν τῆς πικρᾶς δουλείας μας εἰς τὴν «ἀνθοποιὸν νομήν», εἰς τὰς ὀλανθίστους κοιλάδας τῆς πνευματικῆς ζωῆς, καὶ συνέτριψε τὸν ἐχθρόν μας Διάβολον. Αὐτὸ τὸ πέρασμα, αὐτὴν τὴν διάβασιν ἐορτάζομεν σήμερον. Τὴν διάβασιν ἀπὸ τὴν ἐνοχλήν τῆς ἁμαρτίας εἰς τὴν δικαίωσιν, ἀπὸ τὰ ἔργα τοῦ σκοτοῦς εἰς τὴν ἀρετήν, ἀπὸ τὴν κατάραν εἰς τὴν εὐλογίαν, ἀπὸ τὴν φθορὰν εἰς τὴν ἀφθαρσίαν, ἀπὸ τὸν θάνατον εἰς τὴν ζωὴν, ἀπὸ τὴν γῆν εἰς τὸν οὐρανόν. *«Ἐκ γὰρ θανάτου πρὸς ζωὴν καὶ ἐκ γῆς πρὸς οὐρανὸν Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμᾶς διεβίβασεν»*, ἀνακράζει μὲ τόνον θριαμβευτικὸν ἡ ἁγία μας Ἐκκλησία εἰς τὴν μεγαλειώδη πασχαλινὴν ὑμνολογίαν της. Λοιπόν, *«ἄσωμεν τῷ Κυρίῳ, ἐνδόξως γὰρ δεδόξασται»!* .

Ἡ Ἀκολουθία τῆς Κυριακῆς τοῦ Πάσχα, Ὁρθρος καὶ θ. Λειτουργία τοῦ Ἱ. Χρυσοστόμου, τελεῖται συνήθως τὸ μεσονύκτιον τοῦ Σαββάτου πρὸς τὴν Κυριακὴν. Κατ' ἀρχὴν ψάλλεται πάλιν ὁ Κανὼν τοῦ Μ. Σαββάτου *«Κύματι θαλάσσης...»* καὶ τὸ τροπάριον *«Ὅτε κατῆλθες πρὸς τὸν θάνατον...»*. Ἀκολουθεῖ τὸ *«Δεῦτε λάβετε φῶς...»* καὶ τὸ *«Τὴν ἀνάστασίν σου...»*. Ἀφοῦ ἀναγνωσθῇ τὸ Εὐαγγελικόν (Μαρκ. ιστ΄ 1 - 8), ψάλλεται δεκάκις τὸ *«Χριστὸς ἀνέστη...»* μετὰ στίχων καὶ ἔπειτα ὁ Κανὼν τῆς ἡμέρας τοῦ Πάσχα, ποίημα τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ, ἀληθινὸν ἀριστούργημα. Ὡς λέγει ὁ ἱερὸς Νικόδημος ὁ ἀγιορείτης, *«μὲ δύο λαμπρὰ πράγματα ἠθέλησε νὰ λαμπρύνῃ τὴν λαμπρὰν Ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου ἀξίως τῆς ἰδικῆς Του λαμπρότητος ὁ λαμπρὸς τῷ βίῳ, λαμπρότερος τῷ λόγῳ καὶ λαμπρότατος τὴν ψυχὴν Ἰωάννης πρῶτον μὲν γὰρ ἐλάμπρυνε τὴν λαμπρὰν ἡμέραν ταύτην ὅχι μὲ ἄλλον ἥχον, ἀλλὰ μὲ τὸν πρῶτον, διότι αὐτὸς εἶναι ἥχος ὅπου ἔχει τὸ μέλος ὀρθόν τε σύντονον καὶ γενναῖον... δεῦτερον δὲ ἐλάμπρυνε τὴν Λαμπρὰν ὁ λαμπρὸς μελωδὸς μὲ τὰς λαμπρὰς ρήσεις τοῦ λαμπροτάτου πανηγυριστοῦ Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, ἵνα ἐκ λαμπροῦ πανηγυριστοῦ, ὑπὸ λαμπροῦ μελωδοῦ, διὰ λαμπροῦ ἤχου μὲ λαμπρὰς ρήσεις*

λαμπρῶς τὸ λαμπρὸν τῆς Λαμπρᾶς ἡμέρας συγκροτῆται μέλος...» («Ἑορτοδρόμιον» σελ. 418). Ὁ Κανὼν οὗτος εἶναι ἄρτιος (ἔξ ὀκτῶ Ὡδῶν) Ἀκροστιχίδα δὲν ἔχει. Ἀρχίζει μὲ τὸν εἰρμὸν «Ἀναστάσεως ἡμέρα...», ψάλλεται δὲ καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῶν τεσσαράκοντα ἡμερῶν ποὺ μεσολαβοῦν ἀπὸ τὸ Πάσχα μέχρι τῆς Ἀναλήψεως.

Κατὰ τὴν θ. Λειτουργίαν τῆς ἑορτῆς τοῦ Πάσχα δὲν ἀναγινώσκεται ὡς Εὐαγγέλιον περικοπὴ ἀναφερομένη εἰς τὸ γεγονὸς τῆς Ἀναστάσεως. Τοιαύτη Εὐαγγελικὴ περικοπὴ ἀναγινώσκεται εἰς τὸν Ὅρθρον. Εἰς τὴν θ. Λειτουργίαν ἔχει ὀρίσει σοφώτατα ἡ Ἐκκλησία μας νὰ ἀναγινώσκωνται ὡς Εὐαγγέλιον οἱ πρῶτοι στίχοι τοῦ Εὐαγγελίου τοῦ Ἰωάννου, ὅπου οὗτος ἀνέρχεται ἐν Ἀγίῳ Πνεύματι εἰς δυσθεώρητα ὕψη Θεολογίας. Ἀνοίγει κυριολεκτικῶς τοὺς οὐρανούς, ὑπερβαίνει τὰ Χερουβείμ καὶ τὰ Σεραφεῖμ, πλησιάζει τὸν Θρόνον τῆς Θεότητος καὶ παρουσιάζει μὲ τρόπον ἀπλοῦν ἅμα καὶ μεγαλειώδη τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ὡς τὸ Δεύτερον Πρόσωπον τῆς Ἀγίας Τριάδος, κατὰ πάντα ἰσότιμον καὶ ὁμοούσιον πρὸς τὸν Πατέρα. Ὀμιλεῖ περὶ τῆς αἰδίου ὑπάρξεως τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ, ὁ Ὅποιος εἶναι ἡ Ζωὴ καὶ τὸ Φῶς καὶ ἡ Ἀλήθεια, τῆς σχέσεως Αὐτοῦ πρὸς τὸν Πατέρα, τῆς συμμετοχῆς Αὐτοῦ εἰς τὴν δημιουργίαν τοῦ κόσμου, τῆς ἐνανθρωπήσεως Αὐτοῦ πρὸς σωτηρίαν ἡμῶν, κ.λ.π. Ποῖα ἡμέρα θὰ ἦτο καταλληλοτέρα, διὰ νὰ ἀκουσθῇ τὸ βροντόφωνον καὶ θεολογικώτατον αὐτὸ κήρυγμα, ἀπὸ τὴν ἡμέραν τοῦ Πάσχα, ἡ ὁποία θεωρεῖται ὡς ἡ πρῶτὴ ἡμέρα τῆς «καινῆς κτίσεως», τῆς νέας δημιουργίας, τῆς ἀνακαινίσεως τοῦ κόσμου;

Ἐπίσης ἀπὸ τοῦ Πάσχα μέχρι τῆς Πεντηκοστῆς ἀναγινώσκονται Ἀποστολικαὶ περικοπαὶ ἀπὸ τὰς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων. Αὐτὸ γίνεται διὰ νὰ παρουσιασθοῦν οἱ καρποὶ καὶ τὰ ἀποτελέσματα τῆς Ἀναστάσεως, δηλαδὴ ἡ διὰ τῆς Ἐκκλησίας σωτηρία τῶν ἀνθρώπων. Ὁ Κύριος, μετὰ τὴν Ἀνάστασίν Του, ἐξαπέστειλε τοὺς Ἀποστόλους εἰς τὸ κήρυγμα. Οὗτοι δέ, διασκορπισθέντες εἰς τὰ πέρατα τῆς γῆς, ἐγένοντο «μάρτυρες τῆς Ἀναστάσεως» Αὐτοῦ καί, μὲ τὴν δύναμιν τοῦ Ἀναστάντος, συνέλαβον εἰς τὰ θεῖα δίκτυά των ἀναριθμήτους ψυχάς. Τὸ ἔργον των αὐτό, ποὺ ἤρχισε μετὰ τὴν Ἀνάστασιν, συνεχίζεται μέχρι σήμερον, διὰ τῶν διαδόχων των, καὶ θὰ συνεχίζεται μέχρι τῆς συντελείας τῶν αἰώνων. Εἰς τὸ τέλος τῆς Ἀκολουθίας τοῦ Ὁρθρου ἀναγινώσκεται ὁ θαυμάσιος Κατηχητικὸς λόγος τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου. Ὁ λόγος αὐτὸς ἀποτελεῖ προτροπὴν διὰ τὴν προσέλευσιν εἰς τὴν θείαν Κοινωνίαν. Παλαιότερον πολὺ κακῶς καὶ ἀστόχως, νὰ ἀναγινώσκονταν μετὰ τὴν θείαν κοινωνίαν, εἰς τὸ τέλος τῆς Λειτουργίας, ἐνῶ οἱ πιστοὶ ἐτοιμάζονταν νὰ ἀπέλθουν εἰς τὰς οἰκίας των διὰ νὰ φάγουν τὰ πασχαλινὰ φαγητὰ τῆς τραπέζης των. Αὐτὸ ἐδημιούργησε μίαν μεγάλην παρεξήγησιν: Πολλοὶ νομίζουν ὅτι ἡ «Τράπεζα», διὰ τὴν ὁποίαν ὁμιλεῖ ὁ ἅγιος Πατὴρ εἰς τὸν λόγον του αὐτὸν καὶ εἰς τὴν ὁποίαν μᾶς καλεῖ νὰ

«τρυφήσωμεν», εἶναι ἡ τράπεζα τῆς οἰκίας μας μὲ τὰ πολλὰ καὶ ποικίλα πασχαλινὰ φαγητά της!.. Ἀλλ' ὄχι! Δὲν πρόκειται περὶ αὐτῆς! Ἡ Τράπεζα αὕτη εἶναι ἡ ἁγία Τράπεζα, εἶναι τὸ ἱερὸν Θυσιαστήριον. Καὶ ὁ «Μόσχος» εἶναι ὁ Κύριός μας, ὁ διὰ τὴν σωτηρίαν μας θυσιασθεὶς. Τὸ «Συμπόσιον τῆς Πίστεως», τὸ ὅποῖον καλούμεθα νὰ ἀπολαύσωμεν, εἶναι ἡ θεία Εὐχαριστία, εἶναι τὸ Σῶμα καὶ τὸ Αἷμα τοῦ Σωτῆρος μας. Ἐχει δὲ αὐτός οὕτως:

«Εἴ τις εὐσεβὴς καὶ φιλόθεος, ἀπολαυέτω τῆς καλῆς ταύτης καὶ λαμπρᾶς πανηγύρεως· εἴ τις δοῦλος εὐγνώμων, εἰσελθέτω χαίρων εἰς τὴν χαρὰν τοῦ Κυρίου αὐτοῦ· εἴ τις ἔκαμε νηστεύων, ἀπολαβέτω νῦν τὸ δηνάριον. εἴ τις ἀπὸ πρώτης ὥρας εἰργάσατο, δεχέσθω σήμερον τὸ δίκαιον ὄφλημα· εἴ τις μετὰ τὴν τρίτην ἦλθεν, εὐχαριστῶν ἐορτάσῃ· εἴ τις μετὰ τὴν ἕκτην ἔφθασε, μηδὲν ἀμφιβαλλέτω· καὶ γὰρ οὐδὲν ζημιοῦται· εἴ τις ὑστέρησεν εἰς τὴν ἐνάτην, προσελθέτω μηδὲν ἐνδοιάζων· εἴ τις εἰς μόνην ἔφθασε τὴν ἐνδεκάτην, μὴ φοβηθῇ τὴν βραδυτῆτα. φιλότιμος γὰρ ὢν ὁ δεσπότης, δέχεται τὸν ἔσχατον, καθάπερ καὶ τὸν πρῶτον· ἀναπαύει τὸν τῆς ἐνδεκάτης, ὡς τὸν ἐργασάμενον ἀπὸ τῆς πρώτης· καὶ τὸν ὕστερον ἔλεει, καὶ τὸν πρῶτον θεραπεύει· κἀκεῖνῳ δίδωσι, καὶ τούτῳ χαρίζεται. καὶ τὰ ἔργα δέχεται, καὶ τὴν γνώμην ἀσπάζεται. καὶ τὴν πρᾶξιν τιμᾷ, καὶ τὴν πρόθεσιν ἐπαινεῖ. οὐκοῦν εἰσέλθῃτε πάντες εἰς τὴν χαρὰν τοῦ Κυρίου ἡμῶν. καὶ πρῶτοι καὶ δεῦτεροι τὸν μισθὸν ἀπολάβετε, πλούσιοι καὶ πένητες μετ' ἀλλήλων χορεύσατε, ἐγκρατεῖς καὶ ῥάθυμοι τὴν ἡμέραν τιμήσατε, νηστεύσαντες καὶ μὴ νηστεύσαντες εὐφράνθητε σήμερον. ἡ τράπεζα γέμει, τρυφήσατε πάντες· ὁ μόσχος πολὺς, μηδεὶς ἐξέλθοι πεινῶν. πάντες ἀπολαύσατε τοῦ πλούτου τῆς χρηστότητος. μηδεὶς θρηνεῖτω πενίαν· ἐφάνη γὰρ ἡ κοινὴ βασιλεία. μηδεὶς ὀδυρέσθω τὰ πταίσματα· συγγνώμη γὰρ ἐκ τοῦ τάφου ἀνέτειλε· μηδεὶς φοβείσθω τὸν θάνατον· ἠλευθέρωσε γὰρ ἡμᾶς ὁ τοῦ Σωτῆρος θάνατος· ἔσβησεν αὐτόν, ὑπὲρ αὐτοῦ κατεχόμενος· ἐκόλασε τὸν ἄδην κατελθὼν εἰς τὸν ἄδην. ἐπὶκράνεν αὐτόν γευσάμενον τῆς σαρκὸς αὐτοῦ. καὶ τοῦτο προλαβὼν Ἡσαΐας ἐβόησεν· ὁ ἄδης, φησὶν, ἐπικράνθη. συναντήσας σοι κάτω ἐπικράνθη· καὶ γὰρ κατηργήθη· ἐπικράνθη, καὶ γὰρ ἐνεπαίχθη. ἔλαβε σῶμα, καὶ Θεῶ περιέτυχεν· ἔλαβε γῆν, καὶ συνήντησεν οὐρανῷ· ἔλαβεν ὅπερ ἔβλεπε, καὶ πέπτωκεν ὅθεν οὐκ ἔβλεπε. ποῦ σου, θάνατε, τὸ κέντρον; ποῦ σου, ἄδης, τὸ νῖκος; ἀνέστη Χριστός, καὶ σὺ καταβέβλησαι· ἀνέστη Χριστός, καὶ πεπτώκασι δαίμονες· ἀνέστη Χριστός, καὶ χαίρουσιν ἄγγελοι· ἀνέστη Χριστός, καὶ νεκρὸς οὐδεὶς ἐπὶ μνήματος. Χριστὸς γὰρ ἐγερθεὶς ἐκ νεκρῶν, ἀπαρχὴ τῶν κεκοιμημένων ἐγένετο. αὐτῷ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων· ἀμήν.»

Ἰδοὺ καὶ ἐν μεταφράσει ὁ λόγος αὐτός:

«Ὅποιος εἶναι εὐσεβὴς καὶ ἀγαπᾷ τὸν Θεόν, ἅς ἀπολαύσῃ τὴν ωραίαν καὶ λαμπράν αὐτὴν πανήγυριν (τοῦ Πάσχα). Ὅποιος δοῦλος ἔχει ἀγαθὰς διαθέσεις, ἅς εἰσέλθῃ γεμᾶτος ἀπὸ χαρὰν εἰς τὴν εὐφροσύνην (τοῦ Θεοῦ

Δείπνου), πού χαρίζει ὁ (ἀναστὰς) Κύριός Του. Ποῖος κατεπονήθη μὲ τὴν νηστείαν, ἃς λάβῃ τώρα τὴν ἀμοιβὴν τον (δηλαδή ἃς συμμετάσχη εἰς τὸ παρατιθέμενον Δείπνον). Ὅποιος ἀπὸ τὴν ἕκτην πρωϊνὴν ὥραν (δηλαδή ἀπὸ τὴν ἀρχὴν τῆς ζωῆς του) ὑπηρέτησε τὸν Κύριον (ὡς πιστὸς δοῦλος Του), ἃς δέχεται σήμερον τὴν ἀμοιβὴν πού δικαίως τοῦ ἀνήκει. Ὅποιος προσῆλθεν εἰς τὴν πίστιν μετὰ τὴν ἐνάτην πρωϊνὴν ὥραν (κατὰ τὴν νεανικὴν δηλαδή ἡλικίαν), ἃς συμμετάσχη καὶ αὐτὸς εὐγνωμόνως εἰς τὴν (κοσμοσωτήριον) ἑορτὴν τῆς Ἀναστάσεως. Ὅποιος προσῆλθεν εἰς τὴν πίστιν μετὰ τὴν δωδεκάτην μεσημβρινὴν ὥραν (κατὰ τὴν ὥριμον δηλαδή ἡλικίαν) ἃς μὴ ἔχη οὐδεμίαν ἀμφιβολίαν (ἂν θὰ τὸν δεχθῇ ὁ Χριστός) διότι οὐδόλως πρόκειται νὰ τιμωρηθῇ. Ὅποιος καθυστέρησε καὶ προσῆλθεν εἰς τὴν πίστιν κατὰ τὴν τρίτην ἀπογευματινὴν ὥραν (κατὰ τὰ γηρατεία του δηλαδή), ἃς πλησιάσῃ τὸν Κύριον χωρὶς κανένα δισταγμὸν καὶ φόβον. Ὅποιος προσῆλθεν εἰς τὴν πίστιν κατὰ τὴν πέμπτην ἀπογευματινὴν ὥραν (κατὰ τὰς τελευταίας δηλαδή ἡμέρας τῆς ζωῆς του), ἃς μὴ φοβηθῇ μήπως δὲν τὸν δεχθῇ ὁ Θεός, ἐπειδὴ ἐβράδυνε διότι ὁ Κύριος εἶναι πλουσιοπάροχος εἰς τὰς δωρεάς Του καὶ διὰ τοῦτο δέχεται τὸν τελευταῖον μὲ τὴν αὐτὴν προθυμίαν πού ἐδέχθη «καὶ τὸν πρῶτον. Παρέχει ἀνάπαυσιν καὶ εἰρήνην εἰς ἐκεῖνον πού προσῆλθεν εἰς τὰ τέλη τοῦ βίου του, ὅπως καὶ εἰς ἐκεῖνον πού ὑπηρέτησε τὸν Κύριον ἀπὸ τὴν ἀρχὴν τῆς ζωῆς του καὶ ἐκεῖνον, πού προσῆλθε τελευταῖος, ἔλεεῖ, καὶ ἐκεῖνον, πού προσῆλθε πρῶτος, περιποιεῖται καὶ εἰς ἐκεῖνον δίδει καὶ εἰς αὐτὸν προσφέρει (τὰς δωρεάς Του) καὶ τὰ ἔργα τῆς ἀρετῆς δέχεται, ἀλλὰ, καὶ τὴν ἀπλὴν διάθεσιν ἀγαγνωρίζει καὶ τὴν πρᾶξιν τὴν ἀγαθὴν τιμᾷ, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀπλὴν πρόθεσιν (διὰ καλὰ ἔργα) ἐπαινεῖ. Ἐπομένως, ὅλοι εἰσέλθετε εἰς τὴν χαρὰν πού χαρίζει ὁ Κύριός σας καὶ ὅσοι προσήλθετε πρῶτοι (δηλαδή νέοι), καὶ ὅσοι προσήλθετε δεύτεροι (δηλαδή γέροντες), λάβετε τὸν μισθόν σας καὶ ὅσοι εἴσθε πλούσιοι καὶ ὅσοι εἴσθε πτωχοί, πανηγυρίσατε μεταξύ σας. Καὶ ὅσοι ἐκυριαρχήσατε εἰς τὰ πάθη σας, ἀλλὰ καὶ ὅσοι ἐδείξατε ἀμέλειαν διὰ τὴν ἀρετὴν, τιμῆσατε τὴν σημερινὴν ἡμέραν. Καὶ ὅσοι ἐτηρήσατε τὴν νηστείαν καὶ ὅσοι δὲν τὴν ἐτηρήσατε, εὐφρανθῆτε σήμερον. Ἡ Τράπεζα εἶναι γεμάτη (ἀπὸ τὰ Τίμια Δῶρα) ἀπολαύσατέ τὰ ὅλοι. Ὁ Μόσχος (πού ἐθυσιάσθη διὰ τὰς ἀμαρτίας μας, ὁ Κύριος δηλαδή) εἶναι ἄφθονος καὶ ἀνεξάντλητος οὐδεὶς (λοιπὸν) ἐπιτρέπεται νὰ φύγῃ (ἀπὸ τὸν ἱερὸν Ναὸν) πεινασμένος (χωρὶς νὰ χορτασθῇ μὲ τὸ Σῶμα καὶ τὸ Αἷμά Του). Ὅλοι ἀπολαύσατε τὸ (πνευματικὸν) Συμπόσιον, πού γίνεται διὰ τοὺς πιστεύοντας ὅλοι ἀπολαύσατε τὰ πλούσια Δῶρα, πού προσφέρει ἡ ἀγαθότης τοῦ Θεοῦ μας. Οὐδεὶς νὰ θρηνῇ διὰ τὴν πτωχείαν του διότι παρουσιάσθη ἤδη ἐμφανῶς (διὰ τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ) ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ, πού ἀνήκει εἰς ὅλους ἐξ ἴσου. Οὐδεὶς νὰ ὀδύρεται διὰ τὰ πταίσματά του διότι ὁ ἐκ τοῦ τάφου ἀναστὰς Χριστὸς εἶναι ἡ συγχώρησις τῶν ἀμαρτιῶν μας. Οὐδεὶς νὰ αἰσθάνεται πλέον φόβον ἐνώπιον τοῦ θανάτου διότι ὁ θάνατος τοῦ Σωτῆρος μᾶς ἐλευθέρωσεν ἀπὸ τὸν θάνατον καὶ τὴν φθορὰν (καὶ μᾶς ἔδωκε ζωὴν αἰώνιον καὶ μακαρίαν). Ἄν καὶ ἐκρατήθῃ ὁ Σωτὴρ

ἀπὸ τὸν θάνατον, ἐν τούτοις τὸν (ἐνίκησε καὶ τὸν) ἐξηφάνισεν. Ὁ Κύριός μας, ποὺ κατῆλθεν εἰς τὸν ἄδην, (ἐνίκησε καὶ) ἐλαφυραγώγησε τὸν ἄδην. Ἐπικράνεν ὁ Κύριος τὸν ἄδην, ὅταν ὁ ἄδης ἐγεύθη τὴν Σάρκα Του. Καὶ αὐτὸ τὸ γεγονὸς εἶχε προΐδῃ ὁ προφήτης Ἡσαΐας καὶ ἐκραύγασε (πρὸς τὸν Χριστόν). Ὁ ἄδης ἐπικράνθη, ὅταν Σὲ συνήντησε, Χριστέ, κάτω (εἰς τὰ σκοτεινὰ βασίλειά του). Ἐπικράνθη! εὐλόγως, διότι κατηργήθη. Ἐπικράνθη! εὐλόγως, διότι ἐθανατώθη. Ἐπικράνθη! εὐλόγως, διότι ἔχασε τὴν ἐξουσίαν του. Ἐπικράνθη! εὐλόγως, διότι ἔγινεν ὁ ἴδιος δεσμώτης. Ἔλαβε σῶμα θνητὸν (τὸ Σῶμα τοῦ Χριστοῦ) καὶ εὐρέθη ἐνώπιον Θεοῦ (διότι ὁ Χριστὸς δὲν εἶναι ἄνθρωπος ἀπλοῦς, ἀλλὰ Θεὸς ἐνανθρωπήσας). Ἔλαβε χῶμα (γῆϊνον δηλαδὴ Σῶμα) καὶ συνήντησε τὸν ἐξ οὐρανοῦ Θεόν. Ἔλαβεν αὐτὸ ποὺ ἔβλεπε (τὸ γῆϊνον Σῶμα) καὶ κατέπεσε (νικημένος) ἐξ αἰτίας ἐκείνου (τῆς Θεότητος δηλαδὴ) ποὺ δὲν ἔβλεπε. Ποῦ εἶναι λοιπόν, θάνατε, τὸ (δηλητηριῶδες) κεντρίον σου; Ποῦ εἶναι, ἄδῃ ἡ νίκη σου; Ἀνέστη ὁ Χριστὸς καὶ οἱ δαίμονες (ποὺ ἐνόμισαν ὅτι ἐθριάμβευσαν μὲ τὴν ἀποστασίαν τῶν πρωτοπλάστων) ἔχουν κατακρημνισθῇ! Ἀνέστη ὁ Χριστὸς καὶ οἱ Ἄγγελοι χαίρουν (διὰ τὴν σωτηρίαν τῶν ἀνθρώπων)! Ἀνέστη ὁ Χριστὸς καὶ ἡ ζωὴ κυριαρχεῖ! Ἀνέστη ὁ Χριστὸς καὶ νεκρὸς δὲν θὰ παραμείνῃ πλέον οὐδεὶς εἰς τὸ μνῆμα (ἀφοῦ ὅλοι θὰ ἀναστηθοῦν)! Διότο ὁ Χριστὸς, ἐγερθεὶς ἐκ τῶν νεκρῶν, ἔγινεν ἡ ἀρχὴ τῆς ἀναστάσεως ἐκείνων ποὺ ἔχουν κοιμηθῇ τὸν ὕπνον τοῦ θανάτου. Εἰς Αὐτὸν ἀνήκει ἡ δόξα καὶ ἡ ἐξουσία εἰς τοὺς ἀπεράντους αἰῶνας. Ἀμήν».

Διατί ἀπεκυλίσθη ὁ λίθος ἐκ τῆς θύρας τοῦ μνημείου;

Ἀφοῦ ἐφθάσαμεν εἰς τὴν Ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου, ἐρχόμεθα καὶ εἰς ἓν θέμα πολὺ παρεξηγημένον. Ποῖος ὁ λόγος διὰ τὸν ὅποιον ὁ Ἄγγελος ἀπεκύλισε τὸν λίθον ἐκ τῆς θύρας τοῦ τάφου τοῦ Κυρίου;

Νομίζομεν ὅτι δὲν θὰ ᾔτο ἄσκοπον νὰ εἰπῶμεν ὀλίγα λόγια διὰ τὸ θέμα αὐτό, διότι πολλοὶ τὸ ἀγνοοῦν ἢ μᾶλλον τὸ ἐκλαμβάνουν ἐσφαλμένως. Νομίζουν δηλαδὴ ὅτι ὁ λίθος ἀπεκυλίσθη ὑπὸ τοῦ Ἀγγέλου ἐκ τοῦ τάφου τοῦ Κυρίου διὰ νὰ ἐξέλθῃ ὁ Κύριος! Εἰς τὴν πλάνην αὐτὴν συνετέλεσεν ἀναμφιβόλως καὶ ἡ δυτικοῦ τύπου ἐξεικόνισις τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου. Οἱ ζωγράφοι τῆς Δύσεως ἐμφανίζουν τὸν Ἄγγελον νὰ ἀποκυλίσῃ λίθον καὶ τὸν Κύριον νὰ ἐξέρχεται ἐκ τοῦ μνήματος, ἐνῶ οἱ φύλακες, ἔντρομοι ἀπὸ τὸ γεγονός, πίπτουν κάτω ὡς νεκροί. Ἡ Βυζαντινὴ ἀγιογραφία οὐδέποτε παρουσίασε τοιαύτας ἐξεικονίσεις τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου. Πολλοὶ λοιπόν, ἐπηρεασμένοι ἀσυναισθήτως ἐν τῶν δυτικῆς προελεύσεως εἰκόνων τῆς Ἀναστάσεως, συγχέουν δύο πράγματα ἀνεξάρτητα ἀλλήλων: Τὴν ἔξοδον τοῦ Κυρίου ἐκ τοῦ τάφου καὶ τὴν ἀποκύλισιν τοῦ λίθου. Νομίζουν, δηλαδὴ, ὅτι ὁ Ἄγγελος κατῆλθε καὶ ἀπεκύλισε τὸν λίθον ἵνα ἐξέλθῃ ὁ Κύριος καὶ ὅτι, ἐξερχομένου «τοῦ Κυρίου, ἐγένετο σεισμός, ὁ ὅποιος κατετρόμαξε τοὺς

φύλακας καὶ σχεδὸν τοὺς ἀπενέκρωσε. Καὶ οὕτω νομίζουν ὅχι μόνον ἀπλοί πιστοί, ἀλλὰ καὶ μερικοὶ κήρυκες τοῦ Εὐαγγελίου! Τὰ πράγματα ὅμως δὲν ἔχουν οὕτως.

Ὁ μελετῶν μετὰ προσοχῆς τὸν Εὐαγγελιστὴν Ματθαῖον, διάπιστώνει ὅτι ὁ Κύριος εἶχεν ἐξέλθει ἐκ τοῦ τάφου πρὶν ἀπὸ τὴν κάθοδον τοῦ Ἀγγέλου καὶ ἀπὸ τὸν σεισμὸν ὁ ὁποῖος συνέβη ταυτοχρόνως πρὸς τὴν ἀποκύλισιν τοῦ λίθου. Ὁ λίθος δὲν ἀπεκυλίσθη διὰ νὰ ἐξέλθῃ ὁ Κύριος, ἀλλὰ διὰ νὰ διαπιστωθῇ ἡ ἔξοδός Του, ἡ ὁποία εἶχε γίνεи προηγουμένως. Ἀπεκυλίσθη διὰ νὰ δυνηθοῦν αἱ ἐρχόμεναι Μυροφόροι Γυναῖκες νὰ ἴδουν κενὸν τὸν τάφον καὶ νὰ πεισθοῦν περὶ τῆς Ἀναστάσεως. Ἀλλ' ἅς ἴδωμεν τὸ ἱερὸν κείμενον: «Οἱ δέ, πορευθέντες, ἡσφαλίσαντο τὸν τάφου, σφραγίσαντες τὸν λίθον μετὰ τῆς κουστωδίας. Ὁψὲ δὲ σαββάτων, τῇ ἐπιφωσκούσῃ εἰς μίαν σαββάτων, ἦλθε Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ καὶ ἡ ἄλλη Μαρία θεωρῆσαι τὸν τάφον καὶ ἰδοὺ (ἐν ἐκείνῃ, δηλαδή, τῇ στιγμῇ) σεισμὸς ἐγένετο μέγας, ἄγγελος Κυρίου καταβὰς ἐξ οὐρανοῦ, προσελθὼν, ἀπεκύλισε τὸν λίθον ἀπὸ τῆς θύρας καὶ ἐκάθητο ἐπάνω αὐτοῦ, ἦν δὲ ἡ ἰδέα αὐτοῦ ὡς ἀστραπὴ καὶ τὸ ἔνδυμα αὐτοῦ λευκὸν ὡσεὶ χιῶν. Ἀπὸ δὲ τοῦ φόβου αὐτοῦ (τοῦ Ἀγγέλου, δηλαδή, καὶ ὅχι τοῦ Κυρίου, ὁ Ὅποῖος οὐδόλως ἀναφέρεται ἐνταῦθα) ἐσείσθησαν οἱ τηροῦντες καὶ ἐγένοντο ὡσεὶ νεκροί. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ἄγγελος, εἶπε ταῖς γυναῖξί· μὴ φοθεῖσθε ὑμεῖς οἶδα γὰρ ὅτι Ἰησοῦν τὸν ἐσταυρωμένον ζητεῖτε· οὐκ ἔστιν ὧδε. Ἠγέρθη γὰρ καθὼς εἶπε. Δεῦτε ἴδετε τὸν τόπον ὅπου ἔκειτο ὁ Κύριος. Καὶ ταχὺ πορευθεῖσαι, εἶπατε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ὅτι ἡγέρθη ἀπὸ τῶν νεκρῶν» (Ματθ. κζ, 66 - κή ,7).

Ὡς βλέπομεν, οὐδαμοῦ γίνεται ἐνταῦθα λόγος περὶ τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου. Ἡ Ἀνάστασις προυποτίθεται ὡς ἤδη γενομένη. Ὁ Ἄγγελος κατέρχεται ἀπλῶς καὶ μόνον διὰ νὰ δώσῃ ἀπτην ἀπόδειξιν τῆς Ἀναστάσεως εἰς τὰς ἐρχόμενας Μυροφόρους. Καὶ πρὸς τοῦτο ἀποκυλίζει τὸν λίθον, ὥστε νὰ τὰς διευκολύνῃ νὰ εἰσέλθουν εἰς τὸν τάφον καὶ νὰ διαπιστώσουν ὅτι εἶναι κενός. Ἀφοῦ δὲ ἀνήγγειλεν εἰς αὐτὰς τὸ γεγονός τῆς Ἀναστάσεως, προσθέτει ὅτι δύνανται νὰ ἐξακριβώσουν καὶ δι' αὐτοψίας τὴν ἀλήθειαν τῶν λεχθέντων ὑπ' αὐτοῦ: «Δεῦτε ἴδετε τὸν τόπον ὅπου ἔκειτο ὁ Κύριος». Μὴ ἀμφιβάλλετε, δηλαδή, εἰς τοὺς λόγους μου. Ὁ Κύριος ὄντως ἀνέστη! Καὶ ἂν θέλετε ἀναντίρρητον ἀπόδειξιν περὶ τούτου, ἰδοὺ ὁ τάφος! Ἐρευνήσατέ τον καὶ θὰ διαπιστώσετε ὅτι εἶναι κενός. Καὶ αἱ Μυροφόροι εἰσῆλθον εἰς τὸ μνημεῖον καὶ, ἀφοῦ διεπίστωσαν τὴν ἀλήθειαν τῶν λόγων τοῦ Ἀγγέλου, ἐξῆλθον «μετὰ φόβου καὶ χαρᾶς μεγάλης» (Ματθ. κή 8).

Ὁ λίθος λοιπὸν ἀπεκυλίσθη διὰ τὰς Μυροφόρους (καὶ διὰ τοὺς Μαθητάς, οἱ ὅποιοι μετ' ὀλίγον ἔσπευσαν καὶ αὐτοί) καὶ ὅχι διὰ τὸν Κύριον. Ἀπεκυλίσθη διὰ νὰ εἰσέλθουν αἱ Μυροφόροι καὶ οἱ Μαθηταὶ καὶ ὅχι διὰ νὰ ἐξέλθῃ ὁ Κύριος. Ὁ Κύριος, διπλοῦν τελέσας θαῦμα, ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ τάφου χωρὶς οὐδὲν νὰ μετακινήσῃ. Καὶ ὁ λίθος ἐπέκειτο βαρὺς

καὶ αἱ σφραγίδες ἔμενον ἄθικτοι καὶ οἱ φύλακες ἥσυχοι παρετήρουν τὰ πέριξ, ὅταν ὁ Ἀρχηγὸς τῆς Ζωῆς καὶ Νικητῆς τοῦ θανάτου ἐξήρχετο ἀπὸ τὸν τάφον. Οὐδὲν σημεῖον ἐδήλωσε τὸ τελούμενον, οὐδεὶς ἦχος ἢ θόρυθος ἐφανέρωσε τὸ συμβαῖνον. Τὰ πάντα ἦσαν ἥσυχά καὶ ἥρεμα, καὶ οἱ φύλακες, οὐδόλως ἀντιληφθέντες τὴν ἀφύπνισιν καὶ ἔξοδον τοῦ Μεγάλου Νεκροῦ, θὰ ἐξηκολούθουν φρουροῦντες ἐπὶ μακρὸν ἀκόμη τὸν κενὸν πλέον τάφον, ἂν ἡ κάθοδος τοῦ Ἀγγέλου καὶ ὁ ἐπακολουθήσας σεισμὸς δὲν τοὺς ἀπήλλασεν ἀπὸ αὐτὸν τὸν κόπον!...

Οἱ ἱεροὶ ὑμνογράφοι, μελετῶντες μὲ μεγίστην προσοχὴν τὰ ἱερὰ κείμενα καὶ μὲ δύναμιν ποὺ μᾶς καταπλήσσει εἰσδύοντες εἰς τὰ βάθη αὐτῶν, δὲν ἦτο δυνατόν νὰ μὴ παρατηρήσουν καὶ τὴν λεπτομέρειαν αὐτὴν περὶ τῆς ἐξόδου τοῦ Κυρίου ἐκ τοῦ τάφου ἄνευ ἀποκυλίσεως τοῦ λίθου, ἄνευ διαφθορᾶς τῶν σφραγίδων, ἄνευ γνώσεως τῶν φυλάκων. Καὶ ψάλλουν θαυμασιώτατα: «Ὅντως, παράνομοι, σφραγίσαντες τὸν λίθον, μείζονος θαύματος ἡμᾶς ἠξιώσατε... Δεῦτε ἴδετε, Ἰουδαῖοι, πῶς οὐ διέρρηξε τὰς σφραγίδας ὁ τὸν θάνατον πατήσας...» (Ἀναστάσιμον στιχηρὸν τῶν Αἰνῶν, β' ἦχου)...

- «Κύριε, ἐσφραγισμένον τοῦ τάφου ὑπὸ τῶν παρανόμων, προῆλθες ἐκ τοῦ μνήματος, καθὼς ἐτέχθης ἐκ τῆς Θεοτόκου. Οὐκ ἔγνωσαν πῶς ἐσαρκώθης οἱ ἀσώματοί σου Ἄγγελοι· οὐκ ἦσθοντο πότε ἀνέστης οἱ φυλάσσοντές σε στρατιῶται...» (Ἀναστ. στιχ. Αἰνῶν, πλ. α' ἦχου) - «Κύριε, ὥσπερ ἐξῆλθες ἐσφραγισμένου τοῦ τάφου, οὕτως εἰσῆλθες καὶ τῶν θυρῶν κεκλεισμένων πρὸς τοὺς μαθητάς σου....» (Ὁμοίως). - «Φυλάξας τὰ σήμαντρα σῶα, Χριστέ, ἐξηγέρθης τοῦ τάφου, ὁ τὰς κλεῖς τῆς Παρθένου μὴ λυμηνάμενος ἐν τῷ τόκῳ σου...» (Τροπάριον τῆς ζ' Ὁδῆς τοῦ Κανόνος τοῦ Πάσχα). - «Ἐσφραγισμένου τοῦ μνήματος, ἡ ζωὴ ἐκ τάφου ἀνέτειλας, Χριστέ ὁ Θεός· καὶ τῶν θυρῶν κεκλεισμένων, τοῖς μαθηταῖς ἐπέστης, ἡ πάντων Ἀνάστασις....» (Ἀπολυτίκιον τῆς Κυριακῆς τοῦ Θωμᾶ).

Πόσον ωραία ὄντως καὶ πόσον ποιητικὴ εἶναι ἡ σύγκρισις τῆς θαυματουργικῆς ἐκ τοῦ ἐσφραγισμένου τάφου ἐξόδου τοῦ Κυρίου, πρὸς τὴν εἰσοδὸν Αὐτοῦ εἰς τὸν ἀποκλεισμένον χώρον, ἔνθα ἦσαν οἱ Μαθηταὶ συνηγμένοι, ἢ πρὸς τὴν ἐκ Παρθένου καὶ ἀδιαφθόρου Μητρὸς γέννησιν Αὐτοῦ!....

ΕΣΠΕΡΙΝΟΣ ΤΟΥ ΠΑΣΧΑ

Τὸ ἀπόγευμα τῆς Κυριακῆς τοῦ Πάσχα τελεῖται «Ὁ Ἑσπερινὸς τῆς Ἀγάπης». (Σήμερον τελεῖται εἰς πολλοὺς Ναοὺς τὴν 10ην ἢ 11ην πρωϊνὴν ὥραν.) Λέγεται οὕτω, διότι παλαιότερον οἱ χριστιανοὶ ἀντήλλασσον

μεταξύ των φίλημα αγάπης. Λέγεται ὑπὸ τοῦ λαοῦ καὶ «*δευτέρα Ἀνάστασις*», ὅπως ὁ Ἑσπερινὸς τοῦ Μ. Σαββάτου λέγεται «*πρώτη Ἀνάστασις*». Κατὰ τὸν Ἑσπερινὸν αὐτὸν ἀναγινώσκεται, συμφώνως πρὸς παλαιὸν ἔθιμον, τὸ Εὐαγγέλιον εἰς διαφόρους γλώσσας. Τοῦτο γίνεται πρὸς ἕξαρσιν τοῦ κοσμοϊστορικοῦ καὶ παγκοσμίου χαρακτηῖρος τὸν ὁποῖον ἔχει τὸ γεγονός τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου.

ΔΙΑΚΑΙΝΗΣΙΜΟΣ ΕΒΔΟΜΑΣ

Ὁλόκληρος ἡ ἐβδομάς ἀπὸ τοῦ ἁγίου Πάσχα μέχρι τῆς ἐπομένης Κυριακῆς, δηλαδή τῆς Κυριακῆς τοῦ Θωμᾶ, λέγεται διακαινήσιμος. Ποία ἡ προέλευσις καὶ ἡ σημασία τῆς λέξεως; Εἰς τὴν παλαιὰν ἐποχὴν ἡ Ἐκκλησία ἐβάπτιζεν ὁμαδικῶς τοὺς Κατηχουμένους κατὰ τὴν νύκτα τοῦ Μεγάλου Σαββάτου πρὸς τὴν Κυριακὴν τοῦ Πάσχα. (Κατηχούμενοι ἐλέγοντο ὅσοι, προσερχόμενοι ἐκ τῆς εἰδωλολατρίας ἢ τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ἐδιδάσκοντο ὑπὲρ αὐτῆς τὰς ἀληθείας τῆς Χριστιανικῆς Πίστεως, προκειμένου νὰ γίνουν μέλη της διὰ τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος). Ἡ ἐπομένη λοιπὸν ἐβδομάς, ἡ ὁποία ἐθεωρεῖτο ὅλη ὡς μία ἡμέρα, εὑρίσκει τοὺς Κατηχουμένους ἀνακαινισμένους, δηλαδή νέους, καινούργιους ἀνθρώπους, ἐφ' ὅσον εἶχον δεχθῇ τὸ ἅγιον Βάπτισμα, διὰ τοῦ ὁποίου ἀποθνήσκει, θαπτόμενος εἰς τὸ ὕδωρ, ὁ παλαιὸς ἄνθρωπος, ὁ ἄνθρωπος τῆς ἁμαρτίας, καὶ γεννᾶται ὁ νέος, ὁ «*ἐν καινότητι ζωῆς περιπατῶν*». Δι' αὐτὸ λοιπὸν ἐλέγετο ἡ ἐβδομάς αὕτη διακαινήσιμος, δηλαδή ἐβδομάς ἀναγεννήσεως, ἀνανεώσεως, καινουργήσεως. Ἐπειδὴ δὲ οἱ βαπτιζόμενοι ἐφόρουσαν καθ' ὅλην αὐτὴν τὴν ἐβδομάδα λευκὰ φορέματα, ὠνομάζετο καὶ «*λευκὴ ἐβδομάς*».

Ὁ 66 Κανὼν τῆς Ἑκτῆς Οἰκουμενικῆς Συνόδου ὀρίζει νὰ ἐορτάζωμεν τὴν Διακαινήσιμον ἐβδομάδα ὅχι μὲ χοροὺς καὶ διασκεδάσεις, ἀλλὰ μὲ συνεχῇ σιημμετοχὴν εἰς τὴν λατρείαν τῆς Ἐκκλησίας μας, ψάλλοντες ἱεροὺς ὕμνους, ἀκροώμενοι τὴν ἀνάγνωσιν τῶν ἁγίων Γραφῶν καὶ κοινωνοῦντες καθημερινῶς τοῦ Σώματος καὶ τοῦ Αἵματος τοῦ Κυρίου.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ ΤΗΣ ΖΩΟΔΟΧΟΥ ΠΗΓΗΣ

Κατὰ τὴν Παρασκευὴν τῆς Ἑβδομάδος αὐτῆς τελοῦμεν τὴν ἐορτὴν τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς. Δηλαδή ἐορτάζομεν τὰ ἐγκαίνια τοῦ Ναοῦ τῆς Ὑπεραγίας Δεσποίνης ἡμῶν καὶ Θεομήτορος, τῆς Ζωηφόρου Πηγῆς, ἣτι δὲ καὶ μνεῖαν ποιούμεθα τῶν ἐν τούτῳ τελεσθάντων ὑπερφυῶν θαυμάτων παρὰ τῆς Θεομήτορος». Τὸ Ὁρολόγιον τῆς Ἐκκλησίας μας γράφει:

«Ἐξω τῆς Κωνσταντινουπόλεως, πρὸς τὰ μέρη τοῦ Ἑπταπυργίου, ὑπῆρχε τὸ πάλαι ναὸς μέγιστος καὶ περικαλλής, ἐπὶ ὀνόματι τῆς Θεοτόκου, ἀνεγερθεὶς περὶ τὰ μέσα τοῦ ἑαυτοῦ αἰῶνος ὑπὸ Λέοντος τοῦ Θρακὸς αὐτοκράτορος, τοῦ καὶ Μακέλλη καλουμένου, πλησίον πηγῆς τινος, ἥς τὸ ὕδωρ πολλὰς ἰάσεις ἐποίησε κατὰ καιροῦς καὶ νόσους ἐθεράπευσε, χάριτι τῆς Θεοτόκου, ἀφ' ἧς καὶ ἐπωνομάσθη Ζωοδόχος ἢ μᾶλλον Ζωηφόρος Πηγὴ. Τοῦ ναοῦ τούτου τὰ ἐγκαίνια ἐπιτελεῖ σήμερον ἡ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία οὗ τινος ὁμῶς ναοῦ, μετὰ τὴν πτῶσιν τοῦ βασιλείου, κατεδαφισθέντος καὶ τῆς ὕλης αὐτοῦ μετακομισθείσης εἰς κατασκευὴν τοῦ τεμένου Σουλτὰν Βαγιαζιτίου, οὐδὲν ἕτερον ἔμενεν ἐκ τῆς ἀρχαίας ἐκείνης καλλονῆς, εἰ μὴ σμικρότατον καὶ εὐτελὲς παρεκκλήσιον, ὅλον σχεδὸν εἰς τὰ ἐρείπια κεχωσμένον, ἔχον εἴκοσι πέντε βαθμίδας πρὸς κατάβασιν, καὶ φεγγίτας ἄνωθεν τῆς στέγης, δι' ὧν ἐδέχeto ὀλίγον φῶς. Πρὸς δὲ τὴν δυτικὴν πλευρὰν τοῦ ἐδάφους αὐτοῦ ἔκειτο ἡ ρηθεῖσα τοῦ ἀγιάσματος πηγὴ, διὰ κιγκλίδων πεφραγμένη, ἐν ἣ ἐφαίνοντο κολυμβῶντα καὶ ὁψαρία τινα. Τοιαύτη μὲν ἡ κατάστασις αὐτοῦ μέχρι τῶν ἀρχῶν τοῦ παρόντος αἰῶνος τότε δὲ κατεδαφισθὲν καὶ τὸ μικρὸν ἐκεῖνο λείψανον συγκατέχωσεν ἐν ἑαυτῷ καὶ τὸ ἱερὸν ἀγίασμα καὶ ἐγένετο. πάντη ἀφανές.

Ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ σουλτάνου Μαχμούτ τοῦ Β', ἐζητήθη ἄδεια ὑπὸ τῶν ὁμογενῶν πρὸς ἀνοικοδομὴν τοῦλάχιστον τοῦ εἰρημένου παρεκκλησίου. Καὶ ἤρξατο μὲν τὸ ἔργον τῇ 26ῃ Ἰουλίου τοῦ 1833 ἔτους· ἀνασκαφῆς δὲ γενομένης, καὶ τῶν θεμελίων τοῦ ἀρχαίου ναοῦ εὐρεθέντων, ἀνηγέρθη, διὰ νεωτέρας ἀδείας σουλτανικῆς οὐ μόνον τὸ τοῦ ἀγιάσματος παρεκκλήσιον λαμπρότερον τοῦ προτέρου, ἀλλὰ καὶ ἕτερος νέος, ἐπὶ τῶν θεμελίων τοῦ παλαιοῦ, μέγιστος, περικαλλέστατος καὶ μεγαλοπρεπέστατος ναός. Τὰ θεμέλια τούτου καταβλήθησαν τῇ 14ῃ Σεπτεμβρίου τοῦ 1833 ἔτους· τὸ δὲ ἔργον ἀπηρτίσθη τῇ 30ῇ Δεκεμβρίου τοῦ 1834· κατὰ δὲ τὴν 2αν Φεβρουαρίου τοῦ 1835, ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης Κωνσταντίνος ὁ Β', συλλειτουργούντων δώδεκα ἀρχιερέων, μετὰ μεγάλης ἐκκλησιαστικῆς παρατάξεως, ἐν μέσῳ ἀπείρου πλήθους χριστιανῶν, ἐξετέλασε τὰ ἐγκαίνια τοῦ ἱεροῦ τούτου ναοῦ καὶ τὰ τοῦ παρεκκλησίου, εἰς δόξαν τῆς Θεομήτορος καὶ καύχημα τοῦ γένους ἡμῶν».

Κατὰ τὴν ἡμέραν αὐτήν, ὅπως καὶ κατὰ τὴν προηγηθεῖσαν Τετάρτην, δὲν τηρεῖται νηστεία. Ὅλη ἡ διακαινήσιμος ἑβδομάς ἔχει κατάλυσιν εἰς πάντα.

Τὸ Κοντάκιον τῆς ἡμέρας εἶναι τὸ ἑξῆς:

«Ἐξ ἀκενώτου σου Πηγῆς θεοχαρίτωτε ἐπιβραβεύεις μοι πηγάζουσα τὰ νάματα, ἀενάως τῆς σῆς χάριτος ὑπὲρ λόγον· τὸν γὰρ Λόγον ὡς τεκοῦσαν ὑπὲρ ἔννοιαν, ἱκετεύω σε δροσίζειν με σῇ χάριτι, ἵνα κράζω σοι, Χαῖρε ὕδωρ σωτήριον».

Δηλαδή: «ὦ Παρθέने, ποὺ εἶσαι γεμάτη ἀπὸ τὰς χάριτας τοῦ Θεοῦ, παρέχεις εἰς ἐμέ συνεχῶς ὡς δῶρον τὰ πλούσια ρεύματα τῆς χάριτός σου, τὰ

ὅποῖα ἀναθλύζεις, μὲ τρόπον ποῦ δὲν συλλαμβάνει ὁ νοῦς, ἀπὸ τὴν ἀνεξάντλητον πηγὴν σου. Σὲ ἱκετεύω λοιπόν, καὶ σὲ ἱκετεύω διότι σὺ ἐγέννησες, κατὰ τρόπον ἀπερινόητον, τὸν Υἱὸν καὶ Λόγον τοῦ Θεοῦ (καὶ ὡς ἐκ τούτου ἔχεις πολλὴν παρρησίαν πλησίον Του), νὰ μὲ δροσίζης μὲ τὴν χάριν σου, ὥστε (πλήρης εὐγνωμοσύνης) νὰ λέγω εἰς σέ: Χαῖρε, ὕδωρ ποῦ προξενεῖς τὴν σωτηρίαν»

ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΟΥ ΘΩΜΑ

Ἡ πρώτη μετὰ τὸ Πάσχα Κυριακὴ λέγεται Κυριακὴ τοῦ Θωμᾶ, διότι κατ' αὐτὴν ἐορτάζεται ἡ ἐμφάνισις τοῦ Κυρίου εἰς τὸν Θωμᾶν, ὁ ὁποῖος ἤρνεῖτο νὰ πιστεύσῃ τοὺς ἄλλους Ἀποστόλους κηρύσσοντας τὴν Ἀνάστασιν. Τὸ Ὠρολόγιον τῆς Ἐκκλησίας γράφει:

«Κεκλεισμέναι ἦσαν αἱ θύραι τοῦ οἴκῆματος, ἔνθα ἦσαν οἱ μαθηταὶ συνηγμένοι κατὰ τὴν ἐσπέραν τῆς παρελθούσης τοῦ Πάσχα Κυριακῆς, ὅτε, ἐλθὼν παραδόξως ὁ Ἰησοῦς, ἔστη ἐν τῷ μέσῳ καὶ ἀσπασάμενος αὐτοὺς διὰ τοῦ συνήθους Εἰρήνη ὑμῖν, ἐπέδειξαν αὐτοῖς τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας καὶ τὴν πλευράν· καὶ προσέτι, λαβὼν παρ' αὐτῶν μέρος ἰχθύος ὀπτοῦ, καὶ κηρο - μέλι, ἔφαγεν ἐνώπιον αὐτῶν, καὶ οὕτως ἐπιστυποίησεν αὐτοῖς τὴν ἑαυτοῦ ἀνάστασιν. Ὁ δὲ Θωμᾶς, μὴ εὕρεθεις τότε μετὰ τῶν λοιπῶν, οὐκ ἐπίστευσεν εἰς τὴν περὶ τῆς ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ μαρτυρίαν ἐκείνων, ἀλλ' εἶπεν ἀποφασιστικῶς: «Ἐὰν μὴ ἴδω καὶ ψηλαφήσω τὰς τρυπηθείσας αὐτοῦ χεῖρας καὶ τὴν λογχευθεῖσαν πλευράν, οὐ μὴ πιστεύσω». Ὅθεν μεθ' ἡμέρας ὀκτῶ, τουτέστι κατὰ τὴν σήμερον, ὄντων πάλιν τῶν μαθητῶν συνηγμένων, ὁμοῦ δὲ καὶ τοῦ Θωμᾶ, ἔρχεται ὁ Ἰησοῦς, τῶν θυρῶν πάλιν κεκλεισμένων, ὡς καὶ πρότερον καὶ στὰς εἰς τὸ μέσον καὶ εἰπὼν τὸ Εἰρήνη ὑμῖν, λέγει ἔπειτα πρὸς τὸν Θωμᾶν: Φέρε τὸν δάκτυλόν σου ὧδε, καὶ ἴδε τὰς χεῖράς μου, καὶ φέρε τὴν χεῖρά σου; καὶ βάλε εἰς τὴν πλευράν μου· καὶ μὴ γίνου ἄπιστος, ἀλλὰ πιστός.

Ὁ δὲ Θωμᾶς, ἰδὼν καὶ ψηλαφήσας ἀκριβῶς τὰς χεῖρας καὶ τὴν πλευράν τοῦ Δεσπότου, ἀνεβόησε μετὰ πίστεως: Ὁ Κύριός μου καὶ ὁ Θεός μου καὶ οὕτως ἐκήρυξε τρανῶς τοῦ Θεανθρώπου τὰς δύο φύσεις, τὴν ἀνθρωπίνην καὶ τὴν θεϊαν».

Ὑπάρχουν μερικοὶ ἐρμηνευταὶ ποῦ λέγουν ὅτι ὁ Θωμᾶς δὲν ἐψηλάφησε τὸν Κύριον, ἀλλ' εὐθύς ὡς Τὸν εἶδε, Τὸν ἀγεγνώρισε, Τὸν ἐπίστευσε καί, παραμερίσας τὰς ἀξιώσεις του νὰ Τὸν ψηλαφήσῃ, Τὸν ὠμολόγησε Κύριόν του καὶ Θεόν του. Βεβαίως δὲν εἶναι ἀπίθανος αὐτὴ ἡ ἐκδοχή. Ἄν ὅμως λάβωμεν ὑπὲρ ὅψιν τὴν φράσιν τοῦ Ἀποστόλου Ἰωάννου περὶ τοῦ Κυρίου (εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς πρώτης Ἐπιστολῆς του) «ὁ ἦν ἀπ' ἀρχῆς, ὁ ἐωράκαμεν τοῖς ὀφθαλμοῖς ἡμῶν, ὁ ἐθεασάμεθα καὶ αἱ χεῖρες ἡμῶν ἐψηλάφησαν», ἡ ὁποία δύναται βεβαίως νὰ σημαίνῃ γενικώτερον τὴν ἄμεσον καὶ στενὴν ἐπαφὴν τὴν ὁποίαν εἶχον οἱ Ἀπόστολοι μὲ τὸν Κύριον, εἶναι ὅμως πολὺ εὐλογον νὰ ἀναφέρεται εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ Θωμᾶ

πραγματικήν καὶ κυριολεκτικήν ψηλάφησιν τοῦ Κυρίου, τότε ἡ ἀντίθετος ἐκδοχὴ φαίνεται πιθανωτέρα. Πάντως καὶ ἡ ὑμνογραφία τῆς ἑορτῆς ὁμιλεῖ περὶ ψηλαφήσεως τοῦ Κυρίου ὑπὸ τοῦ Θωμᾶ, ὡς π.χ., «ὁ δὲ (Θωμᾶς) ψηλαφήσας καὶ ἰδὼν, ὡμολόγησέ σε..» «ὁ δὲ αἰσθόμενος ἐν τῇ χειρί... ἐν φόβῳ ἀνεβόα πιστῶς...», «ὁ δὲ Θωμᾶς τῷ δακτύλῳ ὡς ἤψατο τοῦ Δεσπότη, μέγα ἀνεβόησε....», «ψηλαφήσας δὲ τὴν πλευράν, ἔθεολόγει τὸν σαρκωθέντα...», «βαλὼν γὰρ ὁ Θωμᾶς ἐν τῇ πυρίνῃ πλευρᾷ τὴν χεῖρα... οὐ κατεφλέχθη τῇ ψηλαφήσει...», «Θωμᾶς δὲ τὴν πλευράν προσψηλαφήσαι κατηξιώθη...» (τροπάρια Ἑσπερινοῦ) κ.λ.π. κ.λ.π.

Ὡραιότατον εἶναι τὸ ἐξαποστειλάριον τῆς ἡμέρας:

«Ἐμῶν μελῶν χειρὶ σου ἐξερευνήσας τὰς πληγὰς, μή μοι Θωμᾶ ἀπιστήσης, τραυματισθέντι διὰ σέ σὺν Μαθηταῖς ὁμοφρόνει καὶ ζῶντα κήρυττε Θεόν».

Δηλαδή: «(Ὁ Κύριος ἔλεγε πρὸς τὸν Θωμᾶν:) Ὡ Θωμᾶ, ἀφοῦ μέ τὴν χεῖρά σου ἐξετάσης καὶ διαπιστώσης τὰς πληγὰς τῶν χειρῶν μου καὶ τῶν ποδῶν, μὴ δείξης πλεον ἀπιστίαν εἰς ἐμέ, ὁ ὁποῖος ὑπέστην αὐτὰς τὰς πληγὰς πρὸς χάριν σου. Πίστευε καὶ σὺ ὅ,τι πιστεύουν οἱ ἄλλοι Μαθηταὶ καὶ κήρυττε ὅτι ἐγὼ εἶμαι ὁ ζῶν Θεός»

ΤΕΤΑΡΤΗ ΤΗΣ ΜΕΣΟΠΕΝΤΗΚΟΣΤΗΣ

Περὶ τῆς ἑορτῆς αὐτῆς τὸ Ὡρολόγιον τῆς Ἐκκλησίας μας ἀναφέρει τὰ κατωτέρω:

«Μετὰ τὴν εἰς τὸν παράλυτον θαυματουργίαν τοῦ Ἰησοῦ, φθόνῳ κινούμενοι οἱ Ἰουδαῖοι, καὶ ἐξαιρέτως οἱ Φαρισαῖοι καὶ Γραμματεῖς, ἐδιώκον αὐτὸν καὶ ἐζήτουν ἀποκτεῖναι, ἐπὶ προφάσει ὅτι οὐκ ἐτήρει τὸ Σάββατον, θαυματουργῶν ἐν αὐτῷ. Ὁ δὲ Ἰησοῦς, τότε μὲν ἀνεχώρησεν εἰς τὰ μέρη τῆς Γαλιλαίας, περὶ δὲ τὰ μέσα τῆς ἑορτῆς τῆς λεγομένης Σκηνοπηγίας, ἀνέβη πάλιν εἰς τὸ ἱερὸν «καὶ ἐδίδασκεν, ὅτε καὶ θαυμάζοντες οἱ Ἰουδαῖοι τὴν σοφίαν τῶν λόγων αὐτοῦ ἔλεγον· Πῶς οὗτος γράμματα οἶδε μὴ μεμαθηκώς; Ὁ δὲ, ἐλέγξας πρότερον τὴν ἀπιστίαν αὐτῶν καὶ παρανομίαν, ἀπέδειξεν ἔπειτα διὰ τοῦ νόμου, ὅτι ἀδίκως ζητοῦσιν αὐτὸν ἀποκτεῖναι, τάχα ὡς τοῦ νόμου καταφρονητὴν, διότι ἐθεράπευσε τὸν παράλυτον ἐν ἡμέρᾳ Σαββάτου.

Ἐπειδὴ οὖν τὰ ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἑορτῆς ἐκείνης λαληθέντα ὑπὸ τοῦ Ἰησοῦ σχέσιν ἔχουσι πρὸς τὰ τῆς παρελθούσης Κυριακῆς τοῦ Παραλύτου, καὶ ἐπειδὴ ἐφθάσαμεν ἤδη εἰς τὸ μέσον τοῦ ἀπὸ τοῦ Πάσχα μέχρι τῆς Πεντηκοστῆς πεντηκονθημέρου διαστήματος, διὰ τοῦτο ἡ Ἐκκλησία μετὰ τὴν τοῦ παραλύτου ἱστορίαν, ἔταξεν ἐνταῦθα τὴν παροῦσαν ἑορτὴν ὥσπερ σύνδεσμον τῶν εἰρημένων δύο μεγάλων ἑορτῶν καὶ τρόπον τινὰ ἔνωσιν ἀμφοτέρων εἰς μίαν. Ὅθεν καὶ Μεσοπεντηκοστὴν ἐκάλεσε τὴν σημερινὴν ἑορτὴν, καὶ τὴν περικοπὴν ἐκείνην τοῦ Εὐαγγελίου· Τῆς ἑορτῆς μεσοσύσης

κ.τ.λ. ἐφήρμοσεν εἰς αὐτὴν κατὰ γράμμα, ἐνῶ ταῦτα ἱστοροῦνται καθ' αὐτὸ περὶ τῆς Σκηνοπηγίας.

Σημειωτέον δὲ ὅτι τρεῖς ἦσαν αἱ μέγισται τῶν Ἰουδαίων ἐορταί τὸ Πάσχα, ἡ Πεντηκοστή καὶ ἡ Σκηνοπηγία. Καὶ τὸ μὲν Πάσχα: ἐποιοῦν τῇ 15ῃ τοῦ παρ' αὐτοῖς πρώτου μηνός, συμπύπτοντος τῷ παρ' ἡμῖν Μαρτίῳ, εἰς ἀνάμνησιν ὅτι κατ' αὐτὴν διετάχθησαν ἵνα φάγωσιν ἀφ' ἐσπέρας τὸν ἀμνὸν καὶ ἀλείψωσιν ἐκ τοῦ αἵματος αὐτοῦ τῶν οἰκιῶν αὐτῶν τὰς θύρας καὶ οὕτω διαφυγόντες τῶν Αἰγυπτίων τὸν θάνατον καὶ τὴν δουλείαν, διέθησαν τὴν Ἑρυθρὰν Θάλασσαν, διὰ τὴν Γῆν τῆς Ἑπαγγελίας" ἐλέγετο δὲ ἡ αὕτη καὶ ἐορτὴ τῶν ἀζύμων, διότι ἄρτον ἄζυμον ἔτρωγον εἰς αὐτὴν ἐπὶ ἑπτὰ ἡμέρας. Ἡ δὲ Πεντηκοστή ἐτελεῖτο μετὰ πενήκοντα ἡμέρας ἀπὸ τοῦ Πάσχα, τὸ μὲν ὅτι τότε φθάσαντες ἐκ τῆς Αἰγύπτου εἰς τὸ ὄρος Σινᾶ, ἔλαβον ἐκ τοῦ Θεοῦ τὸν νόμον· τὸ δὲ καὶ εἰς ἀνάμνησιν τῆς εἰσόδου αὐτῶν εἰς τὴν Γῆν τῆς Ἑπαγγελίας, ὅτε καὶ ἄρτον ἔφαγον, τραφέντες πρότερον ἐν τῇ ἐρήμῳ διὰ τοῦ μάννα ἔτη τεσσαράκοντα, διὸ καὶ προσέφερον κατ' αὐτὴν τὴν ἡμέραν θυσίαν τῷ Θεῷ ἄρτους ἐκ νέου σίτου κατεσκευασμένους. Τὴν δὲ Σκηνοπηγίαν ἐώρταζον ἀπὸ τῆς 15ης ἕως τῆς 22ας τοῦ Σεπτεμβρίου, καθήμενοι ὑπὸ καλύβας καὶ σκηναὶς ἐκ διαφόρων κλάδων κατεσκευασμένας, πρὸς ἐνθύμησιν ὅτι τὰ εἰρημμένα τεσσαράκοντα ἔτη διέτριψαν εἰς τὴν ἔρημον, κατοικοῦντες ἐν σκηναῖς».

Τὸ ἀπολυτίκιον τῆς ἐορτῆς εἶναι τὸ ἑξῆς:

«Μεσοῦσης τῆς ἐορτῆς, διψῶσάν μου τὴν ψυχὴν, εὐσεβείας πότισοννάματα· ὅτι πᾶσι, Σωτήρ, ἐβόησας· Ὁ διψῶν ἐρχέσθω πρὸς με καὶ πινέτω. Ἡ πηγὴ τῆς ζωῆς, Χριστέ ὁ Θεός, δόξα σοι».

Δηλαδή: «Κατὰ τὴν περίοδον αὐτὴν, ποὺ εὕρισκόμεθα εἰς τὸ μέσον τοῦ χρονικοῦ διαστήματος μεταξὺ Πάσχα καὶ Πεντηκοστῆς, πότισον, Κύριε, μὲ τὰ ρεύματα τῆς εὐσεβείας τὴν ψυχὴν μου ποὺ εἶναι διψασμένη. Ζητῶ νὰ τὴν ποτίσης διότι πρὸς ὅλους ἐβόησες Σὺ, ὁ Σωτήρ· ὁποῖος διψᾷ, ἃς ἔρχεται πρὸς ἐμὲ καὶ ἃς πίνη (ἀπὸ τὸ ὕδωρ τῆς ζωῆς ποὺ δίδω ἐγώ). Χριστέ ὁ Θεός μας, ποὺ εἶσαι ἡ πηγὴ τῆς ζωῆς, δόξα ἀνῆκει εἰς Σέ»

ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΗΣ ΣΑΜΑΡΕΙΤΙΔΟΣ

Ἀπὸ τὸ Ὁρολόγιον τῆς Ἐκκλησίας μας ἀντιγράφομεν τὰ ἑξῆς:

«Μία τῶν ἀρχαιοτάτων πόλεων τῆς Γῆς τῆς Ἑπαγγελίας ὑπῆρχεν ἡ Συχέμ, ἣτις καὶ Σίκιμα ἐκαλεῖτο, κειμένη εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ κατὰ τὰ ἀνατολικά τῆς Ἰεριχοῦς ὄρους Γαριζίν, ὅπου ποτὲ ἀνέγνωσαν οἱ Ἰσραηλῖται τὰς εὐλογίας, ὡς ἐν Δευτερονομίῳ, κεφαλαίῳ ια' . Πλησίον τῆς πόλεως ταύτης, ἀπανερχόμενος ὁ Ἰακώβ ἀπὸ τῆς Μεσοποταμίας, πρὸ Χριστοῦ περίπου 1887 ἔτη, ἠγόρασεν ὑποστατικόν, ἐν ᾧ ὑπῆρχε καὶ φρέαρ σωζόμενον ἕως ἐπὶ Χριστοῦ καὶ καλούμενον πηγὴ τοῦ Ἰακώβ. Ὑστερον δὲ ἀποθνήσκων ἂν Αἰγύπτῳ, κατέλιπε

τὸ ὑποστατικὸν ἐκεῖνο εἰς κληρονομίαν ἐξαίρετον τῷ υἱῷ αὐτοῦ Ἰωσήφ (Γεν. μύ 19, λή 22). Ἡ πόλις αὕτη, πρὶν κτισθῇ ἡ Σαμάρεια, ἐχρημάτισε καὶ μητρόπολις τοῦ βασιλείου τῶν δέκα φυλῶν· καὶ ἐπειδὴ ὁ λαὸς τούτων, καταλιπόντες τὴν λατρείαν τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ, ἐδόθησαν μανικῶς εἰς τὴν εἰδωλολατρίαν, ἐμπαίζοντες αὐτοὺς οἱ εἰς τὴν εὐσέβειαν ἐμμέναντες Ἰουδαῖοι, ὡς τινες λέγουσι, μετωνόμασαν τὴν πόλιν αὐτῶν Σιχάρ, ὅπερ σημαίνει μέθην· ὡς καὶ τὸ ἐξ αὐτοῦ παραγόμενον σίκερα, πᾶν εἶδος μεθυστικοῦ ποτοῦ. Εἰς ταύτην οὖν τὴν πόλιν ἐλθὼν ὁ Ἰησοῦς ἐν ὥρᾳ μεσημβρίας καὶ ἐκ τῆς ὁδοιπορίας καὶ τῆς καύσεως κεκοπιακῶς, ἐκάθισε παρὰ τὴν εἰρημένην πηγὴν. Μετ' ὀλίγον ἦλθεν ἐκεῖ καὶ ἡ ἐν τῇ εὐαγγελικῇ περικοπῇ τῆς σήμερον ἱστορουμένη Σαμαρεῖτις γυνὴ ἀντλησάσα ὕδωρ καὶ συνομιλήσασα μετὰ τοῦ Ἰησοῦ διεξοδικῶς καὶ ἀκούσασα παρ' αὐτοῦ τὰ ἐαυτῆς ἀπόκρυφα, ἐπίστευσεν εἰς αὐτόν· δι' αὐτῆς δὲ καὶ πολλοὶ ἄλλοι συμπολῖται αὐτῆς Σαμαρεῖταις».

Ἡ γυνὴ αὕτη, πιστεύσασα εἰς τὸν Κύριον καὶ ἰσαπόστολος ἀναδειχθεῖσα, ἠξιώθη βραδύτερον καὶ νὰ μαρτυρήσῃ ὑπὲρ Αὐτοῦ, ὁμοῦ μὲ τὰς ἀδελφάς της καὶ τὰ τέκνα της. Ἡ Ἐκκλησία μας τιμᾷ τὴν μνήμην των τὴν 26ην Φεβρουαρίου. Τὸ ὄνομα τῆς Σαμαρεΐτιδος εἶναι Φωτεινή.

Ὡραιότατον εἶναι τὸ δοξαστικὸν τοῦ Ἑσπερινοῦ τῆς σημερινῆς ἑορτῆς:

«Παρὰ τὸ φρέαρ τοῦ Ἰακώβ, εὐρὼν ὁ Ἰησοῦς τὴν Σαμαρεΐτιδα, αἰτεῖ ὕδωρ παρ' αὐτῆς ὁ νέφεσι καλύπτων τὴν γῆν. Ὡ τοῦ θαύματος! ὁ τοῖς Χερουβὶμ ἐποχούμενος, πόρνη γυναικὶ διελέγετο, ὕδωρ αἰτῶν, ὁ ἐν ὕδασι τὴν γῆν κρεμάσας, ὕδωρ ζητῶν, ὁ πηγὰς καὶ λίμνας ὑδάτων ἐκχέων, θέλων ἐλκῦσαι ὄντως αὐτήν, τὴν θηρευομένην ὑπὸ τοῦ πολεμήτορος ἐχθροῦ, καὶ ποτίσασθαι ὕδωρ ζωῆς, τὴν φλεγομένην ἐν τοῖς ἀτοπήσασι δεινῶς, ὡς μόνος εὐσπλαγχνός καὶ φιλόανθρωπος».

Δηλαδή: «Ὁ Ἰησοῦς, συναντήσας πλησίον τῆς πηγῆς τοῦ Ἰακώβ μίαν γυναῖκα ἐκ Σαμαρείας, ζητεῖ ὕδωρ ἀπὸ αὐτὴν ζητεῖ ὕδωρ Αὐτὸς ποὺ καλύπτει τὴν γῆν μὲ τὰ νέφη. Τί παράδοξον γεγονός! Αὐτὸς ποὺ χρησιμοποιεῖ ὡς ἄρμα Του τὰ (πάναγνα) Χερουβεὶμ συνωμίλει μὲ μίαν γυναῖκα πόρνην καὶ ἐζητεῖ ὕδωρ Αὐτὸς ποὺ ἐκρέμασε τὴν γῆν ἐπάνω εἰς τὰ ὕδατα (τὴν περιέβαλε δηλαδὴ γύρω - γύρω μὲ τὰ ὕδατα τῶν θαλασσῶν), ἐζητεῖ ὕδωρ Αὐτὸς ποὺ πηγάζει τὰ ὕδατα μὲ τόσην ἀφθονίαν, ὥστε νὰ σχηματίζουσιν λίμνας! Ἐπραττε τοῦτο, διότι ἤθελε νὰ ἐλκύσῃ πράγματι τὴν γυναῖκα αὐτήν, ποὺ τὴν κατεδίωκεν ὁ πολεμῶν τοὺς ἀνθρώπους ἐχθρὸς (ὁ Διάβολος), καὶ νὰ ποτίσῃ αὐτήν, ποὺ τὴν κατέκαιον αἱ φλόγες τῶν ἀτόπων πράξεων, μὲ τὸ ὕδωρ τῆς ζωῆς, ὡς μόνος εὐσπλαγχνός καὶ φιλόανθρωπος ποὺ εἶναι»

ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΟΥ ΤΥΦΛΟΥ

Ἀπὸ τὸ Ὡρολόγιον ἀντιγράφομεν τὰ ἐξῆς:

«Ἐκ τοῦ ἱεροῦ ἐξήρχετο ὁ Ἰησοῦς ἐν ἡμέρᾳ Σαββάτου, ὅτε, διαβαίνων διὰ τῆς ὁδοῦ, εἶδε τὸν τυφλὸν τοῦ σημερινοῦ Εὐαγγελίου, νέον οὕτω γεννηθέντα ἐκ κοιλίας μητρὸς αὐτοῦ, καὶ ἡλικίαν ἱκανὴν ἤδη ἔχοντα καὶ ἐπομένως ἀνεπίδεκτον θεραπείας τινὸς ἐξ ἀνθρωπίνης τέχνης. Τοῦτον ἰδὼν ὁ Θεάνθρωπος, ἔπτυσσε χαμαὶ καὶ ἐκ τοῦ πτύσματος ἐποίησε πηλὸν καί· χρίσας δι' αὐτοῦ τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ τυφλοῦ, εἶπε πρὸς αὐτόν· Ὑπαγε νίψαι εἰς τὴν κολυμβήθραν τοῦ Σιλωάμ. Ἦν δὲ ἡ Σιλωάμ, ὃ ἐρμηνεύεται ἀπεσταλμένος, πηγὴ ἐν Ἱερουσαλὴμ περίφημος διὰ τὴν παρὰ τοῖς κατοικοῖς μεγάλην χρῆσιν τῶν ὑδάτων αὐτῆς, ἅπερ, περιεχόμενα εἰς τὰ πρὸς ἀνατολὰς τεῖχη τῆς πόλεως, ὑπεδέχετο εὐρυχωροτάτῃ κολυμβήθρᾳ, ὀνομαζομένη κολυμβήθρα τοῦ Σιλωάμ.

Εἰς ταύτην οὖν ἀπέστειλεν ὁ Ἰησοῦς τὸν τυφλὸν ἵνα νίψῃ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, τοὺς ἐκ τοῦ πηλοῦ κεχρισμένους οὐχ ὅτι τὸ ὕδωρ αὐτῆς εἶχε τοιαύτην δύναμιν, ὥστε ἀνοίγειν τυφλῶν ὀφθαλμούς, ἀλλ' ἵνα καὶ τοῦ ἀποσταλέντος ἡ πίστις καὶ ἡ ὑπακοὴ δοκιμασθῇ καὶ τὸ θαῦμα κατασταθῇ ἐπισημότερον γνωστὸν εἰς πάντας καὶ ἀναμφίβολον. Ἐπίστευσε λοιπὸν ὁ τυφλὸς εἰς τοῦ Ἰησοῦ τοὺς λόγους, ὑπήκουσεν εἰς τὸ πρόσταγμα αὐτοῦ, ὑπῆγεν, ἐνίφθη καὶ ὑπέστρεψεν οὐκέτι τυφλός, ἀλλ' ὑγιής καὶ βλέπων. Πόσον δὲ φιλαλήθως ἀπεκρίθη ἔπειτα ἐρωτῶντας αὐτὸν τῆς ἰατρείας αὐτοῦ μετὰ πάσης παρρησίας ὡμολόγησε τὸ ὄνομα τοῦ θείου ἱατροῦ καὶ ἐκήρυξεν αὐτὸν ἐνώπιον τῶν Φαρισαίων καὶ πῶς, τελευταῖον, μαρτυρῶν τὴν ἀλήθειαν ἐδιώχθη μετὰ ὕβρεων ὑπὸ τῶν τῆς ἀληθείας ἐχθρῶν, ταῦτα πάντα διηγεῖται λεπτομερῶς ἡ σημερινή τοῦ Εὐαγγελίου παρικοπή.

Τὸ κοντάκιον τῆς ἡμέρας εἶναι τὸ ἐξῆς:

«Τῆς ψυχῆς τὰ ὄμματα πεπηρωμένος, σοί, Χριστέ, προσέρχομαι, ὡς ὁ τυφλὸς ἐκ γενετῆς, ἐν μετανοίᾳ κραυγάζων σοι Σὺ τῶν ἐν σκότει τὸ φῶς τὸ ὑπέρλαμπρον»

Δλαδὴ: «Ἐχων, Κύριε, κατεστραμμένους τοὺς ὀφθαλμούς τῆς ψυχῆς μου (ἀπὸ τὰς πολλὰς μου ἁμαρτίας), προσέρχομαι εἰς Σέ, ὅπως προσῆλθεν ὁ ἐκ γενετῆς τυφλὸς (διὰ τὰ θεραπευθῶ)- καὶ ἐν μετανοίᾳ κραυγάζω πρὸς Σέ Σὺ εἶσαι τὸ φῶς τὸ ὑπέρλαμπρον ποὺ φωτίζει τοὺς ἐν σκότει εὐρισκομένους»

ΠΕΜΠΤΗ ΤΗΣ ΑΝΑΛΗΨΕΩΣ

Τὸ Ὡρολόγιον τῆς Ἐκκλησίας μας γράφει:

«Τεσσαράκοντα ἡμέρας διέτριψεν ἐπὶ τῆς γῆς ὁ Ἰησοῦς μετὰ τὴν ἐκ νεκρῶν αὐτοῦ ἀνάστασιν, ἐμφανιζόμενος συνεχῶς ἐν διαφόροις τόποις εἰς

τοὺς ἑαυτοῦ μαθητάς, μεθ' ὧν καὶ συνωμίλησε καὶ συνέφαγε καὶ συνέπνευσε, παριστάνων διὰ πάντων βεβαιότεραν τὴν ἀνάστασιν αὐτοῦ. Κατὰ δὲ τὴν σήμερον, ἣτις ἐστὶν ἡ τεσσαρακοστὴ ἀπὸ τοῦ Πάσχα, καὶ τρίτη τότε τοῦ Μαΐου, ἐμφανισθεὶς πάλιν εἰς αὐτοὺς ἐν Ἱερουσαλὴμ καὶ πολλὰ πρότερον πρὸς αὐτοὺς διαλεχθεὶς, ἔδωκεν αὐτοῖς ἔπειτα τὴν τελευταίαν ἐντολὴν ἵνα ἀπελθόντες κηρύξωσιν αὐτοῦ τὸ ὄνομα εἰς πάντα τὰ ἔθνη, ἀρξάμενοι ἀπὸ τῆς Ἱερουσαλὴμ ἐν τοσοῦτῳ ὅμως παρήγγειλεν αὐτοῖς ἵνα μὴ ἀναχωρήσωσιν ἀπ' αὐτῆς, ἀλλ' ἐκεῖ περιμένωσι συνηνωμένοι, ἕως ἂν λάβωσιν ἐντὸς ὀλίγου τὴν ἐξ ὑψους δύναμιν, ἐπελθόντος τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐπ' αὐτούς.

Ταῦτα εἰπὼν, ἐξήγαγεν αὐτοὺς εἰς τῶν Ἑλαιῶν τὸ ὄρος καὶ ὑψώσας τὰς χεῖρας αὐτοῦ εὐλόγησεν αὐτούς· καὶ λέγων ἔτι τῆς πατρικῆς αὐτοῦ εὐλογίας τὰ ρήματα, ἀπεχωρίσθη ἀπ' αὐτῶν καὶ ἐπήρθη εἰς τὰ ἄνω. Ἀμέσως νεφέλη φωτεινὴ, δεῖγμα τῆς θείας αὐτοῦ μεγαλειότητος, ὑπεδέξατο αὐτόν, ἐφ' ἧς καὶ καθήμενος, ὡς ἐπὶ ὀχήματος βασιλικοῦ, ἀνεφέρετο εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ κατ' ὀλίγον ἀπεκρύπτετο ἀπ' ἔμπροσθεν τῶν μαθητῶν, οἵτινες ἔμενον προσηλωμένοι τὰ ὄμματα ἐπ' αὐτόν. Ἐν σχήματι ἀνδρικῷ, εἶπον πρὸς αὐτούς «Ἄνδρες Γαλιλαῖοι, τί ἐστήκατε ἐμβλέποντες εἰς τὸν οὐρανόν; Οὗτος ὁ Ἰησοῦς, ὁ ἀναληφθεὶς ἀπ' ὑμῶν εἰς τὸν οὐρανόν, ἐλεύσεται πάλιν ὁ αὐτὸς τοιοῦτοτρόπως, καθὼς εἶδετε αὐτόν πορευόμενον εἰς τὸν Οὐρανόν». Λόγοι οἵτινες τούτῳ, ἐπιφανέντες δύο Ἄγγελοι λευκοφοροῦντες, ἐν συμπληροῦσι καὶ ἀπαρτίζουσι τὰ περὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ δογματιζόμενα ἐν τῷ συμβόλῳ τῆς πίστεως. Οὕτω λοιπὸν ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, πληρώσας πᾶσαν τὴν ὑπὲρ ἡμῶν οἰκονομίαν, ἀνῆλθε μετὰ δόξης εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρός. Οἱ δὲ ἱεροὶ αὐτοῦ μαθηταὶ ὑπέστρεψαν ἀπὸ τοῦ ὄρους τῶν Ἑλαιῶν εἰς Ἱερουσαλὴμ, χαίροντες διὰ τὴν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐπαγγελίαν».

Τὸ Κοντάκιον τῆς ἡμέρας εἶναι τὸ ἑξῆς:

«Τὴν ὑπὲρ ἡμῶν πληρώσας οἰκονομίαν καὶ τὰ ἐπὶ γῆς ἐνώσας τοῖς οὐρανόις, ἀνελήφθης ἐν δόξῃ, Χριστέ ὁ Θεὸς ἡμῶν, οὐδαμόθεν χωριζόμενος, ἀλλὰ μένων ἀδιάστατος, καὶ βοῶν τοῖς ἀγαπῶσί σε· Ἐγὼ εἶμι μεθ' ὑμῶν, καὶ οὐδεὶς καθ' ὑμῶν».

Δηλαδή: «Ἀφοῦ ἐξετέλεσες τὸ σχέδιον τῆς σωτηρίας μας, Χριστέ ὁ Θεός μας, καὶ ἤνωσες τοὺς ἀνθρώπους μὲ τὸν Θεὸν Πατέρα, ἀνελήφθης ἐνδόξως εἰς τοὺς οὐρανοὺς. Οὔτε ὅμως ἐν ὅσῳ ἔμενες εἰς τὴν γῆν εἶχες χωρισθῇ ἀπὸ τοὺς οὐρανοὺς, οὔτε τώρα, μετὰ τὴν Ἀνάληψίν σου, ἐχωρίσθης ἀπὸ τὴν γῆν· συνεχῶς μένεις παρὼν καὶ εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ εἰς τὴν γῆν, καὶ βοᾷς πρὸς ὅσους Σὲ, ἀγαποῦν: Ἐγὼ εἶμαι μαζί σας καὶ κανένας δὲν δύναται νὰ εἶναι ἐναντίον σας».

Ὁ ἅγιος Νικόδημος ὁ ἀγιορείτης, ὁ νεώτερος αὐτὸς τῆς Ἐκκλησίας ὑμνεῖ ὠραιότατα, καὶ θεολογικώτατα τὴν σημερινήν ἑορτήν. Ἄς τὸν ἀκούσωμεν:

«Ἐφθάσαμεν εἰς ὅλον τὸ ὕστερον καὶ εἰς τὴν ἔνδοξον Ἀνάληψιν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἣτις εἶναι τὸ τέλος ὅλων τῶν Δεσποτικῶν Ἑορτῶν· καθὼς γὰρ ὁ Εὐαγγελισμὸς εἶναι ἀρχὴ καὶ κεφάλαιον ὅλων τῶν Ἑορτῶν τοῦ Δεσπότη Χριστοῦ· οὕτω καὶ ἡ Ἀνάληψις εἶναι τέλος καὶ συμπέρασμα τῶν αὐτῶν Ἑορτῶν τοῦ Κυρίου. Καὶ ἐκείνη μὲν ἦτον ἡ κατάβασις τοῦ Θεοῦ Λόγου ἀπὸ τὸν Οὐρανὸν εἰς τὴν γῆν· αὕτη δὲ εἶναι ἡ ἀνάβασις τοῦ αὐτοῦ Θεοῦ Λόγου ἀπὸ τὴν γῆν εἰς τὸν Οὐρανόν· ἐκείνη ἦτον τὸ Προοίμιον, αὕτη δὲ εἶναι ὁ Ἐπίλογος τοῦ παγκαλλεστάτου, τοῦ σωτηριωδεστάτου καὶ τοῦ παγκοσμίου λόγου τῆς περὶ ἡμᾶς τοῦ Θεοῦ Λόγου Οἰκονομίας. Τότε μὲν Αὐτὸς ἐκατέβη ἀπὸ τὸν Οὐρανὸν εἰς τὴν γῆν γυμνὸς ἀπὸ σάρκα, τώρα ἀναβαίνει ἀπὸ τὴν γῆν εἰς τὸν Οὐρανὸν φορῶν τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν· τότε μὲν ἐκατέβη κρυφίως καὶ χωρὶς νὰ ἡξεύρη τινὰς ἐπὶ δυσμῶν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως· τώρα δὲ ἀναβαίνει φανερά καὶ πεπαρρησιασμένα ἐπὶ τὸν Οὐρανὸν τοῦ Οὐρανοῦ, καθὼς ψάλλει ὁ Δαβίδ: «Ψάλατε τῷ Θεῷ τῷ ἐπι- βεβηκότι ἐπὶ τὸν Οὐρανὸν τοῦ Οὐρανοῦ (ἦτοι εἰς τὸν πρῶτον Οὐρανόν, ὅστις εἶναι ὁ Οὐρανὸς τοῦ δευτέρου Οὐρανοῦ: ἦτοι τοῦ στερεώματος) κατὰ Ἀνατολὰς» (Ψαλμ. ξζ' 34). Λέγει δὲ τοῦτο ἡ διὰ τὸ κατὰ Ἀνατολὰς Ὅρος τοῦ Ἑλαιῶνος, ἡ διὰ τὸ φανερώς ἀναληφθῆναι κατὰ

Ὅθεν καθὼς ὁ αἰσθητὸς Ἥλιος ἐκβαίνει ἀπὸ τὸ ἕνα ἄκρον τοῦ Οὐρανοῦ (ἀπὸ τὴν Ἀνατολήν) καὶ καταντᾷ πάλιν εἰς τὸ αὐτὸ ἄκρον (εἰς τὴν Ἀνατολήν): «Ἀπ' ἄκρου τοῦ Οὐρανοῦ ἡ ἔξοδος αὐτοῦ, καὶ τὸ κατάντημα αὐτοῦ ἕως ἄκρου τοῦ Οὐρανοῦ» (Ψαλ. ιη' 6), οὕτω καὶ ὁ Μονογενὴς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ἀνατείλας πρὸ αἰώνων ἀπὸ τὸν ὑπερούσιον καὶ ὑπέρφωτον Κόλπον τοῦ Πατρὸς ὡς νοητὸς Ἥλιος, κατήλθεν εἰς τὴν γῆν, καὶ σαρκωθεὶς ἐκ τῆς ἀγίας Παρθένου, ἔγινε τέλειος ἄνθρωπος· εἴτα πληρώσας πανσόφως ὅλην τὴν ἑνσαρκον Αὐτοῦ Οἰκονομίαν, σήμερον ἀνέρχεται εἰς τὸν Οὐρανόν, καὶ καταντᾷ πάλιν εἰς τὸν αὐτὸν Κόλπον τοῦ Ἀνάρχου Πατρὸς Του. Ὅθεν ἔλεγεν ὁ γλυκὺς Ἰησοῦς: «Ἐξῆλθον παρὰ τοῦ Πατρὸς καὶ ἐλήλυθα εἰς τὸν κόσμον· πάλιν ἀφίημι τὸν κόσμον καὶ πορεύομαι πρὸς τὸν Πατέρα» (Ἰωάν. ιζ' 28). Πλήν, ἂν καὶ ἐξῆλθεν ἀπὸ τὸν Πατέρα καὶ ἔγινεν ἄνθρωπος, δὲν ἀφῆκεν ὅμως ποτὲ Αὐτόν· ἐπειδὴ συγκατάβασις μὲν Αὐτοῦ ἔγινε δι' ὑπερβολὴν ἀγαθότητος, οὐχὶ δὲ μετάβασις τοπικὴ· ἴδιον γὰρ τῶν ὑλικῶν καὶ πεπερασμένων εἶναι τὸ νὰ μεταβαίνουν ἀπὸ τόπου εἰς τόπον, οὐχὶ δὲ καὶ τῶν πάντη αὐλῶν καὶ ἀπείρων, ὅποῖος εἶναι ὁ Θεός.

Διὰ τοῦτο ἃς εὐφρανθῶμεν σήμερον, ἃς εὐφρανθῶμεν καὶ ἡμεῖς, ἀδελφοί, βλέποντες τὴν φθαρτὴν καὶ θνητὴν ἡμῶν φύσιν καὶ κρημνισθεῖσαν ἀπὸ τὸν Παράδεισον νὰ ἀναβαίνει ἐν τῷ Χριστῷ ἄφθαρτος καὶ ἀθάνατος καὶ μετὰ δόξης μεγάλης εἰς τοὺς Οὐρανούς· ἃς πανηγυρίσωμεν λαμπρῶς καὶ ἃς ἑορτάσωμεν, στοχαζόμενοι ὅτι ἡ καθ' ἡμᾶς οὐσία, ἡ καταβᾶσα μέσα εἰς τὰ

τοῦ Ἁίδου βάραθρα, ἀναβαίνει σήμερον ὑπεράνω τῶν Ἀγγέλων, τῶν Ἀρχαγγέλων καὶ τῶν Ἀρχῶν· ὑπεράνω τῶν Ἐξουσιῶν, Δυνάμεων καὶ Κυριοτήτων· ὑπεράνω τῶν Σεραφίμ, Χερουβίμ καὶ Θρόνων. Τί λέγω: ἡ ἰδική μας ἀνθρωπίνη φύσις, ἡνωμένη οὕσα καθ' ὑπόστασιν τῷ Θεῷ Λόγῳ, ἀναβαίνει σήμερον ἐπάνω ἀπὸ κάθε ἄλλο τάγμα Ἀγγελικόν, τὸ ὁποῖον τώρα μὲν εἶναι ἄγνωστον εἰς ἡμᾶς, τότε δὲ ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι ἔχει νὰ φανερωθῇ, ὡς λέγει ὁ μακάριος Παῦλος: «Κατὰ τὴν ἐνέργειαν τοῦ κράτους τῆς ἰσχύος Αὐτοῦ, ἣν ἐνήργησεν ἐν τῷ Χριστῷ ἐγείρας Αὐτὸν ἐκ νεκρῶν, καὶ καθίσας ἐν δεξιᾷ Αὐτοῦ ἐν τοῖς ἐπουρανίοις, ὑπεράνω πάσης ἀρχῆς καὶ ἐξουσίας καὶ δυνάμεως καὶ κυριότητος καὶ παντὸς ὀνόματος ὀνομαζομένου οὐ μόνον ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ μέλλοντι» (Ἐφ. α' 19, 20) («Ἑορτοδρόμιον», σελ. 454 - 455)

Κατὰ τὴν σημερινὴν ἑορτὴν ψάλλονται δύο Κανόνες. Ὁ μὲν πρῶτος εἶναι ἔργον τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ, ὁ δὲ δεύτερος εἶναι ἔργον Ἰωσήφ τοῦ ὑμνογράφου τοῦ ἐκ Σικελίας.

ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ

Κατὰ τὴν ἐβδόμην Κυριακὴν, ἀπὸ τοῦ Πάσχα, ἡ Ἐκκλησία μας τιμᾷ τὴν μνήμην τῶν 318 θεοφόρων Πατέρων, οἱ ὅποιοι συνήλθον εἰς τὴν Ἀ Οἰκουμενικὴν Σύνοδον ἐν Νικαίᾳ τῆς Βιθυνίας.

Τὸ Ὡρολόγιον τῆς Ἐκκλησίας μας ἀναγράφει:

«Ἄρειος, ὁ τοῖς πᾶσι γνωστὸς αἵρεσιάρχης, ὁ Λίβυς μὲν τὸ γένος, πρωτοπρεσβύτερος δὲ τῆς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Ἐκκλησίας, ἤρξατο, περὶ τὸ 315 ἔτος, βλασφημεῖν εἰς τὸν Υἱὸν καὶ Λόγον τοῦ Θεοῦ, ὅτι οὐκ ἔστι, Θεὸς ἀληθινός, ὁμοούσιος τῷ Πατρί, ἀλλὰ κτίσμα καὶ ποίημα καὶ ξένος τῆς οὐσίας καὶ δόξης τοῦ Πατρός. Ἡ φρικτὴ αὕτη βλασφημία ἐτάραξε τῆς Ἀλεξανδρείας τοὺς πιστοὺς καὶ ὁ τότε ἀρχιεπίσκοπος αὐτῆς Ἀλέξανδρος, ἀφ' οὗ ματαίως ἐδοκίμασε τὴν διόρθωσιν αὐτοῦ διὰ νουθεσίας, ἀφώρισεν αὐτὸν καὶ διὰ τοπικῆς Συνόδου καθήρεσε, κατὰ τὸ 321 ἔτος. Ἀλλ' ὁ βλάσφημος οὐδὲ οὕτως ἠθουλήθη σωφρονισθῆναι, οὐδὲ ἐπαύετο σπεύρων τῶν αἵρετικῶν αὐτοῦ δογμάτων τὰ θανατηφόρα ζιζάνια καὶ τῆς αἵρέσεως ταύτης ἡ πλάνη ἐφαπλούμενη πολλαχοῦ καὶ καθ' ἐκάστην αὐξανομένη, ἐσπάραττε δεινῶς τὴν τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν.

Διὰ τοῦτο, θείῳ ζήλῳ κινούμενος, ὁ πρῶτος τῶν χριστιανῶν βασιλεὺς Κωνσταντῖνος ὁ μέγας καὶ ἰσαπόστολος, συνεκάλεσε τὴν περίφημον Ἀ Οἰκουμενικὴν Σύνοδον εἰς Νίκαιαν, πόλιν τῆς Βιθυνίας. Ἐκεῖ συναχθέντες πανταχόθεν τῷ 325 ἔτει οἱ τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ ποιμένες καὶ διδάσκαλοι, ἅπαντες ἐν ἐνὶ στόματι καὶ μιᾷ φωνῇ τὸν μὲν Υἱὸν καὶ Λόγον τοῦ Θεοῦ ἀνεκήρυξαν ὁμοούσιον τῷ Πατρί καὶ Θεὸν ἀληθινὸν ἐκ Θεοῦ ἀληθινοῦ,

συγγράψαντες καὶ τὸ ἅγιον τῆς πίστεως σύμβολον μέχρι τοῦ Καὶ εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον...(ἐπειδὴ τὰ λοιπὰ ἕως τέλους ἀνεπλήρωσεν ἡ Β' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος), τὸν δὲ δυσσεβῆ καὶ κακόδοξον Ἄρειον καὶ τοὺς ὁμόφρονάς αὐτοῦ ἀνεθεμάτισαν καὶ ὡς μέλη σεσηπότα ἀπέκοψαν τοῦ ὅλου σώματος τῶν πιστῶν. Τούτους οὖν τοὺς θεῖους πατέρας γνωρίζουσα ἡ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία κήρυκας τῆς πίστεως, μετὰ τοὺς θεηγόρους Ἀποστόλους, ὥρισε κατὰ τὴν παροῦσαν Κυριακὴν τὴν ἐτησίαν αὐτῶν μνήμην, εἰς δόξαν καὶ εὐχαριστίαν τοῦ Θεοῦ, εἰς ἔπαινον καὶ τιμὴν αὐτῶν καὶ εἰς στερέωσιν τῆς ἀληθινῆς πίστεως».

ΣΑΒΒΑΤΟΝ ΠΡΟ ΤΗΣ ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΗΣ

Κατὰ τὴν σημερινὴν ἡμέραν «μνήμην ἐπιτελοῦμεν πάντων τῶν ἀπ' αἰῶνος κεκοιμημένων εὐσεβῶν ἐπ' ἐλπίδι ἀναστάσεως αἰωνίου». Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν τὸ Σάββατον τοῦτο λέγεται καὶ «Σάββατο τῶν ψυχῶν» ἢ «Ψυχοσάββατον», ὅπως καὶ τὸ Σάββατον πρὸ τῆς Κυριακῆς τῆς Ἀπόκρεω. Τὰ δύο αὐτὰ Σάββατα ἔχουν καθιερωθῇ ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν μας ὡς ἡμέραι δεήσεων ὑπὲρ τῶν κεκοιμημένων μελῶν της.

Αὐτὰ ποὺ γράφει τὸ Ὁρολόγιον διὰ τὸ πρῶτον «Ψυχοσάββατον» (τὸ πρὸ τῆς Κυριακῆς τῆς Ἀπόκρεω) ἔχουν τὴν θέσιν καὶ ἐδῶ:

«Ἐξ αὐτῶν τῶν ἀποστολικῶν Διαταγῶν ἐν βιβλίῳ ἡ κεφ. μβ', ἔλαβεν ἡ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία τὴν συνήθειαν τοῦ ἐπιτελεῖν τὰ λεγόμενα τρίτα καὶ ἕνατα καὶ τεσσαρακοστὰ καὶ λοιπὰ μνημόσυνα τῶν κεκοιμημένων. Ἐπειδὴ δὲ πολλοὶ κατὰ καιροὺς ἀπέθανον ἄωρα ἢ εἰς ξενιτείαν, ἢ εἰς θάλασσαν, ἢ εἰς ὄρη καὶ κρημνοὺς, ἴσως δὲ καὶ πένητες ὄντες οὐκ ἠξιώθησαν τῶν διατεταγμένων μνημοσύνων· διὰ τοῦτο, φιλανθρώπως οἱ θεῖοι Πατέρες κινούμενοι, ἐθέσπισαν σήμερον μνημόσυνον κοινὸν πάντων τῶν ἀπ' αἰῶνος εὐσεβῶς τελευτησάντων χριστιανῶν, ἵνα καὶ ὅσοι τῶν μερικῶν μνημοσύνων οὐκ ἔτυχον συμπεριλαμβάνωνται εἰς τὸ κοινὸν τοῦτο κάκεῖνοι»

ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΗΣ ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΗΣ

Ἐφθάσαμεν ἤδη εἰς τὴν μεγάλην καὶ ἁγίαν ἑορτὴν τῆς Πεντηκοστῆς. Ἀπὸ τὸ Ὁρολόγιον τῆς Ἐκκλησίας μας ἀντιγράφομεν τὰ ἑξῆς:

«Μετὰ τὴν εἰς οὐρανοὺς τοῦ Σωτῆρος Ἀνάληψιν οἱ ἕνδεκα Ἀπόστολοι καὶ λοιποὶ αὐτοῦ μαθηταὶ αἱ ἀπ' ἀρχῆς ἀκολουθήσασαι αὐτῷ θεοφιλεῖς γυναῖκες ἡ ἁγιωτάτη Παρθένος Μαρία, ἡ Μήτηρ αὐτοῦ, καὶ αἱ ἀδελφαὶ αὐτοῦ, πάντες ὁμοῦ ψυχαί ὡς 120, ὑπέστρεψαν ἀπὸ τοῦ ὄρους τοῦ Ελαιῶνος εἰς Ἱερουσαλὴμ, καὶ εἰσελθόντες εἰς τὸν οἶκον, ἐν ᾧ ἔμενον, ἀνέβησαν εἰς τὸ

ὑπερῶον, ὃ ἐστὶ τὸ ἀνώγειον αὐτοῦ, καὶ ἐκεῖ, προσκαρτεροῦντες τῇ προσευχῇ καὶ τῇ δεήσει, περιέμενον τὴν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐπέλευσιν, κατὰ τὴν τοῦ θείου Διδασκάλου ἐπαγγελίαν. Ἐκεῖ, ἐκλεγείς καὶ ὁ Ματθίας ἐν τούτῳ τῷ μεταξύ, συγκατεψηφίσθη μετὰ τῶν ἑνδεκα Ἀποστόλων.

Κατὰ δὲ τὴν σήμερον, ἡμέραν τῆς ἐβδομάδος Κυριακῆν, καὶ δεκάτην μὲν ἀπὸ τῆς Ἀναλήψεως, πεντηκοστήν δὲν ἀπὸ τοῦ Πάσχα, 13ην δὲ τότε τοῦ Μαΐου, περὶ ὥραν τρίτην τῆς ἡμέρας, ἀπὸ τῆς τοῦ ἡλίου ἀνατολῆς, ἐξαίφνης ἐγένετο τοιοῦτος ἦχος ἐκ τοῦ οὐρανοῦ κατερχόμενος, ὡς ὅταν πνέῃ ἄνεμος σφοδρός, καὶ ἐγέμισεν ὅλον τὸν οἶκον, ἐν ᾧ ἐκάθηντο οἱ Ἀπόστολοι καὶ οἱ σὺν αὐτοῖς. Εὐθύς μετὰ τὸν ἦχον ἐφάνησαν γλῶσσαι πυροειδεῖς, αἵτινες διαμερισθεῖσαι ἐκάθισαν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν ἑνὸς ἐκάστου καὶ πάντες οἱ ἐκεῖ, πνευματέμφοροι γενόμενοι, ἤρξαντο λαλεῖν οὐχὶ διὰ τῆς μητρικῆς αὐτῶν γλώσσης, ἀλλὰ δι' ἐτέρων γλωσσῶν καὶ διαλέκτων, ὅπως καὶ ὅ,τι ὑπηγόρευσεν εἰς αὐτοὺς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον.

Τὰ ὑπὸ διαφορῶν τόπων συρρεύσαντα τότε πλήθη διὰ τὴν ἐορτὴν, Πάρθοι καὶ Μηδοὶ καὶ Ἑλαμίται κ.τ.λ. Ἰουδαῖοι μὲν πάντες τὸ γένος καὶ τὴν θρησκείαν, οὕτω δὲ καλούμενοι ἐκ τοῦ τόπου, ἐν ᾧ διεσκορπισμένοι ὄντες πρὸ πολλοῦ ἐγεννήθη καὶ ἀνετράφη ἕκαστος οὗτοι, λέγω, οἱ τοσοῦτων διαλέκτων ἐτερόγλωσσοι Ἰουδαῖοι, εὐρεθέντες τότε κατὰ θείαν οἰκονομίαν ἐν Ἱερουσαλὴμ, ἀκούσαντες τὸν ἦχον ἐκείνον, τὸν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ κατερχόμενον, ἔνθα ἦσαν οἱ μαθηταὶ τοῦ Χριστοῦ, συνέδραμον πάντες ἐκεῖ ἵνα μάθωσι τί ἄρα συνέβη. Ἀλλ' ἔμειναν ἐκστατικοί, ὅτε ἦλθον καὶ ἤκουσεν ἕκαστος τοὺς ἀποστόλους λαλοῦντας τὴν μητρικὴν αὐτοῦ διάλεκτον καὶ θαυμάζοντες ἔλεγον πρὸς ἀλλήλους· «Οὐκ ἰδοὺ πάντες οὗτοί εἰσιν οἱ λαλοῦντες Γαλιλαῖοι; καὶ πῶς ἀκούομεν ἕκαστος τῇ ἰδίᾳ διαλέκτῳ ἡμῶν ἐν ᾧ ἐγεννήθημεν;» Ἄλλοι δὲ, διὰ μωρίας καὶ κακίας ὑπερβολῆς, καὶ ἴσως πάλιν οἱ τυφλοὶ Γραμματεῖς καὶ Φαρισαῖοι, χλευάζοντες τὸ θαῦμα, ἔλεγον τοὺς Ἀποστόλους μεθύοντας.

Τότε σταθεῖς ὁ Πέτρος μετὰ τῶν ἑνδεκα καὶ ὑψώσας τὴν φωνὴν αὐτοῦ ἐδημηγόρησεν ἐνώπιον πάντων ἀποδεικτικῶς, ὅτι τὸ πρᾶγμα οὐκ ἦν μέθης ἀποτέλεσμα, ἀλλ' ἦν ἡ ἐκπλήρωσις τῆς ἐπαγγελίας τοῦ Θεοῦ, τῆς διὰ τοῦ προφήτου Ἰωὴλ εἰρημένης· «Καὶ ἔσται ἐν ταῖς ἐσχάταις ἡμέραις, ἐκχεῶ ἀπὸ τοῦ Πνεύματός μου ἐπὶ πᾶσαν σάρκα, καὶ προφητεύσουσιν οἱ υἱοὶ ὑμῶν, καὶ αἱ θυγατέρες ὑμῶν...» (β' 28). Ἐπομένως κηρύττει τὸν Ναζωραῖον Ἰησοῦν καὶ διὰ πολλῶν ἀποδεικνύει ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ Κύριος, ὁ Χριστός, ὃν οἱ μὲν Ἰουδαῖοι ἐσταύρωσαν, ὁ δὲ Θεὸς ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν. Ἐκ τούτου καταναυγέντες πολλοὶ καὶ τὸν λόγον ἀποδεξάμενοι, ἐβαπτίσθησαν καὶ προσετέθησαν τὴν ἡμέραν ἐκείνην εἰς τὴν πίστιν τοῦ Χριστοῦ ψυαὶ ὡς τρεῖς χιλιάδες.

Ἴδου πᾶσα ἡ ὑπόθεσις τῆς παρούσης ἐορτῆς. Τὴν ἐν κόσμῳ δηλαδὴ ἐπιδημίαν τοῦ Παναγίου Πνεύματος, τὴν τελείωσιν τῆς ὑποσχέσεως τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ τὴν συμπλήρωσιν τῆς ἐλπίδος τῶν ἱερῶν αὐτοῦ μαθητῶν

ἐορτάζομεν σήμερον. Αὕτη ἐστὶν ἡ μεθέορτος καὶ τελευταία ἐορτὴ τοῦ τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας τοῦ Θεοῦ μεγάλου μυστηρίου. Ἐν ταύτῃ, δὲ τῇ ἐσχάτῃ καὶ μεγάλῃ καὶ σωτηρίῳ ἡμέρᾳ τῆς Πεντηκοστῆς, οἱ Ἀπόστολοι τοῦ Σωτῆρος, οἱ πρώην ἰδιῶται καὶ ἀγράμματοι ἀλιεῖς, σοφισθέντες διὰ μιᾶς ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἐθεολόγησαν τρανῶς τὰ οὐράνια δόγματα καὶ ἐγένοντο οἱ κήρυκες τῆς ἀληθείας καὶ τοῦ κόσμου παντός οἱ διδάσκαλοι. Ἀπὸ ταύτης τῆς ἡμέρας ἤρξαντο τῆς ἀποστολῆς αὐτῶν, ἧς ὁ ὠραῖος καὶ θαυμάσιος πρῶτος καρπὸς ὑπῆρξεν αὐθημερὸν τρισχιλίων ψυχῶν ἡ σωτηρία. Σημειωτέον ἐνταῦθα, ὅτι τὸ εἰρημένον ὑπερῶν, ὅπερ οἱ Ἑβραῖοι συνήθως εἶχον διωρισμένον εἰς τόπον εὐκτῆριον, τινὲς μὲν νομίζουσιν ὅτι ἦν ἐκεῖνο αὐτὸ τὸ ὑπερῶν ἐνθα ὁ Σωτὴρ παρέδωκε τὸ μυστήριον τῆς θείας Εὐχαριστίας· καὶ τοῦτο πάλιν, οἱ μὲν τιθέασιν ἐν τῷ οἴκῳ Ἰωάννου τοῦ Εὐαγγελιστοῦ, οἱ δὲ ἐν τῷ τῆς Μαρίας τῆς μητρὸς Ἰωάννου τοῦ ἐπονομαζομένου Μάρκου, ὅστις οἶκος, γενόμενος Ἐκκλησία μετέπειτα, ἐλέγετο Ἀνωτέρα τῶν Ἀποστόλων Ἐκκλησία (Κύριλλος Ἱεροσολύμων, Κατήχησις ιστ'). Ἄλλοι τελευταῖον λέγουσιν ὅτι ἦν ἐν ἐκ τῶν ὑπερώων τῶν ἐπὶ τῆς ἐξωτέρας αὐλῆς τοῦ ναοῦ, ἐνθα ἦσαν ὑπερῶα διάφορα, ἀνεωγμένα εἰς ὑποδοχὴν τῶν εἰς τὸ ἱερὸν συντρεχόντων καὶ ἔτοιμα παντὶ τῷ βουλομένῳ εἰσερχεσθαι. Οἱ τῆς γνώμης ταύτης ἐπιφέρουσιν ὡς λόγον τὸ τοῦ Εὐαγγελιστοῦ «Καὶ ἦσαν διὰ παντός. ἐν τῷ ἱερῷ, αἰνοῦντες καὶ εὐλογοῦντες τὸν Θεόν». Σημειωτέον προσέτι ὅτι ἐνταῦθα τελευταῖον ἀναφέρεται ἐν τῇ Καινῇ Διαθήκῃ τῆς Θεοτόκου Μαρίας τὸ ὄνομα, καὶ πλέον οὐ».

Τὸ ἀπολυτίκιον τῆς ἡμέρας εἶναι τὸ ἐξῆς:

«Εὐλογητὸς εἶ, Χριστέ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ πανσόφους τοὺς ἀλιεῖς ἀναδείξας, καταπέμψας αὐτοῖς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, καὶ δι' αὐτῶν τὴν οἰκουμένην σαγηνεύσας, Φιλάνθρωπε, δόξα σοι».

Δηλαδή: «Δοξασμένος εἶσαι, Χριστέ ὁ Θεός μας, Σὺ, ποὺ ἀνέδειξες πανσόφους τοὺς ἀγραμμάτους ἀλιεῖς μὲ τὸ νὰ στείλῃς εἰς αὐτοὺς ἀπὸ τοὺς οὐρανοὺς τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, καὶ ποὺ μέσῳ αὐτῶν συνέλαβες εἰς τὰ δίκτυα τῆς ἀγίας Πίστεώς Σου ὅλην τὴν οἰκουμένην, Φιλάνθρωπε Κύριε, δόξα ἀνήκει εἰς Σέ»

Ἡ ἐορτὴ ἔχει δύο Κανόνες. Ὁ πρῶτος εἶναι ἔργον Κοσμᾶ τοῦ μελωδοῦ, Ἐπισκόπου Μαΐουμᾶ (πόλεως τῆς Φοινίκης), ὁ δὲ δεύτερος, ὁ ἱαμβικός, εἶναι ἔργον πιθανῶς Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ. Ὁ ἱαμβικὸς Κανὼν εἶναι πολὺ δυσκολώτερος καὶ δυσνοητότερος,

Ὁ ἐν λόγῳ Κανὼν (Κοσμᾶ τοῦ μελωδοῦ, Ἐπισκόπου Μαΐουμᾶ) εἶναι ἄρτιος, δηλαδή ἔχει ὁχτὼ Ὡδὰς. Ἀκροστιχίδα ἔχει τὴν φράσιν «Πεντηκοστὴν ἐορτάζομεν». (Ακροστιχίδες λέγονται αἱ φράσεις ποὺ σχηματίζονται, ὅταν λάβωμεν κατὰ σειρὰν καὶ ἐν ἀδιασπάστῳ συνεχεῖα τὸ πρῶτον γράμμα τῶν εἰρμῶν καὶ τῶν Τροπαρίων ἐνός ὕμνου).

Ο ΕΣΠΕΡΙΝΟΣ ΚΑΙ Η ΓΟΝΥΚΛΙΣΙΑ

Ὁ Ἑσπερινὸς τῆς ἐπομένης Δευτέρας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, γίνεται συνήθως ὄχι τὰς ἑσπερινὰς ὥρας, ἀλλὰ τὰς πρωϊνάς, εὐθὺς μετὰ τὴν θείαν Λειτουργίαν. Τοῦτο, ἂν καὶ ἀποτελεῖ ἀταξίαν, γίνεται πρὸς διευκόλυνσιν τῶν πιστῶν.

Κατὰ τὴν ἱερὰν αὐτὴν Ἀκολουθίαν ἀναπέμπονται τρεῖς φορὰς ὑπὸ τοῦ Ἱερέως Εὐχαί πρὸς τὸν Θεόν, ἐνῶ ὅλοι εἴμεθα γονυκλινεῖς. Διὰ τῶν Εὐχῶν αὐτῶν δοξολογοῦμεν τὸν Θεόν, Τὸν εὐχαριστοῦμεν διὰ τὰς ἀπείρους εὐεργεσίας Του πρὸς ἡμᾶς, ἐξομολογοῦμεθα ἐνώπιόν Του τὴν ἁμαρτωλότητά μας καὶ ζητοῦμεν τὴν συγγνώμην Του καὶ τὸ ἔλεός Του, Τὸν παρακαλοῦμεν νὰ μᾶς προφυλάξῃ ἀπὸ κινδύνους, νὰ μᾶς κρατήσῃ μακρὰν τῆς ἁμαρτίας, νὰ μᾶς χαριτώσῃ μὲ τὰς δωρεὰς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, νὰ μᾶς ἀξιώσῃ νὰ κληρονομήσωμεν τὴν αἰώνιον Βασιλείαν Του, νὰ ἀναπαύσῃ πλησίον Του τὰς ψυχὰς τῶν κεκοιμημένων συγγενῶν μας κ.λ.π.

Ἐν ἀρχῇ τοῦ Ἑσπερινοῦ, μετὰ τὸν Προοιμιακὸν καὶ τὰ Εἰρηνικά, ψάλλονται τὰ κατωτέρω τρία στιχηρὰ ἰδιόμελα, ποὺ ἐψάλησαν καὶ τὸ πρωῒ εἰς τὸν Ὅρθρον (εἰς τοὺς Αἴνους).

«Παράδοξα σήμερον εἶδον τὰ ἔθνη πάντα ἐν πόλει Δαυὶδ, ὅτε τὸ Πνεῦμα κατῆλθε τὸ Ἅγιον ἐν πυρίναις γλώσσαις, καθὼς ὁ Θεηγόρος Λουκᾶς ἀπεφθέγγετο: Φησὶ γάρ· Συνηγμένων τῶν Μαθητῶν τοῦ Χριστοῦ, ἐγένετο ἦχος, καθάπερ φερομένης βιαίας πνοῆς, καὶ ἐπλήρωσε -τὸν οἶκον, οὗ ἦσαν καθήμενοι-καὶ πάντες ἤρξαντο φθέγγεσθαι, ξένοις ῥήμασι, ξένοις δόγμασι, ξένοις διδάγμασι, τῆς ἁγίας Τριάδος».

Δηλαδή: «Ὅλα τὰ ἔθνη, ποὺ ἦσαν συνηθροισμένα εἰς τὴν (Ἱερουσαλήμ, τὴν) πόλιν τοῦ Δαυὶδ (λόγω τῆς ἐορτῆς τῆς Πεντηκοστῆς, εἶδον παράδοξα πράγματα ὅταν ἀκούης τὰ περὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἢ ὅταν βλέπῃς τὰ ἔργα Του εἶναι πῦρ ποὺ διαμερίζεται εἰς πλήθος χαρισμάτων»

Τὸ Δοξαστικὸν τῆς ἡμέρας εἶναι ἡ πασίγνωστος προσευχὴ «Βασιλεῦ οὐράνιε, Παράκλητε», ἡ ὁποία προτάσσεται εἰς πλείστας Ἀκολουθίας τῆς Ἐκκλησίας μας. Τὴν παραθέτομεν μὲ τὴν ἐρμηνείαν της:

«Βασιλεῦ οὐράνιε, Παράκλητε, τὸ Πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὁ πανταχοῦ παρὼν καὶ τὰ πάντα πληρῶν, ὁ θησαυρὸς τῶν ἀγαθῶν καὶ ζωῆς χορηγός, ἐλθέ καὶ σκηνώσον ἐν ἡμῖν καὶ καθάρισον ἡμᾶς ἀπὸ πάσης κηλίδος καὶ σῶσον, Ἀγαθέ, τὰς ψυχὰς ἡμῶν».

Δηλαδή: «Ἅγιον Πνεῦμα, Σὺ, ποὺ εἶσαι ὁ Βασιλεὺς τοῦ οὐρανοῦ, ὁ Παρηγορητής, ἡ πηγὴ καὶ ὁ διδάσκαλος τῆς ἀληθείας, Σὺ, ποὺ ὡς Θεὸς εἶσαι πανταχοῦ παρὼν καὶ γεμίζεις τὰ πάντα μὲ τὴν παρουσίαν Σου, Σὺ, ποὺ εἶσαι ὁ θησαυρὸς τῶν ἀγαθῶν καὶ ὁ χορηγὸς τῆς ζωῆς, ἐλθέ καὶ κατοίκησε εἰς τὰς

καρδίας μας καὶ καθάρισέ μας ἀπὸ ὅλας τὰς κηλίδας τῆς ἁμαρτίας καὶ σῶσε, Ἀγαθέ, τὰς ψυχὰς μας»

Καθ' ὅλην τὴν ἐβδομάδα αὐτὴν γίνεται κατάλυσις εἰς πάντα, ὅπως καὶ κατὰ τὴν Διακαινήσιμον.

Ἐπιτρέπεται ἡ γονυκλισία ἐν Κυριακῇ;

Εἶδομεν προηγουμένως ὅτι κατὰ τὴν σημερινὴν ἡμέραν ἀναφέρομεν πρὸς τὸν Θεὸν τὰς προσευχὰς μας γονυκλινεῖς. Ἐπιτρέπεται τοῦτο; Ἐπιτρέπεται δηλαδὴ ἡ γονυκλισία κατὰ τὰς Κυριακὰς καὶ καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς Πεντηκοστῆς (ἥτοι τοῦ χρονικοῦ διαστήματος τῶν 50 ἡμερῶν ἀπὸ τοῦ Πάσχα μέχρι τῆς σημερινῆς ἡμέρας); Ὡς πρὸς τὴν σημερινὴν τελετὴν τῆς γονυκλισίας δὲν πρέπει νὰ λησμονῶμεν ὅτι αὕτη γίνεται ἐν τῷ Ἑσπερινῷ. Ἡ δὲ ἡμέρα ἐκκλησιαστικῶς τελειώνει πρὸ τοῦ Ἑσπερινοῦ κατὰ τὴν Ἀκολουθίαν τῆς Θ' Ὡρας) καὶ ἀπὸ τὸν Ἑσπερινὸν ἀρχίζει ἡ ἐπομένην ἡμέρα. Συνεπῶς ἡ σημερινὴ γονυκλισία ἀνήκει εἰς τὴν αὔριον ἡμέραν, ποὺ εἶναι Δευτέρα. Ἄλλο τὸ ζήτημα ἂν ὁ Ἑσπερινὸς κατ' οἰκονομίαν γίνεται τὸ πρωὶ τῆς Κυριακῆς καὶ ὄχι τὸ ἀπόγευμα. Δὲν ὑπάρχει λοιπὸν θέμα ὡς πρὸς τὴν γονυκλισίαν.

Γενικώτερον ὅμως πρέπει νὰ μὴ ἀφήσωμεν ἀναπάντητον τὴν ἐρώτησιν αὐτήν. Οἱ Κανόνες τῆς Ἐκκλησίας μας καὶ συγκεκριμένως 20ὸς τῆς Α' Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ὁ 90ὸς τῆς Ἑκτης, ὁ 15ος τοῦ ἁγίου Πέτρου Ἀλεξανδρείας καὶ ὁ 91ος τοῦ Μ. Βασιλείου **ἀπαγορεύουν νὰ προσευχώμεθα γονυκλινεῖς τόσο κατὰ τὰς Κυριακὰς ὅλου τοῦ ἔτους, ὅσον καὶ κατὰ τὸ διάστημα τῶν 50 ἡμερῶν τοῦ Πεντηκοσταρίου.** Διὰ ποῖον λόγον; Προσευχόμεθα ὀρθιοὶ καὶ ὄχι γονατιστοὶ κατὰ τὰς ἡμέρας αὐτάς, λέγει ὁ Μ. Βασίλειος εἰς τὸν Κανόνα του, «ὄχι μόνον διότι συνανέστημεν μὲ τὸν Χριστὸν καὶ ὀφείλομεν νὰ ζητῶμεν τὰ οὐράνια καὶ ἐπομένως πρέπει νὰ ὑπενθυμίζωμεν εἰς τοὺς ἑαυτοὺς μας, μὲ τὴν ὀρθίαν ἐν τῇ προσευχῇ στάσιν μας, τὴν χάριν (τῆς ἀνορθώσεως καὶ λυτρώσεώς μας) ποὺ μᾶς ἔδωκεν ὁ Θεὸς κατὰ τὴν ἀναστάσιμον ἡμέραν τῆς Κυριακῆς (διὰ τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου), ἀλλὰ καὶ διότι ἡ ἡμέρα τῆς Κυριακῆς φαίνεται κάπως ὅτι εἶναι εἰκὼν τοῦ ἐλπιζομένου αἰῶνος, ... ὅτι παριστᾷ τὴν μετὰ τὸν παρόντα χρόνον κατάστασιν, τὴν ἀτελεύτητον ἐκείνην ἡμέραν (τῆς Βασιλείας τῶν οὐρανῶν), τὴν μὴ ἔχουσαν ἐσπέραν, τὴν μὴ ἔχουσαν διαδοχὴν, τὸν ἀδιάκοπον καὶ διαρκῆ αἰῶνα... Καὶ ὁλόκληρος δὲ ἡ περίοδος τῆς Πεντηκοστῆς (τῶν 50 ἡμερῶν) εἶναι ἐνθύμησις τῆς ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι προσδοκωμένης ἀναστάσεως... Κατὰ τὴν περίοδον αὐτὴν τὸ ὀρθιον σχῆμα τῆς προσευχῆς νὰ προτιμῶμεν μᾶς ἐδίδαξαν οἱ θεσμοὶ τῆς Ἐκκλησίας, ὥστε μὲ τὴν φανεράν καὶ ἔμπρακτον αὐτὴν ὑπόμνησιν νὰ μᾶς μεταφέρουν, τρόπον τινά, τὸν νοῦν ἀπὸ τὰ παρόντα εἰς τὰ μέλλοντα. Καθ' ἐκάστην δε γονυκλισίαν καὶ ἔγερσιν (ποὺ κάμνομεν τὰς ἄλλας ἡμέρας)

φανερώνομεν, μὲ τὸν πρακτικὸν αὐτὸν τρόπον, ὅτι διὰ τῆς ἁμαρτίας κατεπέσαμεν εἰς τὴν γῆν καὶ διὰ τῆς φιλανθρωπίας τοῦ Δημιουργοῦ μας ἐκλήθημεν πάλιν νὰ ὑψωθῶμεν εἰς τὸν οὐρανόν».

Παρόμοια γράφονται καὶ ἐν τῷ ἔργῳ «Ἀποκρίσεις πρὸς Ὁρθοδόξους» (Ἑρώτησις - Ἀποκρίσις ριέ), τὸ ὁποῖον ἀποδίδεται εἰς τὸν ἅγιον Μάρτυρα Ἰουστίνον:

«Ἑρώτησις: Ἀφοῦ τὸ νὰ προσευχώμεθα γονυπετεῖς μᾶς δίδει περισσοτέραν παρρησίαν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ περισσότερο ἐλκύνει τὴν θείαν εὐσπλαγχνίαν παρὰ τὸ νὰ προσευχώμεθα ὄρθιοι, διὰτί οἱ προσευχόμενοι δὲν γονυπετοῦν κατὰ τὰς Κυριακὰς καὶ κατὰ τὴν χρονικὴν περίοδον ἀπὸ τὸ Πάσχα μέχρι τῆς Πεντηκοστῆς; Ἀπὸ ποῦ δὲ εἰσῆλθεν ἡ συνήθεια αὕτη εἰς τὴν Ἐκκλησίαν;»

Ἀποκρίσις: «Ἐπειδὴ ἦτο ἀνάγκη καὶ τὰ δύο νὰ ἐνθυμώμεθα πάντοτε, δηλαδὴ καὶ τὴν πτώσιν μας εἰς τὰς ἁμαρτίας καὶ τὴν Χάριν τοῦ Χριστοῦ μας, ἡ ὁποία μᾶς ἐσήκωσεν ἀπὸ τὴν πτώσιν μας, διὰ τοῦτο ἡ γονυκλισία ποὺ κάμνομεν κατὰ τὰς ἑξ ἡμέρας τῆς ἐβδομάδος εἶναι σύμβολον τῆς πτώσεώς μας εἰς τὰς ἁμαρτίας· τὸ δὲ νὰ μὴ γονυπετῶμεν κατὰ τὰς Κυριακὰς εἶναι σύμβολον τῆς Ἀναστάσεως, διὰ τῆς ὁποίας, μὲ τὴν Χάριν τοῦ Χριστοῦ, ἠλευθερώθημεν καὶ ἀπὸ τὰς ἁμαρτίας καὶ ἀπὸ τὸν θάνατον, τὸν νικηθέντα καὶ νεκρωθέντα. Ἡ συνήθεια δὲ αὕτη ἔχει τὴν ἀρχὴν της εἰς τοὺς ἀποστολικοὺς χρόνους, ὡς βεβαιοῖ ὁ μακάριος Εἰρηναῖος, ὁ Μάρτυς καὶ Ἐπίσκοπος Λουγδούνου εἰς τὸν λόγον του «περὶ τοῦ Πάσχα», εἰς τὸν ὁποῖον ἀναφέρει ὅτι κατὰ τὴν περίοδον τῆς Πεντηκοστῆς, ἡ ὁποία ἰσοδυναμεῖ μὲ τὴν ἡμέραν τῆς Κυριακῆς (ἔχει δηλαδὴ ἀναστάσιμον χαρακτῆρα), δὲν γονυπετοῦμεν διὰ τὴν αἰτίαν ποὺ προείπομεν ἀνωτέρω περὶ αὐτῆς (τῆς Κυριακῆς)».

Ἐπίσης παρόμοια γράφει καὶ ἡ «Ὁμολογία τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας» τοῦ Μητροφάνους Κριτοπούλου (κεφ. κδ):

«Περὶ τοῦ νὰ μὴ κλίνωμεν γόνυ κατὰ τὴν Κυριακὴν καὶ καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς Πεντηκοστῆς. Οὕτε αὐτὴν τὴν παράδοσιν δύναται τις νὰ ἀρνηθῇ ὅτι δὲν εἶναι ἀρχαιοτάτη. Διότι ἡ ἀγία πρώτη Οἰκουμενικὴ Σύνοδος ἐξέδωκε περὶ αὐτῆς Κανόνα, ὁ ὁποῖος διατάσσει ὅπως δι' ὀρθίας στάσεως ἀναφέρουν τὰς προσευχὰς των πρὸς τὸν Θεὸν ὅλοι οἱ Χριστιανοὶ τόσον κατὰ τὰς Κυριακὰς ὁλοκλήρου τοῦ ἔτους ὅσον καὶ καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς Πεντηκοστῆς. Εἶπεν αὐτὰ ἡ Σύνοδος ὅχι ὡς νομοθετοῦσα διὰ πρώτην φοράν αὐτὸ τὸ πρᾶγμα - διότι ἡ συνήθεια αὕτη ἦτο ἀρχαιότερα τῆς Συνόδου -, ἀλλὰ διὰ νὰ τερματίσῃ διαφόρους ἀμφιβολίας ποὺ εἶχαν τότε ἐγερθῇ ὡς πρὸς τὸ θέμα αὐτὸ καὶ νὰ ὁδηγήσῃ εἰς ὁμόνοιαν τὰ πλήθη τῶν πιστῶν. Ὁ δὲ ἅγιος Βασίλειος ὁ Μέγας ἄριστα ἐξήγησε καὶ τὴν αἰτίαν διὰ τὴν ὁποίαν προσευχώμεθα ὄρθιοι κατὰ τὰς ἡμέρας αὐτάς. Εἶπε δηλαδὴ ὅτι ὁ Χριστὸς διὰ τῆς Ἀναστάσεώς Του ἐσήκωσε καὶ ἔστησεν ὀρθίαν τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, ἡ ὁποία διὰ τῆς παρακοῆς τῶν Πρωτοπλάστων εἶχε πλέον πέσει κάτω. Εἰς

ἀνάμνησιν λοιπὸν αὐτῆς τῆς ἀνορθώσεως ἀναπέμπομεν, κατὰ τὰς ἀναστασίμους ἡμέρας, ἐν ὀρθίᾳ στάσει τὰς εὐχαριστίας καὶ δοξολογίας καὶ λοιπὰς προσευχάς μας πρὸς τὸν ἀνορθώσαντα τὴν φύσιν μας. Τὸ αὐτὸ πράττομεν καὶ καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς Πεντηκοστῆς, ἐπειδὴ ὅλη ἡ περίοδος αὐτὴ εἶναι συνέχεια τοῦ Πάσχα καὶ λέγεται ἀναστάσιμος. Αὐτὰς τὰς παραδόσεις ὅλας τηροῦμεν ἀπ' ἀρχῆς ἕως σήμερον καὶ θὰ τηρήσωμεν καὶ εἰς τὸ μέλλον μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ...»

Ὡς βλέπει ὁμῶς ὁ μετὰ προσοχῆς μελετῶν τὰ σχετικὰ κείμενα, τὸ θέμα αὐτῶν εἶναι περὶ τῆς στάσεως κατὰ τὴν προσευχήν. **Ἀπαγορεύουν δηλαδὴ οἱ θεσμοὶ τῆς Ἐκκλησίας μας τὸ γονυκλινῶς προσεύχεσθαι, δὲν ἀπαγορεύουν ὁμῶς καὶ τὴν ἀπλὴν ΠΡΟΣΚΥΝΗΣΙΝ.** Οὕτως ὁ 20ος Κανὼν τῆς Ἀ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου λέγει: «Ἐπειδὴ τινές εἰσιν ἐν τῇ Κυριακῇ γόνυ κλίνοντες καὶ ἐν ταῖς τῆς Πεντηκοστῆς ἡμέραις, ὑπὲρ τοῦ πάντα ἐν πάσῃ παροικία φυλάττεσθαι, ἐστῶτας ἔδοξε τῇ ἁγίᾳ Συνόδῳ τὰς εὐχὰς ἀποδιδόναι τῷ Θεῷ». Ἐκ τῆς τελευταίας φράσεως («ἐστῶτας ἔδοξε τῇ ἁγίᾳ Συνόδῳ τὰς εὐχὰς ἀποδιδόναι τῷ Θεῷ») γίνεται κατάδηλος ἡ ἔννοια τῆς προηγηθείσης φράσεως «γόνυ κλίνοντες»: ἔκλινον γόνυ ὅχι πρὸς ἀπλὴν προσκύνησιν, ἀλλὰ πρὸς «ἀπόδοσιν τῶν εὐχῶν τῷ Θεῷ», ἥτοι πρὸς προσευχήν, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ἀπαγορεύει ἡ Σύνοδος καὶ ὀρίζει ὅπως ὅχι γονυκλινεῖς, ἀλλ' ἐν ὀρθίᾳ στάσει («ἐστῶτες») ἀναφέρωμεν «τὰς εὐχὰς τῷ Θεῷ».

Τὰ αὐτὰ διαλαμβάνει καὶ ὁ 90ος τῆς Ἑκτης Οἰκουμενικῆς Συνόδου: «... μετὰ τὴν ἐν τῷ Σαββάτῳ ἑσπερινὴν τῶν ἱερωμένων πρὸς τὸ Θυσιαστήριον εἴσοδον (σημ.: δηλαδὴ μετὰ τὸ «Φῶς ἱλαρόν...» τοῦ Ἑσπερινοῦ τοῦ Σαββάτου), κατὰ τὸ κρατοῦν ἔθος μηδένα γόνυ κλίνειν μέχρι τῆς ἐφεξῆς κατὰ τὴν Κυριακὴν ἑσπέρας. Καθ' ἣν μετὰ τὴν ἐν τῷ λυχνικῷ εἴσοδον (σημ.: δηλαδὴ μετὰ τὸ «Φῶς ἱλαρόν...» τοῦ Ἑσπερινοῦ τῆς Κυριακῆς), αὐθις τὰ γόνατα κάμπτοντες, οὕτω τὰς εὐχὰς τῷ Κυρίῳ προσάγομεν». Ἡ τελευταία πάλιν φράσις («τὰ γόνατα κάμπτοντες, οὕτω τὰς εὐχὰς τῷ Κυρίῳ προσάγομεν») μαρτυρεῖ σαφῶς περὶ τοῦ νοήματος τῆς ἀπαγορεύσεως «μηδένα γόνυ κλίνειν»: νὰ μὴ κλίνη μηδεὶς γόνυ διὰ νὰ «προσάγῃ τὰς εὐχὰς τῷ Κυρίῳ», ἥτοι διὰ νὰ προσευχηθῇ, ὅχι ἀπλῶς διὰ νὰ προσκυνήσῃ.

Καὶ ὁ 91ος Κανὼν τοῦ Μεγάλου Βασιλείου εὐρίσκεται ἐν ἀπολύτῳ συμφωνίᾳ πρὸς τοὺς ἀνωτέρω Κανόνας: «Καὶ ὀρθοὶ μὲν ποιούμεν τὰς εὐχὰς ἐν τῇ μιᾷ τοῦ Σαββάτου (δηλαδὴ τῇ Κυριακῇ)..., ἐν τῇ ἀναστασίμῳ ἡμέρᾳ τῆς δεδομένης ἡμῖν χάριτος, διὰ τῆς κατὰ τὴν προσευχήν στάσεως, ἑαυτοὺς ὑπομιμνήσκομεν... Ἀναγκαίως οὖν τὰς ἐν αὐτῇ (τῇ Κυριακῇ) προσευχὰς ἐστῶτας ἀποπληροῦν τοὺς ἑαυτῆς τροφίμους ἢ Ἐκκλησία παιδεύει... Καὶ πᾶσα δὲ ἡ Πεντηκοστὴ... ἐν ἣ τὸ ὀρθιον σχῆμα τῆς προσευχῆς προτιμᾶν οἱ θεσμοὶ τῆς Ἐκκλησίας ἡμᾶς ἐξεπαίδευσαν...», κ.λπ., κ.λπ..

Ὡστε ὁ λόγος περὶ προσευχῆς, ὅχι περὶ ἀπλῆς προσκυνήσεως. Ἀπαγορεύεται ἡ γονυκλινὴς στάσις. Κατὰ τὴν προσευχήν, δὲν

ἀπαγορεύεται ὅμως ἡ προσκύνησις. Ἄν δηλαδή αἰφνιδίως ἐνεφανίζετο ἐνώπιόν μας ὁ Κύριος ἐν ἡμέρᾳ Κυριακῇ, εἶναι πλέον ἢ βέβαιον ὅτι δὲν θὰ ἐμένομεν ὀρθιοί· ἀντιθέτως θὰ ἐπίπτομεν, εἰς προσκύνησίν Του, πρηνεῖς πρὸ τῶν ποδῶν Του, χωρὶς οὐδαμῶς νὰ ἀσεβήσωμεν πρὸς τοὺς θεσμοὺς τῆς Ἐκκλησίας μας. Οὕτω πως καὶ ἂν, κατὰ τὴν θείαν Λειτουργίαν, ἀποφύγωμεν μὲν νὰ προσευχηθῶμεν γονυπετῶς, ἀρκεσθῶμεν δὲ εἰς προσκύνησιν (εἴτε διὰ βαθείας ὑποκλίσεως εἴτε διὰ προσπτώσεως) τῶν καθαγιασθέντων Τιμίων Δώρων, δὲν παραβαίνομεν τὰς διατάξεις τῆς Ἐκκλησίας μας. Ὑπάρχουν Ἱερεῖς, οἱ ὅποιοι ἀναγινώσκουν ὀρθιοὶ τὴν Εὐχὴν τοῦ καθαγιασμοῦ καί, ἀφοῦ εὐλογήσουν τὰ Τίμια Δῶρα, πίπτουν εἰς τὰ γόνατα καὶ κλίνουν καὶ τὴν κεφαλὴν μέχρι τοῦ ἐδάφους διὰ νὰ προσκυνήσουν λατρευτικῶς τὸ Σῶμα καὶ τὸ Αἷμα τοῦ Κυρίου· ἀκολουθῶς ἐγείρονται καὶ συνεχίζουν ὀρθιοὶ τὴν ἀνάγνωσιν τῆς Εὐχῆς. Αὐτὸς ὁ τρόπος καὶ τοὺς θεσμοὺς τῆς Ἐκκλησίας δὲν ἀθετεῖ καὶ μίαν βαθεῖαν ψυχικὴν ἀνάγκην ἱκανοποιεῖ· τὴν ἀνάγκην δηλαδή τῆς λατρευτικῆς προσκυνήσεως τοῦ ἐνώπιόν μας ἤδη εὕρισκομένου, ὑπὸ τὰ εἶδη τοῦ ἄρτου καὶ τοῦ οἴνου, Βασιλέως καὶ Σωτῆρός μας.

Ὅτι δὲ ἡ Ἐκκλησία μας δὲν ἀπαγορεύει ΚΑΙ τὴν προσκύνησιν, ἀλλὰ ΜΟΝΟΝ τὸ γονυκλινῶς προσεύχεσθαι, κατὰ τὰς Κυριακὰς καὶ τὴν περίοδον τῆς Πεντηκοστῆς, πείθει καὶ τὸ γεγονὸς ὅτι διὰ τῶν ὕμνων τῆς μᾶς καλεῖ εἰς προσκύνησιν τοῦ Κυρίου μας. Οὕτω π.χ. κατὰ τὴν Μικρὰν Εἴσοδον ψάλλομεν: *«Δεῦτε προσκυνήσωμεν καὶ προσπέσωμεν Χριστῷ...»*, (Προσπίπτω σημαίνει πίπτω εἰς τοὺς πόδας τινός, πίπτω κάτω, ἄρα κάμπτω τὰ γόνατα). Ἐπίσης εἰς τροπάρια ψαλλόμενα κατὰ τὰς Κυριακὰς λέγομεν: *«...Σοὶ προσπίπτομεν τῷ Ἀναστάντι ἐκ τάφου...»* (Κάθισμα τοῦ ἁ ἡχου), *«Ἀνάστασιν Χριστοῦ θεασάμενοι, προσκυνήσωμεν Ἅγιον Κύριον Ἰησοῦν, τὸν μόνον ἀναμάρτητον...»* (Μετὰ τὸ ἐωθινὸν Εὐαγγέλιον), κ.λπ., κ.λπ.. Ἐπανειλημμένως δέ, κατὰ τὴν θείαν Λειτουργίαν, οἱ Ἱερεῖς *«ποιοῦσι μετανοίας»*, ἥτοι προσκυνήματα, πρὸ τῆς ἁγίας Τραπέζης καὶ τῆς ἱερᾶς Προθέσεως.

Θὰ εἴπη τις ἴσως ὅτι ἡ προσκύνησις δὲν σημαίνει πάντοτε τὴν πρόσπτωσιν· σημαίνει κάποτε καὶ τὴν βαθεῖαν ὑπόκλισιν τοῦ σώματος. Σύμφωνοι. Ἀλλὰ καὶ ἡ βαθεῖα ὑπόκλισις δὲν εἶναι ὀρθία στάσις! εἶναι ἐπομένως καὶ ἐκ τούτου προφανές ὅτι ἡ ὀρθία στάσις, τὸ «ὀρθιον σχῆμα», τὸ ὁποῖον ἀπαιτεῖ ἡ Ἐκκλησία μας, ἀναφέρεται μόνον εἰς τὴν προσευχὴν καὶ ὄχι εἰς τὰς στιγμιαίας προσκυνήσεις.

Ἄς μὴ λησμονῶμεν ἀκόμη ὅτι, κατὰ ῥητὴν ἐπιταγὴν τῆς Ἐκκλησίας μας, οἱ χειροτονοῦμενοι Κληρικοὶ γονυπετεῖς χειροτονοῦνται, ἔστω καὶ ἂν ἡ χειροτονία τῶν γίνῃ κατ' αὐτὴν ταύτην τὴν ἡμέραν τοῦ ἁγίου Πάσχα. Γονυπετοῦν ὅμως ὄχι διὰ νὰ προσευχηθοῦν, ἀλλὰ διὰ νὰ ὑποδεχθοῦν τὸν ἀθάνατον Βασιλέα, τὸν Παράκλητον, τὸ Πνεῦμα τὸ

Ἅγιον, τὸ Ὅποϊον θὰ τοὺς ἐπισκιάσῃ καὶ θὰ ἀποθέσῃ εἰς τὴν πηλίνην ὑπαρξίν των τὸ οὐράνιον χάρισμα τῆς Ἱερωσύνης.

Τέλος δὲ καὶ ὁ 19ος Κανὼν τοῦ ἁγίου Νικηφόρου λέγει: «*Χρὴ χάριν ἀσπασμοῦ γόνυ κλίνειν ἐν Κυριακῇ καὶ ἐν ὅλῃ τῇ Πεντηκοστῇ, οὐ μὴν τὰς ἐξ ἔθους γονυκλισίας ποιεῖν*». Δηλαδή: Πρέπει χάριν χαιρετισμοῦ (καὶ ἡ προσκύνησις εἶναι εἶδος χαιρετισμοῦ· χαιρετισμοῦ πρὸς ἀνωτέρους) νὰ κλίνωμεν γόνυ κατὰ τὴν Κυριακὴν καὶ καθ' ὅλην τὴν περίοδον τῆς Πεντηκοστῆς, δὲν πρέπει ὅμως νὰ κάμνωμεν τὰς συνήθεις γονυκλισίας. Ἑρμηνεύων δὲ τὸν ἀνωτέρω Κανόνα ὁ ἅγιος Νικόδημος λέγει: «*Αἱ μὲν συνήθεις γονυκλισίαι εἶναι ἐκεῖναι ὅπου γίνονται ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ κατὰ τὴν τεσσαρακοστήν, αἱ ὅποια εἶναι ἐμποδισμένοι νὰ μὴ γίνωνται ἐν Κυριακῇ, ὡς δηλωτικαὶ τῆς εἰς τὴν ἁμαρτίαν καὶ τὸ θάνατον πτώσεως. Αἱ δὲ χάριν ἀσπασμοῦ γινόμεναι, ὅποια εἶναι ἐκεῖναι αἱ μετάνοιαι ὅπου βάλλουν οἱ ἀναγνώσται εἰς τοὺς χοροὺς ἢ οἱ ἱερεῖς εἰς τὸν ἡγούμενον καὶ ἀρχιερέα φιλοῦντες τὰς χεῖρας αὐτῶν, αὗται, ὡς μὴ δηλωτικαὶ οὖσαι τοιοῦτου μυστηρίου, γίνονται καὶ ἐν Κυριακῇ καὶ ἐν τῇ Πεντηκοστῇ*».

Ὡστε: Ἀπαγορεύεται μὲν ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας μας τὸ νὰ προσευχώμεθα γονυκλινεῖς κατὰ τὰς Κυριακὰς καὶ τὴν περίοδον τῆς Πεντηκοστῆς ἢ νὰ κάμνωμεν τὰς συνήθεις γονυκλισίας (μετανοίας), ὅχι ὅμως καὶ τὸ νὰ κλίνωμεν βαθέως τὸ σῶμα ἢ καὶ νὰ πίπτωμεν ἐπὶ τῶν γονάτων (ἢ καὶ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους) διὰ προσκύνησιν. Ἐπαναλαμβάνω: διὰ προσκύνησιν, ὅχι διὰ προσευχήν, ὅχι δι' ἀπαγγελίαν Εὐχῶν κ.τ.τ.. Ὁ ἅγιος Νικόδημος ὁ ἀγιορείτης γράφει ὀρθότατα: «*Σημείωσε δὲ ὅτι ὁ παρὼν Κανὼν (20ος τῆς Ἀ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ὁ ὁποῖος ἀπαγορεύει τὴν γονυκλισίαν ἐν Κυριακῇ), δὲν λέγει διὰ τὰς γονυκλισίας, τὰς παρ' ἡμῶν κοινότερον ὀνομαζόμενας μεγάλας μετανοίας, αἵτινες καὶ προσπτώσεις κυρίως ὀνομάζονται, ... ἀλλὰ διὰ τὴν γονυκλισίαν, καθ' ἣν ἐπάνω εἰς τὰ γόνατα κείμενοι προσευχώμεθα, ὅ,τι λογῆς δηλαδὴ κάμνομεν κατὰ τὴν ἐσπέραν τῆς ἁγίας Πεντηκοστῆς*».

(Πηδάλιον, ἔκδοσις β', Ἐν Ἀθήναις 1841, σελ. 84-84).

Αὐτὰ λοιπὸν ὡς πρὸς τὸ θέμα τῆς γονυκλισίας κατὰ τὰς Κυριακὰς καὶ τὴν περίοδον τῆς Πεντηκοστῆς. Δὲν πρέπει νὰ γονατίζωμεν διὰ νὰ προσευχώμεθα, δυνάμεθα ὅμως (δὲν λέγω ὀφείλομεν) νὰ γονατίσωμεν ἀπλῶς καὶ μόνον διὰ νὰ προσκυνήσωμεν λατρευτικῶς μὲν τὰ Τίμια Δῶρα, τὸ Σῶμα καὶ τὸ Αἷμα τοῦ Χριστοῦ μας, τιμητικῶς δὲ τὸ ἅγιον Εὐαγγέλιον, τὰς ἱεράς Εἰκόνας, κ.λπ.

ΔΕΥΤΕΡΑ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ

Κατὰ Δευτέραν τῆς Πεντηκοστῆς, «αὐτὸ τὸ Πανάγιον καὶ Ζωοποιὸν καὶ Παντοδύναμον ἐορτάζομεν Πνεῦμα, τὸν ἕνα τῆς Τριάδος Θεόν, τὸ ὁμότιμον καὶ ὁμοούσιον καὶ ὁμόδοξον τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Υἱῷ».

Ἐπειδὴ τὰ τροπάρια τῆς ἡμέρας τῆς Πεντηκοστῆς, ποὺ παρεθέσαμεν μὲ τὴν ἐρμηνείαν των, λέγουσιν πολλὰ διὰ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, θὰ ἀναφέρωμεν ἐδῶ ὀλίγα μόνον ἀπὸ ἑνα, λόγον εἰς τὴν Πεντηκοστὴν τοῦ ἁγίου Τρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ, ἐνὸς τῶν μεγίστων Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας μας. «Εἶναι βιαία, δηλαδὴ ὁρμητικὴ, ἡ πνοὴ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, διότι νικᾷ τὰ πάντα καὶ ἀνέρχεται ἐπάνω εἰς τὰ τεῖχη τοῦ πονηροῦ, κατασκάπτει δὲ τὰς πόλεις τοῦ ἐχθροῦ καὶ ὅλα τὰ ὀχυρώματά του, ταπεινώνει τοὺς ὑπερηφάνους καὶ ἀνυψώνει ὅσους ἔχουσιν καρδίαν ταπεινὴν, συνδέει ὅσα ἔχουσιν κακῶς διαλυθῆ, διασπᾷ δὲ τοὺς συνδέσμους τῶν ἁμαρτημάτων καὶ διαλύει αὐτὰ ποὺ οἱ σύνδεσμοι οὗτοι συγκρατοῦν. Ἐγέμισεν (ἡ πνοὴ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος) τὴν οἰκίαν ὅπου ἐκάθηντό οἱ Ἀπόστολοι, μεταβάλλουσα αὐτὴν εἰς πνευματικὴν κολυμβήθραν καὶ ἐκπληροῦσα τὴν ὑπόσχασιν τοῦ Σωτῆρος, τὴν ὁποίαν ἔδωκε πρὸς αὐτοὺς κατὰ, τὴν Ἀνάληψίν Του... «Ὅτι Ἰωάννης μὲν ἐβάπτισεν ὕδατι, ὑμεῖς δὲ βαπτισθήσεσθε ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ οὐ μετὰ πολλὰς αὐτάς ἡμέρας». Ἀλλὰ καὶ τὸ ὄνομα («υἱοὶ βροντῆς») ποὺ ἔδωκεν εἰς αὐτοὺς ἀπέδειξεν ὅτι εἶναι ἀληθινόν. Διότι μὲ τὸν ἦχον αὐτὸν ποὺ ἦλθεν ἐξ οὐρανοῦ, πράγματι «υἱοὶ βροντῆς» ἔγιναν οἱ Ἀπόστολοι. «Καὶ ὥφθησαν αὐτοῖς, φησί, διαμεριζόμενα: γλῶσσαι ὡσεὶ πυρός· ἐκάθισέ τε ἐφ' ἕνα ἕκαστο, αὐτῶν καὶ ἐπλήσθησαν ἅπαντες Πνεύματος: Ἁγίου καὶ ἐλάλουν ἑτέρας γλῶσσαις καθὼς τὸ Πνεῦμα ἐδίδου αὐτοῖς ἀποφθέγγεσθαι». Διότι τὰ θαύματα ποὺ ἔγιναν ἀπὸ τὸν Κύριον (τὸν Χριστὸν) καὶ ἔδειξαν ὅτι Αὐτός, ὁ Ὅποῖος, κατὰ τὰς τελευταίας ἡμέρας (τῆς ἐκπληρώσεως τῶν σχεδίων τοῦ Θεοῦ), ἔλαβε σάρκα ὁμοίαν μὲ τὴν ἰδικήν μας, εἶναι Υἱὸς Μονογενῆς τοῦ Θεοῦ, ἔχων ἰδικὴν Του ὑπόστασιν, τὰ θαύματα αὐτὰ ἐτελείωσαν. Τώρα δὲ ἀρχίζουν νὰ γίνωνται καὶ ἐκεῖνα ποὺ φανερώουν ὅτι ὑπάρχει μὲ ἰδικὴν Του ὑπόστασιν τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, διὰ νὰ γνωρίσωμεν ἡμεῖς καὶ νὰ σκεφθῶμεν τὸ μέγα καὶ ἄξιον προσκυνήσεως μυστήριον τῆς Ἁγίας Τριάδος. Διότι ἐνήργει βεβαίως καὶ πρὶν τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον Αὐτὸ εἶναι ποὺ προεφήτευσεν (μέσω τῶν Προφητῶν) τὰ μέλλοντα ἐνήργει ἔπειτα καὶ μέσω τῶν Μαθητῶν, ἐκδιῶκον δαίμονας καὶ θεραπεῦον ἀσθενείας ἐφανερώθη δὲ καὶ τώρα εἰς ὅλους μὲ ἰδιαιτέραν ὑπόστασιν διὰ τῶν πυρίνων γλωσσῶν καὶ καθίσαν ἐπάγω εἰς τοὺς Μαθητὰς τοῦ Χριστοῦ μὲ ἐξουσίαν καί, τρόπον τινά ἐνθρονισθὲν (ὡς Βασιλεὺς) ἐπάνω εἰς αὐτούς, τοὺς ἔκαμεν ὄργανα τῆς ἰδικῆς Του δυνάμεως.

Ἀλλὰ διὰ ποῖον λόγον ἐφανερώθη μὲ τὸ σχῆμα τῶν γλωσσῶν; Διὰ νὰ δείξῃ ὅτι ἔχει τὴν ἰδίαν φύσιν μὲ τὸν Λόγον τοῦ Θεοῦ ἐπειδὴ τίποτε δὲν εἶναι περισσότερο συνδεδεμένον μὲ κάτι ἄλλο ἀπὸ ὅ,τι εἶναι ἡ γλῶσσα μὲ τὸν λόγον. Συγχρόνως δὲ καὶ διὰ νὰ δείξῃ τὸ χάρισμα τῆς διδασκαλίας· διότι ἀπὸ γλῶσσαν χαριτωμένην ἔχει ἀνάγκην αὐτὸς ποὺ διδάσκει τὰ λόγια τοῦ Χριστοῦ.

Διατί δὲ ἐφανερώθη μὲ γλώσσας πυρίνας; Ὅχι μόνον διὰ νὰ δειχθῇ ὅτι τὸ Ἅγιον Πνεῦμα εἶναι τῆς αὐτῆς οὐσίας μὲ τὸν Πατέρα καὶ τὸν Υἱόν· διότι (ὡς λέγει ἡ Γραφή) ὁ Θεός μας εἶναι πῦρ, πῦρ ποὺ καταστρέφει τὴν μοχθηρίαν· ἀλλὰ καὶ διὰ νὰ δειχθῇ ἡ διπλῇ ἐνέργεια τὴν ὁποῖαν θὰ εἶχε τὸ κήρυγμα τῶν Ἀποστόλων διότι δύναται καὶ νὰ εὐεργετήσῃ καὶ νὰ τιμωρήσῃ. Καὶ ὅπως τὸ πῦρ ἔχει ἀπὸ τὴν φύσιν του τὴν δύναμιν καὶ νὰ φωτίζει καὶ νὰ καίῃ, τοιοῦτοτρόπως καὶ ὁ λόγος τῆς διδασκαλίας, ποὺ γίνεται συμφώνως πρὸς τὸ θέλημα τοῦ Χριστοῦ, ἐκείνους μὲν ποὺ ὑπακούουν φωτίζει, ἐκείνους δὲ ποὺ μέχρι τέλους δὲν ὑπακούουν τοὺς παραδίδει εἰς τὸ πῦρ καὶ εἰς τὴν αἰώνιον κόλασιν. Δὲν εἶπε δὲ (ἡ Γραφή) «γλῶσσαι πυρός», ἀλλ' «ὥσεὶ πυρός», διὰ νὰ μὴ νομίσῃ κανεὶς ὅτι τὸ πῦρ ἐκείνο (δηλαδὴ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα) εἶναι ὑλικὸν καὶ αἰσθητόν, ἀλλὰ διὰ νὰ λάβωμεν, ἀπὸ τὸ παράδειγμα αὐτό, μίαν ιδέαν τῆς ἐπιφοιτήσεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Διὰ ποῖον δὲ λόγον ἐφάνησαν εἰς αὐτοὺς αἱ γλῶσσαι νὰ διαμοιράζωνται; Ἐπειδὴ μόνον εἰς τὸν Χριστόν, ποὺ καὶ Αὐτὸς ἦλθεν ἀπὸ τὸν οὐρανὸν (ὅπως καὶ τὸ Πνεῦμα), δίδει ὁ Πατὴρ τὸ Πνεῦμα χωρὶς μέτρον διότι ὁλόκληρον εἶχεν Ἐκεῖνος, καὶ ὁ κατὰ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν Του, τὴν θείαν δύναμιν καὶ ἐνέργειαν. Ἐκ τῶν ἄλλων ὅμως εἰς οὐδένα ἐδωρήθη ὁλόκληρος ἡ Χάρις τοῦ Πνεύματος, ἀλλὰ μέρος ἐξ αὐτῆς ἔλαβεν ἕκαστος, ὥστε νὰ μὴ νομίσῃ τις ὅτι ἡ Χάρις ποὺ ἔχει δοθῇ ἀπὸ τὸ Πνεῦμα εἰς τοὺς ἁγίους ἀποτελεῖ φύσιν των. Ἡ δὲ λέξις «ἐκάθισεν» δὲν ὑποδηλώνει μόνον ὅτι τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἔχει θεϊκὴν ἐξουσίαν, ἀλλὰ καὶ ὅτι εἶναι ἐνιαῖον καὶ ἀδιαίρετον. «Ἐκάθισε δέ, φησὶν, ἐφ' ἓνα ἕκαστον αὐτῶν καὶ ἐπλήσθησαν ἅπαντες Πνεύματος Ἁγίου». Δηλαδὴ καὶ ὅταν τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον μοιράζεται εἰς τὰς διαφόρους δυνάμεις καὶ ἐνεργείας Του, εἰς ἐκάστην ἐνέργειαν εἶναι παρὸν καὶ δρᾷ ὁλόκληρον τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, διαμοιραζόμενον χωρὶς νὰ διαιρῇται καὶ μετεχόμενον (ἀπὸ ἐκείνους ποὺ τὸ λαμβάνουν) ὅχι ἐν μέρει ἀλλ' ἐξ ὁλοκλήρου, ὅπως γίγεται μὲ τὴν ἀκτῖνα τοῦ ἡλίου...».

Τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, κατὰ τὴν ἀψευδῇ ὑπόσχεσιν τοῦ Κυρίου μας, παραμένει συνεχῶς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ τὴν ὁδηγεῖ «εἰς πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν», συγχρόνως δὲ καὶ τὴν κυβερνᾷ πανσόφως καὶ τὴν προστατεύει ἀπὸ τῶν ποικίλων κινδύνων, τοὺς ὁποίους διατρέχει αὕτη κατὰ τὴν σωστικὴν διὰ μέσου τῶν αἰώνων πορείαν της, καὶ τὴν ἀναδεικνύει πάντοτε νικήτριαν καὶ τὴν καθιστᾷ ἀπόρθητον καὶ ἀκατάλυτον ἀπὸ τὰς δυνάμεις τοῦ σκότους. Δι' αὐτὸ, καὶ τελειώνομεν τὸ περὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος θέμα μὲ ἐν ἀπόσπασμα ἀπὸ ὁμιλίαν διαπρεποῦς, ἐκκλησιαστικοῦ ρήτορος τῶν τελευταίων χρόνων:

«Κάποτε ὁ Καῖσαρ τῆς Ῥώμης ἔκαμνε θαλάσσιον περίπατον ἐπὶ μικροῦ πλοιαρίου. Αἰφνιδίως ἐσηκώθησαν κύματα καὶ τὸ πλοιαρίο) ἐταράσσετο. Ὁ πηδαλιοῦχος κατελήφθη ὑπὸ μεγάλου τρόμου. - «Τί φοβεῖσαι; Καίσαρα φέρεις!» ἐκραύγασε τότε ὁ Καῖσαρ πρὸς αὐτόν. Τί νὰ φοβηθῇ ἡ Ὁρθοδοξία: Τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, τὸν Βασιλέα τοῦ Σύμπαντος, ἔχει ἐντός της! Πότε δὲν τὴν ἐβοήθησε; Πότε τὴν ἐγκατέλειψεν ἔρημον εἰς χεῖρας τῶν ἐχθρῶν της; Αὐτὸ τὴν

ένισχυε κατὰ τοὺς διωγμοὺς τῶν εἰδωλολατρῶν, Αὐτὸ τὴν προεφύλασεν ἀπὸ τὰς ἐπιθέσεις τῶν ποικίλων αἵρετικῶν, παλαιότερων καὶ νεωτέρων... Τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, εἶπεν εἰς παλαιὸς διδάσκαλος, εἶναι ἡ ψυχὴ τῆς Ἐκκλησίας. Καὶ καθὼς ἡ ψυχὴ, μένουσα εἰς τὸ σῶμα, συγκρατεῖ τὰ διάφορα κύτταρά του καὶ τὰ προφυλάσσει ἀπὸ πᾶσαν φθορὰν καὶ ἀποσύνθεσιν, οὕτω καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, ἐμπνέον διαρκῶς τὴν Ἐκκλησίαν, τὴν φυλάττει ἀκεραίαν καὶ σώαν καὶ ἀνεπηρέαστον... Ὁρθοδοξία, τί φοθεῖσαι; Τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἐντός σου φέρεις!»

ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΠΑΝΤΩΝ

Ἀπὸ τὸ Ὡρολόγιον τῆς Ἐκκλησίας ἀντιγράφομεν τὰ ἑξῆς:

«Ὁ μὲν προφητάναξ Δαυίδ, μετὰ πολλῆς εὐλαβείας τιμῶν τοὺς φίλους τοῦ Θεοῦ, ἔλεγεν· Ἐμοὶ δὲ λίαν ἐτιμήθησαν οἱ φίλοι σου, ὁ Θεός. Ὁ δὲ θεῖος Ἀπόστολος, ἀπαριθμήσας τὰ κατορθώματα τῶν Ἀγίων καὶ τὴν μνήμην αὐτῶν προβάλλων ἡμῖν ὡς παράδειγμα, πρὸς ἀποστροφὴν μὲν τῶν γηϊνῶν πραγμάτων καὶ τῆς ἁμαρτίας, μίμησιν δὲ τῆς ὑπομονῆς αὐτῶν καὶ ἀνδρείας εἰς τοὺς ἀγῶνας τῆς ἀρετῆς, οὕτω λέγει· Τοιγαροῦν καὶ ἡμεῖς τοσοῦτον ἔχοντες περικείμενον ἡμῖν νέφος μαρτύρων, ὅγκον ἀποθέμενοι πάντα καὶ τὴν εὐπερίστατον ἁμαρτίαν, δι' ὑπομονῆς τρέχωμεν τὸν προκείμενον ἡμῖν ἀγὼνα.

Ἐκ τῆς διδασκαλίας οὖν τῶν θείων Γραφῶν καὶ τῆς ἀποστολικῆς παραδόσεως ὁδηγηθέντες ἡμεῖς οἱ εὐσεβεῖς τιμῶμεν ἅπαντας τοὺς φίλους τοῦ Θεοῦ, «τοὺς ἁγίους, ὡς φύλακας τῶν ἐντολῶν Αὐτοῦ, ὡς ἀρετῆς λαμπρὰ παραδείγματα, ὡς τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως εὐεργέτας. Καὶ ἕκαστον μὲν τῶν γνωρίμων ἁγίων τιμῶμεν εἰδικῶς εἰς μίαν τινὰ τοῦ ἐνιαυτοῦ ἡμέραν, ὡς φαίνεται εἰς τὸ Μηνολόγιον· ἐπειδὴ δὲ πολλοὶ εἴσιν ἡμῖν ἄγνωστοι καὶ ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν ἐπολλαπλασιάσθη κατὰ καιροὺς καὶ ἔτι πολλαπλασιάζεται καὶ οὐ παύσεται πληθυνόμενος ἕως τῆς συντελείας, διὰ τοῦτο ἡ Ἐκκλησία ἔταξεν ἅπασι τοῦ ἐνιαυτοῦ πάντων τῶν ἁγίων κοινὴν μνήμην, ἥτις ἐστὶν ἡ παροῦσα ἑορτή.

Ταύτην οὖν ἐπιτελοῦντες σήμερον, τιμῶμεν εὐλαβῶς καὶ μακαρίζομεν πάντας, δικαίους, προφήτας, ἀποστόλους, μάρτυρας, ὁμολογητάς, ποιμένας, διδασκάλους, ὁσίους ἄνδρας καὶ γυναῖκας ὁμοῦ, γνωστοὺς καὶ ἀγνώστους, τοὺς προστεθέντας καὶ τοὺς προστιθεμένους, ὅσοι ἀπὸ Ἀδὰμ ἕως τοῦ νῦν ἐτελειώθησαν ἐν εὐσεβείᾳ καὶ διὰ τῶν καλῶν ἔργων ἐδόξασαν τὸν Θεόν. Τούτους πάντας καὶ αὐτὰ προσέτι τῶν Ἀγγέλων τὰ τάγματα, πρὸ πάντων δὲ καὶ μετὰ πάντων τὴν ὑπεραγίαν Δέσποιναν καὶ Κυρίαν ἡμῶν Θεοτόκον, Μαρίαν τὴν ἀειπάρθενον, τιμῶμεν σήμερον διὰ τῆς παρούσης ἑορτῆς, προτιθέμενοι τὸν βίον αὐτῶν ἀρετῆς παράδειγμα, καὶ παρακαλοῦντες αὐτοὺς ἵνα πρεσβεύωσιν ὑπὲρ ἡμῶν πρὸς τὸν Θεόν, Οὗ ἡ χάρις καὶ τὸ ἄπειρον ἔλεος εἴη μετὰ πάντων ἡμῶν. Ἀμήν».

Τὸ ἀπολυτίκιον τῆς ἡμέρας εἶναι τὸ ἐξῆς:

«Τῶν ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ μαρτύρων σου, ὡς πορφύραν καὶ βύσσον τὰ αἵματα, ἡ Ἐκκλησία σου στολισαμένη, δι' αὐτῶν βοᾷ σοι, Χριστέ ὁ Θεός· Τῷ λαῷ σου τοὺς οἰκτιρμούς σου: κατάπεμψον, εἰρήνην τῇ πολιτείᾳ σου δώρησαι καὶ ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν τὸ μέγα ἔλεος».

Δηλαδή: «Ἡ Ἐκκλησία Σου, Χριστέ καὶ Θεέ μας, φορέσασα ὡς πολύτιμα ἐνδύματα, ὡς πορφύραν καὶ βύσσον, τὰ αἵματα τῶν ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ ἁγίων μαρτύρων Σου, ἀναφωνεῖ πρὸς Σέ με τὴν παρρησίαν ποὺ τῆς δίδουν αὐτὰ τὰ αἵματα: Δεῖξε τὴν εὐσπλαγχνίαν Σου εἰς τὸν λαόν Σου, δώρησε εἰς τὴν πολιτείαν Σου τὴν εἰρήνην καὶ εἰς τὰς ψυχὰς μας τὸ μέγα Σου ἔλεος»

Ἄντὶ νὰ εἴπωμεν κάτι ἰδικόν μας, περὶ τῶν ἁγίων τοῦ Θεοῦ, τοὺς ὁποίους ἐορτάζει σήμερον ἡ Ἐκκλησία μας, προτιμῶμεν νὰ παραθέσωμεν ὀλίγα ἐξ ὧν περὶ αὐτῶν ἔγραψεν ἡ θεοκίνητος χεὶρ ἐνὸς κορυφαίου Ὁρθοδόξου Θεολόγου καὶ Κληρικοῦ, τοῦ Σέρβου Καθηγητοῦ τῆς Δογματικῆς π. Ἰουστίνου Πόποβιτς συγχρόνου ὁμολογητοῦ τῆς Ὁρθοδοξίας. Γράφει λοιπὸν ὁ σοφὸς καὶ ἅγιος αὐτὸς Ἱερεὺς τοῦ Θεοῦ:

«Οἱ ἅγιοι εἶναι οἱ ἄνθρωποι, οἱ ὅποιοι ἐπὶ τῆς γῆς ζοῦν τὰς ἀγίας, αἰωνίας, θείας ἀληθείας. Δι' αὐτὸ καὶ οἱ «Βίοι τῶν Ἀγίων» ἀποτελοῦν εἰς τὴν πραγματικότητα τὴν ἐφηρμοσμένην Δογματικὴν, ἐπειδὴ ἔχουν βιωθῇ ἀπ' αὐτοὺς ὅλαι αἱ ἅγιοι καὶ αἰώνιοι δογματικαὶ ἀλήθειαι, εἰς ὁλόκληρον τὴν ζωογόνον καὶ δημιουργικὴν δύναμιν των. Εἰς τοὺς «Βίους τῶν Ἀγίων» καταδεικνύεται, κατὰ τὸν πλέον ὀφθαλμοφανῆ τρόπον, ὅτι τὰ δόγματα δὲν εἶναι μόνον ὀντολογικαὶ ἀλήθειαι καθ' ἑαυτάς καὶ δι' ἑαυτάς, ἀλλ' ὅτι τὸ κάθε δόγμα εἶναι πηγὴ τῆς αἰωνίου ζωῆς καὶ τῆς ἀγίας πνευματικότητος, συμφώνως πρὸς τὸ παναληθές Εὐαγγέλιον τοῦ μοναδικοῦ καὶ ἀναντικαταστάτου Σωτῆρος καὶ Κυρίου: «Τὰ ρήματά μου πνεῦμά ἐστι καὶ ζωὴ ἐστίν (Ἰωάν. στ' , 63) . Διότι κάθε «ρῆμα Κυρίου», κάθε λόγος τοῦ Θεοῦ, προχέει δύναμιν σωστικὴν, ἁγιαστικὴν, ἢ ὁποία χαριτώνει, ζωποιεῖ καὶ μεταμορφώνει...

Ναί, οἱ «Βίοι τῶν Ἀγίων» εἶναι ἡ ἐμπειρικὴ Δογματικὴ. εἶναι ἡ βιωματικὴ Δογματικὴ, ἡ Δογματικὴ ἢ ὁποία ἔχει γίνει βίωμα μέσα εἰς τὴν ἁγίαν ζωὴν τῶν ἁγίων τοῦ Θεοῦ ἀνθρώπων. Ἐκτὸς αὐτῶν, οἱ «Βίος τῶν Ἀγίων» περιέχουν καὶ ὅλην τὴν Ὁρθόδοξον Ἠθικὴν, τὸ Ὁρθόδοξον ἥθος, εἰς ὁλόκληρον τὴν λάμψιν τοῦ Θεανθρωπίνου μεγαλείου του καὶ τῆς ἀκαταβλήτου δυνάμεώς του. Εἰς τοὺς βίους τῶν ἁγίων ἀποδεικνύεται καὶ καταδεικνύεται κατὰ τρόπον πειστικὸν καὶ πραγματικόν, ὅτι τὰ ἅγια μυστήρια εἶναι αἱ πηγαὶ τῶν ἁγίων ἀρετῶν, αἱ δὲ ἅγιοι ἀρεταὶ καρποὶ τῶν ἁγίων μυστηρίων τῆς Ἐκκλησίας, διότι ἐξ αὐτῶν γεννῶνται, δι' αὐτῶν ἀναπτύσσονται καὶ τρέφονται καὶ ζοῦν, δι' αὐτῶν τελειοποιοῦνται καὶ «αἰωνίζονται. Ὅλοι οἱ θεῖοι ἠθικοὶ νόμοι πηγάζουν ἐκ τῶν ἁγίων μυστηρίων καὶ πραγματοποιοῦνται διὰ τῶν ἁγίων ἀρετῶν. Δι' αὐτὸ καὶ οἱ «Βίοι τῶν

Ἀγίων» ἀποτελοῦν τὴν βιωματικὴν Ἠθικὴν, τὴν ἐφηρμοσμένην Ἠθικὴν. Αὐτοὶ πάλιν οἱ «Βίοι τῶν Ἀγίων» βεβαιώνουν ἀναμφισβήτητα ὅτι ἡ Ἠθικὴ δὲν εἶναι ἄλλο, παρὰ μία ἐφηρμοσμένη Δογματικὴ. Ὀλόκληρος ἡ ζωὴ τῶν ἁγίων συντίθεται ἀπὸ τὰ ἅγια μυστήρια καὶ τὰς ἀγίας ἀρετάς, τὰ δὲ ἅγια μυστήρια καὶ αἱ ἅγαι ἀρεταὶ εἶναι καρποὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τοῦ ἐνεργοῦντος «τὰ πάντα ἐν πᾶσιν» (Α' Κορ. ιδ', 4, 6, 11).

Ἀλλὰ τί εἶναι ἀκόμη οἱ «Βίοι τῶν Ἀγίων»; Ἡ μοναδικὴ Παιδαγωγικὴ τῆς Ὁρθοδοξίας. Διότι μέσα εἰς αὐτούς, κατὰ ἀναριθμήτους εὐαγγελικοὺς τρόπους τελείως δοκιμασμένους διὰ τῆς μακραίωνος ἐμπειρίας, ἔχει καταδειχθῇ πῶς διαπλάσσεται καὶ οἰκοδομεῖται τὸ τέλειον ἀνθρώπινον πρόσωπον, ὁ τέλειος ἄνθρωπος, καὶ πῶς αὐξάνει «εἰς ἄνδρα τέλειον, εἰς μέτρον ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ» (Ἐφεσίους δ' , 13), διὰ τῶν ἁγίων μυστηρίων καὶ τῶν ἁγίων ἀρετῶν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τοῦ Χριστοῦ. Τοῦτο δὲ ἀκριβῶς ἀποτελεῖ τὸ παιδαγωγικὸν ἰδεῶδες τοῦ Εὐαγγελίου, τὸ μόνον παιδαγωγικὸν ἰδεῶδες τὸ ἄξιον ἐνὸς θεοειδοῦς ὄντος, ὅπως ὁ ἄνθρωπος. Τὸ ἰδανικὸν αὐτὸ ἔθεσεν ἀλλὰ καὶ ἐπραγματοποίησε πρῶτος ὁ θεάνθρωπος Χριστός, κατόπι δὲ Αὐτοῦ τὸ ἐπραγματοποίησαν καὶ οἱ Ἅγιοι Ἀπόστολοι καὶ οἱ λοιποὶ ἅγιοι τοῦ Θεοῦ. Ἐν τούτοις ὅμως, ἄνευ τοῦ Θεανθρώπου Χριστοῦ καὶ ἔξω ἀπὸ Αὐτόν, ὅποιονδήποτε καὶ ἂν εἶναι τὸ παιδαγωγικὸν ἰδανικὸν τοῦ ἀνθρώπου, αὐτὸς θὰ παραμείνῃ διὰ παντὸς ἓνα ὄν ἀτελές, ἓνα ὄν θνητόν, ἓνα ὄν ἄθλιον καὶ τραγικόν, ἄξιον τῶν δακρύων ὅλων τῶν ὀφθαλμῶν, ὅσοι ὑπάρχουν εἰς τοὺς κόσμους τοῦ Θεοῦ.

Ἐὰν θέλετε, οἱ «Βίοι τῶν Ἀγίων» εἶναι μία ἰδιόμορφος Ὁρθόδοξος Ἐγκυκλοπαιδεῖα. Εἰς αὐτοὺς δύναται νὰ εὕρῃ κανεὶς ὅλα ὅσα χρειάζονται εἰς μίαν ψυχὴν διψασμένην, διὰ τὴν αἰωνίαν Δικαιοσύνην καὶ αἰωνίαν Ἀλήθειαν μέσα εἰς αὐτὸν τὸν κόσμον πεινασμένην καὶ διψασμένην διὰ τὴν θείαν ἀθανασίαν καὶ τὴν αἰωνίαν ζωὴν. Ἐὰν διψᾷς τὴν πίστιν, θὰ τὴν εὕρῃς πλουσίαν εἰς τοὺς «Βίους τῶν Ἀγίων» καὶ θὰ χορτάσῃς τὴν ψυχὴν σου μετ' τροφὴν διὰ τὴν ὁποίαν ποτὲ δὲν θὰ ξαναπεινάσῃς. Ἐὰν ποθῇς τὴν ἀγάπην, τὴν ἀλήθειαν, τὴν δικαιοσύνην, τὴν ἐλπίδα, τὴν πραότητα, τὴν ταπείνωσιν, τὴν μετάνοιαν, τὴν προσευχὴν ἢ ὁποιαδήποτε ἀρετὴν καὶ ἄσκησιν, εἰς τοὺς «Βίους τῶν Ἀγίων» θὰ εὕρῃς ἓνα πλῆθος ἁγίων διρασκάλων διὰ κάθε ἄσκησιν καὶ θὰ λάβῃς τὴν βοήθειαν τῆς χάριτος διὰ κάθε ἀρετὴν. Ἐὰν περνᾷς μαρτύρια διὰ τὴν πίστιν σου εἰς τὸν Χριστόν οἱ «Βίοι τῶν Ἀγίων» θὰ σὲ παρηγορήσουν καὶ θὰ σὲ ἐνθαρρύνουν, θὰ σὲ ἐνδυναμώσουν καὶ θὰ σὲ ἀναπτερώσουν ὥστε τὰ μαρτύριά σου νὰ μεταβληθοῦν εἰς χαράν. Εἶσαι εἰς ὁποιονδήποτε πειρασμόν; Οἱ «Βίοι τῶν Ἀγίων» θὰ σὲ βοηθήδουν νὰ τὸν νικήσῃς καὶ τώρα καὶ πάντοτε. Ἐὰν πάλιν εὐρίσκεσαι εἰς κίνδυνον ἀπὸ τοὺς ἀοράτους ἐχθρούς τῆς σωτηρίας σου, οἱ «Βίοι τῶν Ἀγίων» θὰ σὲ ὀπλίσουν μετ' τὴν «πανοπλίαν τοῦ Θεοῦ» (Ἐφεσ. στ', 11, 13) καὶ σὺ θὰ τοὺς πολεμήσῃς καὶ θὰ τοὺς διαλύσῃς ὅλους, καὶ τώρα καὶ πάντοτε καὶ εἰς ὅλην σου τὴν ζωὴν. Ἐὰν εὐρίσκεσαι ἐν μέσῳ ὁρατῶν ἐχθρῶν καὶ διωκτῶν τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ οἱ «Βίοι τῶν

Ἀγίων» θὰ σοῦ δώσουν τὸ θάρρος καὶ τὴν δύναμιν τῆς ὁμολογίας, διὰ νὰ ὁμολογῇς ἄνευ φόβου τὸν μόνον καὶ ἀληθινὸν Θεὸν καὶ Κύριον εἰς ὅλους τοὺς κόσμους τὸν Ἰησοῦν Χριστόν· θὰ στέκης διὰ τὴν ἀλήθειαν τοῦ Εὐαγγελίου Του ἀκλόνητος μέχρι θανάτου, ὁποιοδήποτε θανάτου καὶ θὰ αἰσθανθῇς τὸν ἑαυτὸν σου δυνατώτερον ἀπὸ κάθε θάνατον καὶ ἀπὸ κάθε ἐχθρὸν τοῦ Χριστοῦ. Ὑποφέρων διὰ τὸν Χριστόν, θὰ ἀλαλάζεις ἀπὸ χαράν, αἰσθανόμενος μὲ ὅλον σου τὸ εἶναι, ὅτι ἡ ζωὴ σου εὐρίσκεται εἰς τοὺς οὐρανοὺς, πέραν ὅλων τῶν θανάτων, κρυμμένη σὺν τῷ Χριστῷ ἐν τῷ Θεῷ (Κολασ. γ' , 3).

Οἱ «Βίοι τῶν Ἀγίων» δείχνουν πολυαρίθμους ἀλλὰ πάντοτε βεβαίους δρόμους σωτηρίας, φωτισμοῦ, ἁγιασμοῦ, μεταμορφώσεως, χριστοποιήσεως, θεώσεως· δείχνουν ὅλους τοὺς τρόπους μὲ τοὺς ὁποίους ἡ ἀνθρωπίνη φύσις κατανικᾷ τὴν ἁμαρτίαν, τὴν κάθε ἁμαρτίαν· πῶς νικᾷ τὸ πάθος, τὸ κάθε πάθος πῶς νικᾷ τὸν θάνατον, τὸν κάθε θάνατον πῶς νικᾷ τὸν δαίμονα, τὸν κάθε δαίμονα. Ἐδῶ εὐρίσκεται φάρμακον διὰ κάθε ἁμαρτίαν, καὶ διὰ κάθε πάθος θεραπεία, ἀπὸ κάθε θάνατον ἀνάστασις καὶ ἀπὸ κάθε διάβολον ἀπελευθέρωσις, ἀπὸ ὅλα μαζί τὰ κακὰ ἢ σωτηρία. Δὲν ὑπάρχει πάθος, δὲν ὑπάρχει ἁμαρτία, ποὺ νὰ μὴ ὑποδεικνύεται εἰς τοὺς «Βίους τῶν Ἀγίων» ὁ τρόπος μὲ τὸν ὁποῖον νικᾶται, νεκρώνεται, ἐκριζώνεται... Πῶς γίνεται κανεὶς ἀπὸ ἁμαρτωλὸς δίκαιος; Ἴδου ὅτι ἔχομεν ἓνα πλῆθος ἀπὸ συγκλονιστικὰ παραδείγματα μέσα εἰς τοὺς Βίους τῶν Ἀγίων! Πῶς δύναται κανεὶς ἀπὸ ληστής, πόρνος, μέθυσοις, ἄσωτος, φονεὺς, μοιχός, νὰ γίνῃ ἅγιος; Δι' αὐτὸ θὰ εὕρωμεν πάμπολλα παραδείγματα ἐδῶ. Ἐπίσης πῶς ἀπὸ ἓνα φίλαυτον, φιλόζωνον, ἰδιοτελεῖ, ἄθεον, ὑπερήφανον, φιλάργυρον, ἐμπαθεῖ, ἓνα κακοῦργον, ἓνα διεφθαρμένον, ὀργίλον, πονηρόν, ὑπουργόν, χαιρίκακον, φθονερόν, κενόδοξον, φιλόδοξον, κακοήγη, ἄρπαγα καὶ ἀνελεήμονα, πῶς γίνεται ἓνας ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ; Οἱ «Βίοι τῶν Ἀγίων» θὰ μᾶς τὸ δείξουν καὶ θὰ μᾶς τὸ ἐξηγήσουν...

Ἐμπρὸς μας εὐρίσκονται οἱ ἅγιοι βίοι τῶν ἁγίων, ποὺ εὐηρέστησαν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. Οἱ ἅγιοι ἐβάδισαν τὸν πιὸ μακρὺν δρόμον, ποὺ ἡμπορεῖ νὰ περιπατήσῃ ἓνα ἀνθρώπινον ὄν, τὸν δρόμον ποὺ ἐκτείνεται ἀπὸ τὸν Ἄδην ὡς τὸν Παράδεισον. Ἡ μᾶλλον ἓνα ἀκόμη μακρύτερον καὶ ἀπ' αὐτόν, τὸν πιὸ μακρύν: τὸν δρόμον ἀπὸ τὸν Διάβολον μέχρι τὸν Θεόν. Ἀγκαλιασμένοι ἀπὸ τὸν Ἀναστάντα καὶ Ἀναληφθέντα Θεάνθρωπον, οἱ ἅγιοι ἀνεστήθησαν σὺν Α ὕ τ ῶ καὶ ἀνελήφθησαν σὺν Α ὕ τ ῶ. Προηγουμένως ὅμως εἶχον σταυρωθῇ μαζί Του καὶ ἐγιναν ὁ μ ο ι ο ι μέ Αὐτὸν ὡς πρὸς τὸν θάνατον. Ἀλλὰ ἐπίσης ὅμοιοι μέ Αὐτὸν διὰ τῆς ζωῆς ποὺ ἔζησαν μέχρι τὴν Ἀνάστασιν καὶ τὴν Ἀνάληψιν. Μὲ αὐτόν τὸν τρόπον ἔχουν ἐπαναλάβει εἰς τὸν ἑαυτὸν των τὸν Χριστόν, ἔχουν ἐπαναλάβει τὸν Νικητὴν τῆς ἁμαρτίας, τοῦ θανάτου καὶ τοῦ Διαβόλου. Ἐπανελάβαν ἐντός των τὸν Θεάνθρωπον: ἐνσωματώθησαν εἰς τὸν Χριστόν (=ἐνχρίστως) καὶ ἐχριστοποιήθησαν (=χριστοποίησις). Ὡστε κατῴρθωσαν νὰ πραγματοποιήσουν αὐτὸ ποὺ ἔθεσεν ὁ Θεός ὡς σκοπὸν τῆς ἀνθρωπίνης

υπάρξεως: ἔγιναν «Θεοί κατὰ Χάριν», θεάνθρωποι κατὰ χάριν καὶ «χριστοὶ κατὰ χάριν», ὅπως τόσον ἐκφραστικά εὐαγγελίζεται ὁ ἅγιος Συμεών ὁ Νέος Θεολόγος.

Οἱ «Βίοι τῶν Ἀγίων» φανερῶνουν σαφῶς καὶ ἀποδεικνύουν ὅτι κάθε ἅγιος εἶναι ὁ Χριστὸς ἐπαναλαμβανόμενος. Εἰς τὴν πραγματικότητα αὐτὸ εἶναι καὶ ὁ κάθε χριστιανός ἀλλὰ «κατὰ τὸ μέτρον τῆς πίστεώς» του. Ὡλὴ ἡ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας, ὅλαι αἱ καθημεριναὶ ἀκολουθίαι τῆς, δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο παρὰ μία διαρκὴς πρόσκλησις εἰς αὐτό: Νὰ ἐπαναλαμβάνωμεν καὶ ἡμεῖς τὴν ζωὴν τοῦ Χριστοῦ μαζὶ μὲ τὸν ἅγιον, ποὺ ἐορτάζομεν τὴν τάδε ἡμέραν, ζῶντες μέσα εἰς τὴν προσευχὴν καὶ τὴν χάριν καὶ βιοῦντες ὁλόκληρον τὴν ζωὴν καὶ τὰ ἔργα τῶν ἁγίων, ὅπως ἐκεῖνοι ἐβίωσαν τὴν ζωὴν καὶ τὰ ἔργα τοῦ Χριστοῦ. «Μιμηταί μου γίνεσθε, καθὼς καὶ ἐγὼ Χριστοῦ» (Ἀ Κορ. ια' , 1' δ' , 16). Αὐτὸ παραγγέλλει ὁ θεῖος Ἀπόστολος καὶ εἰς ἐμὲ καὶ εἰς σὲ καὶ εἰς τὸν καθένα ἀπὸ ἡμᾶς. Διότι ὅλοι ἔχομεν κληθῆ εἰς τὴν ἀγιότητα, εἰς τὴν ἁγίαν πολιτείαν, εἰς τὴν ἁγίαν ζωὴν (πρβλ. Ἀ Θεσσ. δ' , 3,7.) Ἡ θεία ἐντολὴ τοῦ πρωτοκορυφαίου Ἀποστόλου πηγάζει ἐξ ὁλοκλήρου ἀπὸ τὸν Χριστόν: «Κατὰ τὸν καλέσαντα ἡμᾶς ἅγιον καὶ αὐτοὶ ἅγιοι ἐν πάσῃ ἀναστροφῇ γενήθητε, διότι γέγραπται ἅγιοι γίνεσθε, ὅτι ἐγὼ ἅγιός εἰμι» (Ἀ Πέτρ. α' , 15 - 16). Τὴν ἁγίαν ὁμῶς ζωὴν δὲν δυνάμεθα νὰ τὴν ζῶμεν μόνοι μας, ἀλλὰ πάντοτε «σὺ ν πᾶσι τοῖς ἁγίοις» μὲ τὴν βοήθειαν καὶ τὴν καθοδήγησιν των, διὰ μέσου τῶν ἁγίων μυστηρίων καὶ τῶν ἁγίων ἀρετῶν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ. Δι' αὐτὸ καὶ «τῆς Παναγίας, ἀχράντου, ὑπερευλογημένης, ἐνδόξου Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ Ἀειπαρθένου Μαρίας μετὰ πάντων τῶν ἁγίων μνημονεύσαντες, ἑαυτοὺς καὶ ἀλλήλους καὶ πᾶσαν τὴν ζωὴν ἡμῶν, Χριστῷ τῷ Θεῷ παραθώμεθα»! Ἀμήν! Ἀμήν! Ἀμήν!» («Ἄνθρωπος καὶ Θεάνθρωπος», σελ. 88 καὶ ἐξῆς) .

ΤΕΛΟΣ

ΚΑΙ ΤΩ ΒΑΣΙΛΕΙ ΤΩΝ ΑΙΩΝΩΝ
ΑΦΘΑΡΤΩ, ΑΟΡΑΤΩ, ΜΟΝΩ ΣΟΦΩ ΘΕΩ
ΤΙΜΗ ΚΑΙ ΔΟΞΑ
ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΑΙΩΝΑΣ ΤΩΝ ΑΙΩΝΩΝ. ΑΜΗΝ.
Μετά πατρικῶν εὐχῶν καὶ ἀγάπης
Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ

† Ὁ Καισαριανῆς, Βύρωνος & Ὑμηττοῦ Δανιήλ.

